

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL'DA TOPLU KONUT ALANLARINDA GÜNDELİK YAŞAMIN
MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rüya KURU

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

MAYIS 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL'DA TOPLU KONUT ALANLARINDA GÜNDELİK YAŞAMIN
MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Rüya KURU
502111131**

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülçin PULAT GÖKMEN

MAYIS 2015

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502111131 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Rüya KURU** ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**İSTANBUL’DA TOPLU KONUT ALANLARINDA GÜNDELİK YAŞAMIN MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Gülçin PULAT GÖKMEN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Ahsen ÖZSOY**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Nur Esin
Okan Üniversitesi

Teslim Tarihi : **27 Nisan 2015**
Savunma Tarihi : **28 Mayıs 2015**

Aileme,

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve görüşleriyle bana yol gösteren, sonsuz anlayış ve desteğiyle tez çalışmamı tamamlama yardımcı olan, değerli hocam Sayın Prof. Dr. Gülçin PULAT GÖKMEN' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca manevi ve maddi anlamda her zaman yanımda olan sevgili annem Nurser KURU , babam Mümin KURU, ananem Halide KALE, teyzem Fatoş KALE başta olmak üzere tüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs 2015

Rüya KURU
Mimar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xix
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Yöntemi	3
2. KAVRAMLAR.....	5
2.1 Gündelik Yaşam Kavramı.....	5
2.1.1 Gündelik yaşamın özellikleri	7
2.1.2 Gündelik yaşam ve mekan	11
2.2 Konut Kavramı.....	17
2.2.1 Konutun sosyo-kültürel anlamı ve kullanım	18
2.2.2 Kullanım sonrası değerlendirme kavramı	22
2.3 Gündelik Yaşamın Değişimi ve İstanbul	24
2.3.1 İstanbul’da gündelik yaşamın değişimi.....	26
3. KAMU ELİYLE KONUT ÜRETİMİ	31
3.1 Toplu Konut-Sosyal Konut	31
3.2 Gelişmiş Ülkelerde Kamu Eliyle Konut Üretimi	32
3.3 Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu Eliyle Konut Üretimi	35
3.4 Türkiye’de Devlet Eliyle Konut Üretimi	37
3.4.1 Merkezi idare (TOKİ)	39
3.4.2 Yerel yönetimler-Belediye eliyle yapım	40
3.4.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi (KİPTAŞ).....	41
3.4.3.1 Başakşehir yerleşmesi	47
4. ALAN ARAŞTIRMASI: BAŞAKŞEHİR I. AŞAMA TOPLU KONUT ALANI ÖRNEĞİNDE GÜNDELİK YAŞAMIN MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	59
4.1 Alan Araştırması	59
4.2 Alan Araştırmasının Bulguları	62
4.2.1 Demografik yapı	62
4.2.2 Konut ve çevresine ilişkin bulgular	65
4.2.3 Görüşülen kişilerin gündelik yaşam hikayeleri.....	66
4.3 Değerlendirme.....	123
5. SONUÇ.....	133
KAYNAKLAR	139
EKLER.....	145
ÖZGEÇMİŞ.....	153

KISALTMALAR

AVM	: Alışveriş Merkezi
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KİPTAŞ	: İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş.
KSD	: Kullanım Sonrası Değerlendirme
TEKB	: Türkiye Emlak Kredi Bankası
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TV	: Televizyon

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1 : KİPTAŞ konutlarının başlıca özellikleri	44
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : İnsan-Yaşam biçimi ilişkisi.	19
Şekil 3.1 : İstanbul İlçeleri Haritası- Başakşehir ilçesinin konumu (Url-2).	47
Şekil 3.2 : Bahçeşehir ilçesine ulaşım (KİPTAŞ).	48
Şekil 3.3 : I., II., IV. ve V. Etap toplu konutlarının Başakşehir ilçesindeki konumu	48
Şekil 3.4 : Başakşehir yerleşmesinin hava fotoğrafı.....	50
Şekil 3.5 : I. Etap hava fotoğrafı.....	51
Şekil 3.6 : II. Etap hava fotoğrafı	51
Şekil 3.7 : I. Etap blok tip planları.....	52
Şekil 3.8 : II. Etap blok tip planları	53
Şekil 3.9 : IV. Etap blok tip planları.....	55
Şekil 3.10 : V. Etap blok tip planları	56
Şekil 3.11 : IV. ve V. Etap vaziyet planı	57
Şekil 4.1 : I. Etap vaziyet planı.....	60
Şekil 4.2 : Görüşme yapılan blokların resimleri.....	61
Şekil 4.3 : Demografik yapı.....	63
Şekil 4.4 : Konut ve çevresine ilişkin bilgiler	66
Şekil 4.5 : Ayşe Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	67
Şekil 4.6 : Fatma Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	69
Şekil 4.7 : Hayriye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	70
Şekil 4.8 : Emine Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	72
Şekil 4.9 : Meryem Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	74
Şekil 4.10 : Adalet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	75
Şekil 4.11 : Nurhan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	76
Şekil 4.12 : Asuman Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	78
Şekil 4.13 : Aysel Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	79
Şekil 4.14 : Ayla Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	81
Şekil 4.15 : Sevdice Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	82
Şekil 4.16 : Hayat Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	84
Şekil 4.17 : Ayşe Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	86
Şekil 4.18 : Kadriye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	87
Şekil 4.19 : Aynur Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	88
Şekil 4.20 : Buket Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	89
Şekil 4.21 : Asiye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	91
Şekil 4.22 : Ayten Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	92
Şekil 4.23 : Ferzan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	93
Şekil 4.24 : Sevda Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	95
Şekil 4.25 : Gül Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	96
Şekil 4.26 : Hamiyet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	97
Şekil 4.27 : Gülcan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	98
Şekil 4.28 : Nurcan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	100

Şekil 4.29 : Kübra Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	101
Şekil 4.30 : Nursel Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	103
Şekil 4.31 : Gülfem Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	104
Şekil 4.32: Hacer Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	106
Şekil 4.33 : Hülya Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	107
Şekil 4.34 : Mehtap Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	108
Şekil 4.35 : Melike Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	110
Şekil 4.36 : Muazzez Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	111
Şekil 4.37 : Sevgi Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	112
Şekil 4.38 : Sevtap Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	114
Şekil 4.39 : Neriman Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	115
Şekil 4.40 : Nevin Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	117
Şekil 4.41 : Nuray Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	118
Şekil 4.42 : Saadet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	119
Şekil 4.43 : Sabahat Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.....	120
Şekil 4.44 : Semra Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi	121
Şekil 4.45 : Kahve fincanı süsleme işi.	126
Şekil 4.46 : Geleneksel ev, Modern ev.	128
Şekil 4.47 : İlkokul, Bilgi evi, Park alanı.....	130

İSTANBUL'DA TOPLU KONUT ALANLARINDA GÜNDELİK YAŞAMIN MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Gündelik yaşam bir dizi eylemi içinde barındırır. İnsan bu eylemleri bedeni sayesinde gerçekleştirerek zaman-mekan etkileşiminde deneyime dönüştürür. Diğer bir deyişle mekanı sürekli yeniden üretir, değiştirir. Bu mekansal değişim, toplumda meydana gelen politik, ekonomik, teknolojik ve sosyo-kültürel değişimlerle paralel ilerler ve beraberinde de toplumdaki yaşam biçimlerini, aile yapılarını ve bireylerin gündelik yaşamlarını değiştirir. Gündelik hayatın kapsamını gündelik pratiklerin yanı sıra onun zamanla etkileşiminde ortaya çıkardığı ikilemi oluşturur. Gündelik yaşam sabahdan akşama ve akşamdan sabaha olmak üzere bir döngüden ibarettir. Gündelik yaşamın dünü, bugünü ve yarını sürekli kendinin tekrarıdır. Sabah uyanmak, kahvaltı yapmak, işe gitmek, işten dönmek, yemek yemek ve uyumak gibi... Ancak gündelik yaşamın bu döngüsel ve rutin olma halinin tersine bir de sürekli çizgisel ilerleyen tarihselliği vardır. Burada gündelik hayatın değişimi söz konusudur.

Gündelik yaşamın içindeki insan-insan, insan-toplum, insan-mekan, insan-çevre, toplum-çevre arasındaki ilişki bağlamında meydana gelen davranış kalıplarını anlayarak insan yaşamına daha uygun çevreler tasarlamak mümkündür. Bu hipotez doğrultusunda, kentlerde değişen gündelik yaşamın konut mekanına ve yakın çevresine etkilerini irdelemek tezin amacını oluşturmaktadır. Burada gündelik yaşamı anlamak, kavramak ve fiziksel mekanların yaşantı temelli kullanımlara uygunluğunu tartışmak hedeflenmektedir.

Çalışmanın amacı kamu eliyle yapılan toplu konut alanlarında değişen toplumsal yaşamın gündelik yaşam ve mekan üzerinden okunması, konut ve yakın çevresinin kullanıcıların yaşam biçimine, gündelik yaşam ritüellerine uygunluğunun değerlendirilmesidir.

Endüstrileşme sonrası özellikle büyük kentlere göçün başlamasıyla birlikte kentlerde kentleşme ve nüfus artışı meydana gelmiş; kentler kalabalıklaşmış, gündelik yaşam değişmeye başlamış ve yeni yaşam biçimleri ile yeni konut mekanları ortaya çıkmıştır. Kentlerde modernleşme süreci kentsel mekanı, sosyal yaşamı, geleneksel aile yapısını, gündelik yaşamı ve ailenin gündelik yaşamının önemli bir bölümünü geçirdiği konut mekanını etkilerken kent yaşamı heterojen, katmanlı ve çok kültürlü bir hale gelmiştir. Hızlı kentleşme ve nüfus artışı çok sayıda konut ihtiyacı yaratmış, fakat üretilen konutlar bu ihtiyacı karşılayamamışlardır. Türkiye’de konut üretimi iki ana modelle gerçekleşmektedir: devlet eliyle konut yapımı, ve özel sektör eliyle konut yapımı. Devlet önceleri sosyal devlet olması nedeniyle halkın ihtiyacını karşılamak üzere konut üretimine girişmiş, ancak zaman içinde başarısız olmuştur. Günümüzde devlet eliyle konut üretimi; Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından doğrudan ya da dolaylı üretilen konutlar, ve yerel yönetimler aracılığıyla üretilen konutlar olmak üzere iki ana gruptan oluşmaktadır. İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş. (KİPTAŞ) firması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından

kentteki dar gelirli insanların konut ihtiyacını karşılamak üzere 1995 yılında kurulmuştur. Şirket kurulduğundan bu yana çok sayıda konut üretmiştir, ancak bu konutların büyük bir bölümünü orta ve üst orta gelir grupları satın almıştır. KİPTAŞ'ın başlattığı kamu-özel sektör ortaklığı modeli sonraları TOKİ tarafından da benimsenmiştir.

Bu çalışmada, İstanbul'da KİPTAŞ şirketi tarafından gerçekleştirilen Başakşehir yerleşmesindeki I. Aşama konut alanında kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapılarak gündelik yaşam üzerinden mekanlar değerlendirilmiş ve yerleşmede yaşayan ailelerin ve sosyal grupların yaşam biçimleri irdelenmiştir. Gündelik yaşamda gerçekleşen eylemler ve faaliyetler yaşam biçimleri ile bütünlüklük konut mekanı üzerinden ele alınmaya çalışılarak konutun sosyo-kültürel anlamı ve kullanım arasındaki ilişkiye değinilmiş ve gündelik yaşamın ve konutun değışimi anlatılmıştır. Sonrasında devlet eliyle konut üretimi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmış; İstanbul'da KİPTAŞ firmasının konut üretimleri ve Başakşehir yerleşmesi incelenmiştir. Tezin alan çalışmasında, mekanları ve gündelik yaşamları değerlendirirken kadınlarla derinlemesine görüşmeler ve alanda gözlemler yapılmış; alan çalışmasında elde edilen bulgular demografik yapı, konut ve yakın çevresine ilişkin bulgular ve görüşülen kişilerin gündelik yaşam hikayeleri olmak üzere üç başlıkta toplanarak ev içi ve ev dışı gerçekleşen eylemler olarak konunun kapsamında değerlendirilmiştir.

EVALUATION OF EVERYDAY LIFE IN THE OPEN AND DOMESTIC SPACES OF PUBLIC HOUSING SETTLEMENT

SUMMARY

In this thesis, the purpose is to assess everyday life in the open and domestic spaces in an Istanbul public housing establishment and to explicate the lifestyles. The subject of everyday life is approached from two different perspectives: cyclical and historical. The first part of the study approaches the subject of everyday life through home space integrated with lifestyles, and in light of these concepts, changes in cities and individual everyday lives that occur with modernization. Then, familial, social and spatial changes and multiple lifestyles are investigated in Istanbul. Multiple lifestyles can be observed in Başakşehir Public Housing Establishment, so in the second part of thesis, housing production is handled including two main headings, public housing production in Developed Countries "social rented housing" and Developing Countries "estate housing". The last of the study, the everyday life is considered at spaces in the Başakşehir housing settlement.

Everyday life includes various activities. Human performs these activities with body, and it converts to experience at time-space interaction. In other words, it always reproduces space, it changes. Spatial change depends on political, economical, technological and socio-cultural changes occurred in society. Alongside with these changes, lifestyles, family structures and individual everyday life in society are effected. Addition to everyday activities, the scope of everyday life subject is consisted of the dilemma occurred in time interaction. Including from morning to night and from night to morning, everyday life consists of a circle. The past, today and future of everyday life always repeats oneself. Like waking up, having breakfast, going to work, coming back to home, eating and sleeping... However, the opposite of cyclical and being routine situation, everyday life has historical time moved on linear. In this point, the change of everyday life is discussed.

Human-human, human-society, human-space, human-environment, society-environment are in relation with each other within the everyday life. Along with this relation, pattern languages occur and thanks to these patterns can be design more viable spaces for human lifestyles. In accordance with this hypothesis, the purpose is to explicate the impacts of everyday life changing in the cities on housing and environment. The object of thesis is to distinguish everyday life, to comprehend everyday life and to discuss the availability including fundamental experience of physical spaces.

The aim of the study is assessing the varying social life at everyday life and space in mass housing settlements constructed by public, evaluating the suitability of housing and environment to user's lifestyles and everyday life rituals.

After modernization process and along with industrialization, our country met the notion of transformation. After industrialization, along with breaking migration to mostly big cities experienced urbanization and increase in population, and

industrialized cities got crowded, everyday life begun to change and new housing spaces with new lifestyles come out. While modernization process was affecting traditional family life, everyday activities of family, production and consumption operations and housing space where an important part of their everyday life is passing, city life become heterogeneous, in layers and multicultural. Construction of apartment that is fast and economic production type increased and mass housing settlements which occur apartment buildings become the way of solution for city-dwellers without homes in city. The rapid urbanization and growth of population caused many home needs. However, constructed housing can not be respond supply of housing. Supply of housing exists of two main model: public housing sector and private sector. Before government was social state, so it attempted production of housing to meet need of community, but after a while, it become unfailed. Today, production of public housing can be defined two main group; the first one is housing constructed by Mass-Housing Authority (MHA) directly or indirectly, and housing built by local authority. In 1984, by means of Mass Housing Law, a fund for mass housing was formed and in the same year, Mass Housing Authority (MHA) was also established to meet the housing needs of low-income groups. On the other hand, this new and legal entity, MHA products a major lux housing for luxurious lifestyles, and they are produced for upper-middle classes.

In 1995, Istanbul Metropolitan Municipality set up corporation of Istanbul Housing Development Plan Industry and Trade (HDPTC-KİPTAŞ). Date from to be established, HDPTC constructed abundantly housing, but a major part of these housing can not supplied the needs of downscale, it was bought by middle and upper-middle classes. Public-special sector partnership model which was started by HDPTC, later on, it was maintained by also MHA. In this way, request of housing came into dissolve housing problem of low income groups.

First of all, project of Başakşehir was constructed by civil government as “social housing”, but in the following years, it was transformed “luxury housing” project. Settlements of Başakşehir occurs four stages including I., II., IV. ve V. stage. In the settlements, there are totally 18 170 apartment flats and 590 villa, and all of these housing units are ordered 3004 units in I. Stage, 2304 units in II. Stage, 8456 units in IV. Stage and 4996 units in V. Stage.

In this thesis, it is having deeply conversation in first Stage housing area in Başakşehir establishment constructed multistage public housing in Istanbul, and it is evaluated everyday life according to space and lifestyles of families living in establishment and social groups. While the activities and actions experienced in everyday life is handled through home space integrated with lifestyles, in top scale, it is observed change of everyday life in Istanbul. The people convert conceived space to lived space, so while spaces are assessing through everyday life, it is approached to the subject from eye of users, and in sub-scale, it is having deeply conversation with women living in Başakşehir establishment and the area is observed, data observed are evaluated in light of everyday life and lifestyles concepts. The survey conducted with 40 women including 37 housewife and 3 working women. Consequences of survey can be ordered like that:

- Majority of women living in Başakşehir settlement think that they go up into a higher class because in previous life, they lived in central or close to central neighborhood and old periphery of İstanbul.

- We can divide lifestyles of women living in Başakşehir four groups: 1) Women have children studying at primary school, 2) Women have children studying at high school or university, 3) Single women, 4) Age 50 and over retired.
- Everyday lives of women have children studying at primary school depends on their children, also they use outside spaces infinitely, and their everyday lives are in fast and dense circle. On the other hand, women have children studying at high school or university lives individually and they interact to neighbors and relatives in their home more than others. Single women generally live together with their mother and siblings, they bear responsibility of home matters, and they experience individual life in a certain limitation. Women who are retired and have husbands generally married of their children or have working children, and so these women are more active in home-daily experience. Some of them sometimes look after their grandchild to help their children and they schedule everyday life relative grandchild.
- Women participated in conversation generally experience the following activities like wakening, preparing breakfast, having breakfast, saying farewell to husband and children, ordering home, bringing children to school, marketing, preparing dinner, handling leisure time activities, exercising, taking children from school by foot, interesting in kitchen working, watching TV and sleeping in everyday time-budget. This situation shows that women use time passing from morning to evening resiliently.
- When social life is evaluated, it is seen that people living in Başakşehir settlement are carrying on doing some habits of traditional culture, and they cannot release these habits, on the other hand, they integrate consumption activities of modern life. Furniture, objects, regulation of home and eating styles shows that they continue pattern of everyday life in terms of living space of housing, using shopping space like market and AVM, sport, leisure time entertainment. However, women having higher level of literate or being younger harmonized modern everyday life also in their home life.
- In Başakşehir, although everyday life of families participated in conversation is modern family life in terms of structure; their everyday life- rituals are appropriate to model of traditional family life. Most of families have so many relatives-mother, siblings, mother-in law- in their home closed environment or in the same settlement. Family main number of them has their homes and they are renter. It shows that they are dependent on each other. Some of the families live together with their mother in-law and father in law and in this way, old ones of retired-salary helps economy of home.
- Some research shows that relationship of neighborliness reduce in housing settlements which are designed planned, but in Başakşehir I. Stage housing establishment, the results of survey shows that every group women experience their everyday life with social interactions. It is established that long-term accommodations strengthen relationship of neighborliness infinitely.
- It is seen that leisure-time activities are not varied in between women participated in conversation. Leisure-time entertainment is doing sports for some of them, talking with neighbors and relatives for some of them, cooking, doing hand- crafted, watching TV for some of them. On the other hand, some of them prefer technological activities like Internet and phone. Women generally meet with their neighbors in their homes for religious

meetings like reading Kur-an or prayer in their leisure-time. Cultural facilities like cinema or theater take not place in everyday life of women.

Although social structure changed in terms of buying and renter in Başakşehir I. stage housing settlement, there are generally not working women, there are so many nuclear family lifestyles, and therefore, settlement have homogenous social life. On the other hand in the settlement, people generally do not go somewhere excluding Başakşehir, and nobody also do not come here.

1. GİRİŞ

Gündelik yaşam bir dizi eylemi içinde barındırır. İnsan bu eylemleri bedeni sayesinde gerçekleştirerek zaman-mekan etkileşiminde deneyime dönüştürür. Diğer bir deyişle mekanı sürekli yeniden üretir, değiştirir. Bu mekansal değişim, toplumda meydana gelen politik, ekonomik, teknolojik ve sosyo-kültürel değişimlerle paralel ilerler ve beraberinde de toplumdaki yaşam biçimlerini, aile yapılarını ve bireylerin gündelik yaşam pratiklerini değiştirir.

Gündelik hayatın kapsamı gün içinde gerçekleştirilen eylemler ile belirlenir bu eylemlerin bir kısmı zaman içinde tekrarlanan unsurlara dönüşür. Gündelik yaşam bireyin sabah uyanması, banyo ve spor yapması, kahvaltı etmesi, çalışan bir kişi ise işe gitmesi, işten dönmesi, yemek yemesi, dinlenmesi ve uyuması gibi tekrarlanan aktiviteler ile arasıra yaptığı, eğlenme, arkadaşlarla buluşma vb. aktivitelerden oluşur. Gündelik yaşam dünde vardır, bugün de vardır ve yarın da olacaktır, bireyin yaşamında sürekli tekrarlanan bir unsurdur. Gündelik yaşam bireyin yaşamının her aşamasında rutin ve döngüsel bir biçimde yer aldığı için yaşam süresi boyunca değişik aşamalardan geçerek devam eder. Çocuk iken gündelik yaşam farklıdır, genç yaşlarda, orta yaşta ve ileri yaşlarda farklıdır, değişir, dönüşür, bu nedenle her aşamanın incelenmesi bireyin mekan kullanımı açısından önem taşır.

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Dünyanın hızlı değişimi ve gelişimi insanların gündelik hayatı ve onların sürekli etkileşim içinde bulundukları kent mekanlarına yansımaktadır. Geleneksel yaşamdan modern yaşama geçişle gündelik yaşamda büyük bir değişim olmuş, günümüz kentlerinde yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmeler, sosyal, kültürel, politik değişimler kentteki bireyin gündelik yaşamına yansımıştır. İstanbul’da, hızla artan nüfusla birlikte, hizmet alanlarında meydana gelen ulaşım, toplu taşıma, iletişim, enerji ve altyapı gibi gelişmeler insanların iş ve gündelik yaşamını hızlandırmış ve gündelik yaşam değişerek yeni tüketim kalıpları içinde şekillenmiştir. Böylelikle hizmet ve tüketimin öne çıktığı, sanayinin kentin merkezinden ve eski çeperlerinden

uzaklaştığı bir kentsel alan oluşmuştur. Üretim-tüketim faaliyetlerindeki değişimle birlikte insanların boş zamanları ve boş zamanlarını değerlendirme olanakları artmış, ekonomik kriz sonrası ev kullanımlarının değişmeye başladığı, ev-ofis kullanımının çoğaldığı görülmektedir. Pekçok profesyonel ofisini kapatıp evinde çalışmaya başlamış, böylece ofis kirasından tasarruf etmiştir, yine ekonomik sıkıntılar nedeniyle ev kirasından tasarruf etmek için kentte ailesi ile oturmaya başlayan genç çiftler ile geniş aileye doğru tekrar dönüşler görülmeye başlanmıştır. Kentte üniversitede okuyan gençlerin sayısının artması ve ayrı evde arkadaşlarıyla yaşamaya başlamaları, yaşlı nüfusun artması ve onların gürültüden uzak yerler aramaya başlaması, siyasi ve politik değişimlerle birlikte yeni ortaya çıkan farklı grupların mekan arayışı vb. değişimlerle farklı kullanıcı profilleri ve farklı yaşam biçimleri ortaya çıkmıştır. Kentlerdeki bu sosyo-ekonomik değişimler beraberinde konut mekanlarının da değişimini getirmiştir. (Ayata, 2002).

Araştırmanın amacı İstanbul'da gündelik yaşamda meydana gelen değişimi ve kullanıcıların gündelik yaşamları üzerinden yaşanan değişimin mekanlara yansımalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışma alanı olarak İstanbul'da KIPTAŞ şirketi tarafından, aşamalı gerçekleştirilen Başakşehir yerleşmesi seçilmiştir. Öncelikle KIPTAŞ şirketinde Başakşehir konut yerleşmesi ile ilgili bilgi alınmıştır. Sonra alanda kadınlarla görüşmeler yapılarak yerleşmede yaşayan ailelerin ve sosyal grupların yaşam biçimleri irdelenmiştir. Gündelik yaşamda ailelerin günlük ritüelleri saptanmaya çalışılmıştır. Önce Başakşehir konut yerleşmesinin tüm etaplarında yapılması düşünüldükten, sonra yapılan araştırmada birinci etapta uzun süredir yaşanılıyor olması ve yaşayanların orta gelir grubunda insanlar olması nedeniyle tercih edilmiş, görüşmeler ev hanımları yapılmış, çalışan kadınlara ulaşmak istense de çok başarılı olunamamıştır. Gündelik yaşamın Başakşehir'de farklılaşan yönlerini bulmak üzere, görüşülen kadınlarla gün şeklinde yapılan toplantılara da gidilerek kadınların farklılaşan gündelik yaşam kurguları saptanmaya çalışılmıştır. Mekanları gündelik yaşamları üzerinden deneyimleyen kadınlarla alanda yapılan görüşmeler ve gözlemler çalışmanın ana kurgusunu oluşturmuştur.

Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışma beş ana bölümde sunulmaktadır. Birinci bölüm tezin giriş bölümüdür. Bu bölümde çalışmanın konusu hakkında genel bir

giriş yer almakta, knunun önemi vurgulanmaktadır, çalışmanın amacı açıklanmakta, kapsamı ve yöntemi anlatılmaktadır.

İkinci bölümde “Kavramlar” başlığı altında gündelik yaşam, mekan ve konut kavramlarına yer verilmektedir. Gündelik yaşam kavramı, zaman, beden (insan) ve mekan kavramları ile birlikte ele alınmakta; kent ve konut mekanı ile ilişkisi kurulmaktadır. İkinci olarak, konutun sosyo-kültürel anlamı ve kullanım arasındaki ilişki anlatılmaktadır. Son olarak ise gündelik yaşamın değişimi ve İstanbul’da gündelik yaşamın değişimi ele alınmaktadır.

Üçüncü bölümde, “Kamu Eliyle Konut Üretimi” başlığı altında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kamusal konut üretim biçimi anlatılmakta ve Türkiye’deki devlet eliyle konut üretimi merkezi idare (TOKİ) ve yerel idare (Belediye eliyle yapım) olmak üzere iki ana başlıkta incelenmekte İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin kuruluşu olan-KİPTAŞ şirketi ve İstanbul’da gerçekleştirdiği konut yerleşmeleri ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde alan çalışması anlatılmaktadır. Alan çalışmasının yapıldığı Başakşehir konut yerleşmesi, KİPTAŞ tarafından aşamalı gerçekleştirilmiş bir yerleşmedir, çalışmada Başakşehir’de yaşayan kullanıcıların gündelik yaşamları incelenmekte, ailelerin gündelik yaşamda gerçekleştirdiği eylemler mekanlar üzerinden değerlendirilmekte, yerleşmede söz konusu olan yaşam biçimleri, sosyal ilişki ağları irdelenmektedir.

4. Bölümde, alanda yapılan anket, gözlem ve derinlemesine görüşmeler sonucu elde edilen veriler değerlendirilmekte, yorumlanmaktadır.

5. Bölümde sonuç ve öneriler yer almaktadır.

1.1 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada gündelik yaşam konusuna iki farklı açıdan yaklaşılmıştır. Bunlar;

- 1) gündelik yaşam-insan-mekan etkileşimi ve eylemler, deneyimler,
- 2) gündelik yaşam-kent-konut etkileşimi ve değişimdir.

Alan araştırması İstanbul’da KİPTAŞ şirketi tarafından aşamalı olarak gerçekleştirilen Başakşehir konut yerleşmesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın başında İstanbul’da gündelik yaşamdaki değişimi saptamak üzere, farklı kullanıcı

profillerinin bulunduğu, farklı aşamalarında farklı gelir gruplarına yönelik gerçekleştirilmiş bir uydukent olan Başakşehir konut yerleşmesi alan çalışması için seçilmiştir. Önce KIPTAŞ firması yetkilileri ile görüşülmüş, firmanın kuruluşu ve ürettiği konut yerleşmeleri hakkında bilgi edinilmiştir. Sonra şirketin gerçekleştirdiği en büyük konut yerleşmesi olan ve beş aşamada inşa edilmiş Başakşehir yerleşmesine ilişkin ayrıntılı bilgi edinilmiş, haritaları ve konut planları elde edilmiştir. Başakşehir yerleşmesinde (I., II., IV. ve V. etap) yer alan toplu konut alanlarında vaziyet planı üzerinden açık alan, park, çocuk parkı, havuz gibi düzenlemelerin olduğu, açık ortak kullanım alanlarının çevresinde yerleşmiş konut bloklarında zemin, normal kat ve çatı katından birer daire seçilerek pilot çalışma olarak görüşülmüştür. Bu aşamada gündelik yaşamı tespit etmeye yönelik derinlemesine görüşme yapılması kararı alınmıştır.

Sonrasında, kullanıcıların uzun süredir yerleşmede olmalarının bir avantaj olacağı düşünülerek alan Başakşehir I.Etap sitesinde görüşmeler yapılması şeklinde daraltılmıştır. I Etap konut yerleşmesi 17 yıllık bir yerleşmedir bu nedenle sakinleri arasında sosyal ilişkiler gelişmiştir. İlk önce konut yerleşmesinde yöneticilerle görüşülerek alan araştırması için gerekli izin alınmış, sonra evlerde ve açık alanlarda ev hanımı kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Öncelikli olarak, tüm etapları kapsayan pilot anket çalışması sırasında tanışılan ev sahiplerine gidilmiş, ev sahibi ile birlikte ev toplantılarına gidilerek toplantıya gelen kadınlarla tanışılmış, bu toplantılarda kadınlarla siteye ve gündelik yaşamlarına ilişkin genel görüşmeler yapılmış, oradan elde edilen adreslere sonradan gidilerek derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplam 40 kadınla iki ay boyunca haftaiçi günlerinde; sabah, öğlen ve öğleden sonra derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Alan çalışması planlanırken çalışan ve ev hanımı kadınlarla yapılması düşünülmüş, ancak kadınlarla görüşmeler kadınların tercihleri nedeniyle hafta içi yapılmış, bu nedenle çalışan hanımlara ulaşamamıştır. Ancak ev hanımlarının tanıdıkları vasıtasıyla üç çalışan kadınla görüşülebilmektedir.

2. KAVRAMLAR

Gündelik yaşam bağlamı olmadan düşünülemez. Gündelik hayat, zamana , mekana ve bireylere bağlı olarak toplumdaki değişimlerle birlikte dönüşür (Tekeli, 2010). İstanbul’da kamu eliyle yapılan toplu konut alanlarında mekanların gündelik yaşam üzerinden mekanların değerlendirildiği çalışmanın bu bölümünde gündelik yaşam kavramsal olarak tanımlanılarak, zaman-mekan ve birey (beden) etkileşiminde ele alınılacaktır. Sonrasında da gündelik yaşamımızın ana mekanı olan konutun sosyo-ekonomik ve kültürel anlamı ve kullanımla ilişkisi incelenecektir.

2.1 Gündelik Yaşam Kavramı

Gündelik yaşam, çalışmaları geçmiş dönemlerde felsefe alanında yer almış; ancak 19. yüzyılda önem kazanmaya başlayarak sosyoloji, toplum bilim ve sanat gibi alanlara dahil olmuştur. Daha sonraları gündelik yaşam konusu, sosyal bilimciler ve toplum bilimciler tarafından kültür, cinsiyet, beden, mekan ve zaman, kent gibi temalarla birlikte çalışmalarda ele alınmıştır. Yakın dönemde de mikro tarih çalışmalarına gündelik yaşam konusunun dahil olduğu görülmektedir.

Gündelik yaşam çalışmalarına geçmeden önce konuyu daha iyi anlayabilmek için öncelikli olarak “gündelik” kavramını anlamak gerekir. Gündelik kelimesinin karşılığı, TDK Türkçe sözlüğünde, “her günkü, yevmi, günlük iş” şeklinde yer almaktadır, yaşam ise “doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür, hayat” olarak tanımlanmıştır (TDK, 1998). Sözlük anlamından da anlaşılacağı gibi gündelik yaşam “tekrar” ve “değişim” fenomenlerini içinde barındıran bir kavramdır.

Gündelik olan bütün toplumlarda insanların yeme, içme, barınma, uyuma, üretme, tüketme, güvenlik gibi hayatını sürdürmek için geliştirdikleri basit faaliyetlerle toplumsal yaşamın içerisinde gerçekleşen birçok işi kapsamaktadır (Şahin ve Balta, 2001). Certau’ya göre ise gündelik yaşam, bireyin günlük zaman bütçesi içerisinde yer alan hareket etme, alışveriş yapma, okuma gibi yaşam pratiklerinden oluşur (Certau, 2009). Blanchot (1987), gündelikliği “*keşfedilmesi en zor şeylerden biri*” olarak ifade eder. Lefebvre’nin düşüncesine göre ise gündelik olma, (...) *tekrarlardan*

oluşur: işteki ve iş dışındaki tavırlar, mekanik hareketler (ellerin ve vücudun hareketleri, aynı zamanda parçaların ve tertibatların hareketleri, rotasyon veya gidiş gelişler). Saatler, günler, doğal zaman ve akılcı zaman vs. (...)” (Lefebvre, 1998).

İnsan belirli bir eylemi ortaya koyarken düşünceleriyle, duygularıyla deneyimleyen, biriktiren ve değerlendiren bir birey olduğu için; anlamlandırma, değerlendirme, çözümleme, deneyim ve ilişkileri gündelik yaşam ile birlikte düşünmek gerektiği ileri sürülmektedir (Şahin ve Balta, 2001).

Gündelik yaşam konusunun kapsamını ,faaliyetler ve pratikler oluşturmaktadır. İnsan gündelik yaşamda özne konumundayken faaliyetleri önmsenirken nesneler ya da diğer öznelerle olan ilişkileri düşünüldüğünde pratikler ön plana çıkmaktadır. Kapsamın belirlenmesinde üçüncü bir faktör ise zamanın kullanımıdır. Bunlar iş ve eğlence (boş zaman) faaliyetleridir (Tekeli, 2010).

Gündelik yaşam çalışmalarını mimarlık eylemi ile birleştiren Lefebvre (1998), gündelik yaşamı modern zamanla eş zamanlı bir anlatıyla ele alır. Gündelik hayatın bireycilik, parçalanma, estetizm, mekansallık ve anlamsızlık gibi belli başlı olgularını çağın bir sorunsalı olarak gösterir. Gündelik hayatın da bu sorunsalların bir içselleştirmesi olarak tarif eder (Lefebvre, 1998). Lefebvre, ilk olarak 1974 yılında yayınladığı *Mekan Üretimi* adlı çalışmasında gündelik hayat çözümlemelerine mekansallık kazandırmıştır. Kentsellik ve mekan kavramlarıyla “gündelik hayat” ve “praksis” temalarını sosyolojik düzlemde ele alarak mekanın toplumsallığına dikkat çekmiştir (Lefebvre, 1991).

Lefebvre (1996), Habermas (1997), Schivelbusch (2000), Certau (2009) gibi araştırmacılar kent mekanlarının, gündelik yaşam deneyimlerine ev sahipliği yaptığını söyleyerek özel ile kamusal ayrımında gündelik yaşam kültürünün yeniden üretilmesinde aracı olduğu üzerinde durmuşlardır.

Bourdieu (1995), *habitus* kavramı bir eylem kuramı olarak gündelik yaşam ve kültür çalışmalarına yeni açılımlar kazandırmıştır. Certeau (2009), eylemlerle gündelik yaşamı konu edinen çalışmasında gündelik yaşam pratiklerini birey ya da grupların sosyo-kültürel çözümlemelerinde kullanmıştır.

Gündelik yaşam çalışmaları yukarıda söz edildiği gibi sosyal bilimlerde zaman zaman yer almıştır. Gündelik yaşam, iktidar ve güç ilişkilerini anlamının yanı sıra insanın doğasını ve toplumsallığı çözümlemede fayda sağlayabilecek bir kavramdır.

Tekeli (2010), gündelik yaşamın sıradanlaştırılıp farkında olunmadan yaşanır hale gelmesi ve bu şekilde toplumlarda var olan eşitsizliklerin sürdürülmesi için bir yol olmasına bağlar. Gündelik yaşamın yer aldığı fiziki çevrenin tasarlandığı düşünülürse kent ile toplumsal arasında ilişki kurulmasında gündelik yaşam çalışmalarının önemli bir yere sahip olması beklenebilir (Tekeli, 2010). Dolayısıyla bu kadar yaşamın içinde olan ve onun içinden üretim yapan mimarlık pratiğinin gündelik yaşamın içindeki ilişki ağlarıyla ilgili olması da kaçınılmazdır.

2.1.1 Gündelik yaşamın özellikleri

Modern zamanda gündelik yaşam

TDK Türkçe sözlüğünde yaşam, “hayat” la eş anlamlı olarak tanımlanırken yaşantı, “hayat tarzı, içinde yaşanılanların tümü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998). Dolayısıyla, gündelik yaşam, içinde geçen yaşantı ile anlam kazanan ve içindekilerin yaşamlarının tümünü kapsayan, sürekli tekrar eden ve kendini yeniden içindekilerle üreten bir oluşumdur.

Gündelik yaşam insanlar, davranışları ve deneyimleri ile sosyal, ekonomik, kültürel, ve sembolik ilişkiler bağlamında oluşur. İnsanlar gündelik yaşamlarında davranışlarına anlamlar yüklerler ve böylece kendilerini ifade edebilmek, kendilerini ait hissedecekleri bir gruba dahil olmak için *yaşam tarzı* geliştirirler. Bu durumda, gündelik yaşamı anlamlı hale getiren de içindekilerin yaşantısıdır.

Modern dönemle birlikte birçok alanda- ev, kıyafet, yiyecek, içecek- meydana gelen dönüşümler gündelik yaşamın birçok farklılığının bir arada sunumudur. Bu yaşamsal dönüşümler sadece tek bir sisteme bağlı kalmayarak bölgeye, ülkeye, sosyal statüye, zamana, mekana, yaşa ve cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Ancak bu farklılıklar modern zamanla birlikte aynışma eğilimindedir (Lefebvre, 1987).

Lefebvre (1998), gündelik yaşamda gündeliklik kavramını modernlikle birlikte gelişen bir olgu olarak ele almıştır. O’na göre, gündelik yaşam gelenekselden modern hayata geçerken sıradanlaşmıştır. Lefebvre (1998), gündelik yaşamı “sıkıcı” ve bir o kadar da “zengin” olarak iki zıt kavramla tanımlar. Birincisi, gündelik hayatın dönüşümlü ve monoton olduğuna işaret eder; ikincisi ise gündelik olanın devamlılığını gösterir. Gündelik hayat birey tarafından özgürce yaşandığı zaman zenginlikleri açığa çıkartır, toplumsal örgütlenmesinin nesnesi olduğunda ise

sıradanlaşır (Lefebvre,1998). Kapitalist düzen tarafından üretilen bir ürün şekline dönüşen gündelik yaşama bakıldığında arka planda kaldığı görülür.

Yaşam biçimleri, modern dünyanın içinde meydana gelmiş benzer davranışlardan oluşur. Modern yaşamın sıradanlığına karşıt olarak bu tekrarlanan gündelik rutinlerden seçmelerle “*yaşam stilleri*” gelişmiştir. *Yaşam stilleri*, modernizmin bireysel kimlik arayışını öne çıkaran önemli bir temsil aracı olarak kabul edilmektedir (Chaney, 1999). Chaney (1999)’a göre *yaşam biçimleri* bir toplumdaki halkın adetleri, tutumları ve değerleri yani ortak anlayış olarak ele alınmakta, yapılara bağlı olmakla birlikte, özel bağlamlarda anlam kazanan davranış biçimleri olarak kabul edilmektedir. Bensman ve Vidich (1995)’e göre, “Yaşam biçimleri yapay yaratılar ya da benimseyişlerdir” (Chaney, 1999).

İnsanlar günlük yaşamlarında yaşam biçimi kavramını kimlik ya da ilişkilerin anlamlarını tanımlamak ve kendilerini çevrelerine tanıtmak için kullanmaktadırlar. İnsanların gündelik yaşamlarındaki birbirlerinden farklı davranış kalıpları bireylerin toplum içindeki yaşam tarzını oluşturur (Chaney, 1999). Chaney, yaşam tarzını oluşturan davranış kalıplarını bireylerin ekonomik kapasitelerine bağlı olarak tüketim odaklı ele alır. Diğer bir deyişle, yaşam biçimlerini bir şeyler üretmekten çok bir şeyleri kullanma yolları olarak değerlendirir. Gündelik olanın içinde yalnız başına tüketim olgusu basit bir faaliyetken bireylerin nesneleri kullanma biçimleri ile tüketim, kültürel anlamlar kazanmaktadır. Sanayileşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan kitle kültürü; üretim ve tüketim faaliyetlerindeki bu değişimin yanı sıra nesneler ve yaşam stillerini de homojenleştirmiştir (Lefebvre, 1998).

Zablocki ve Kanter (1976)’e göre, geleneksel toplumlarda bireysel kimlikleri mesleki ya da ekonomik değerler belirlerken artık modern toplumda insanların tüketim ilişkileri belirlemektedir (Chaney, 1999).

Yaşam biçimleri özel ve kamusal mekanın sınırlarını yeniden çizmiştir. Kolektif kimlik bağlamında toplumsal olarak paylaşılan bazı kültürel deneyimler artık boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ile bireysel kimlik olarak var olmaktadır (Chaney, 1999).

Gündelik yaşam .iş, özel hayat ve aile hayatı, boş zaman gibi bölümlere ayrılmıştır dır. Zaman kullanımının örgütlü bir biçimde düzenlenmesi toplum içinde her

kesimden (memurlar, “beyaz yakalılar”, küçük ve orta düzey teknisyenler, küçük ve orta düzey yöneticiler) insanın günlük yaşamını genelleştirmiştir (Lefebvre, 1998).

Gündelik yaşamın “saatleri (*günün, haftanın, ayın, yılın saatleri*),

1. *mesleki işe ayrılan, “zorunlu zaman”*,
2. *eğlenceye ayrılan “boş zaman” ve*
3. *ulaşım, yürütülecek işler, formaliteler, vs. gibi iş dışında yapılması gerekli işler*) “*zoraki zaman*” olarak üç kısma ayrıldığında; kent hayatında modernleşmenin bir sonucu olarak *zoraki zamanın, boş zaman* aktivitelerinin önüne geçtiğini açıkça görebiliriz. Boş zaman, artık özgür bireyin kendisi için gerçekleştirdiği faaliyet zamanı değildir. Herkes tarafından gerçekleşen televizyon izleme, sinemaya gitme ya da tatile gitme gibi genelleşmiş faaliyetlerdir (Lefebvre, 1998).

Faaliyetlerle tanımlı yeni kimliklerin önem kazanması meslek, cinsiyet, yaşanılan yer, ait olunan etnik ya da dini grup ve yaş gibi sosyo-kültürel özelliklerin yaşam biçiminde etkili olmadığı anlamına gelmemektedir (Chaney, 1999). Farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel grupların gündelik yaşam eğilimleri farklılaştığı gibi yaşam biçimleri de farklılaşacaktır. Yaşam biçimi aynı zamanda bir toplumun kültürüdür. Böylece, yaşam biçimi kavramı gündelik yaşam temasını daha anlamlı kılmaktadır.

“Habitus” eylem kuramı ve gündelik yaşam

Bourdieu’nun (1995) geliştirdiği “habitus” kavramı toplumsallığın içsel dinamiklerini keşfetmede birey-nesne ilişkilerini ve mekanları anlamada etkili bir tanımdır. Habitus toplumsal yaşamın düzenliliklerinden yaratılan, bireylerin geçmiş yaşam deneyimlerinden oluşan, bütünleşik, kalıcı alışkanlıklarıdır (Tekeli, 2010). Habitus bir eylem kuramı olup pratiklerle nedenler arasındaki bağda varolur. İnsanlar yaşadıkları çevrelerde bir dizi algılama ve değerlendirme sistemi geliştirirler (Bourdieu, 1995). Araştırmacıya göre (1995) Habitus bir toplumun geçmiş deneyimleri yani gelenekleri ile bireysel yaşamın bir araya gelmesiyle oluşur (Bourdieu, 1995). Dolayısıyla habitus kavramı gündelik yaşam pratiği ile doğrudan ilintilidir.

Habitus kavramını bilerek bir toplumu anlamaya çalışmak o toplumun yaşamı hakkında bilgi edinebilmek, yaşam tarzlarının farkına varabilmek demektir. Böylelikle toplum yapısı çözümlenilerek sosyo-ekonomik farklılıklar daha iyi anlaşılabilir yaşam stillerine uygun yaşam çevreleri (mekanları) tasarlanabilir. Bu sosyal farklılıklar duyumsandıklarında biçimsel farklılıklara dönüşerek bir dil oluştururlar. Diğer bir deyişle habituslar değişik gruplar için “ yaşam stilleri” meydana getirirler (Tekeli, 2010).

Beden ve gündelik yaşam

Aydınlanma döneminde akıl insan ilişkilerinde en önemli varlıktır. Beden aklın sayesinde varolur. Akıl olmazsa bedenin anlamının olmayacağı, bedeni anlamlandırmanın akıl olduğu ifade edilir (Tekeli , 2010).

Günümüzde ise beden ile akıl birbirini kapsayan bir bütün haline gelmiştir. Yaşamda gerçekleştirilen herşey yani düşünme, konuşma, okuma, yeme, içme, uyuma, çalışma daima beden sayesinde olur. Dolayısıyla yaşamamızın her anı bir deneyimden (embodied) oluşmaktadır denilebilir (Nettleton ve Watson, 1998).

Sosyologlar gündelik yaşam çalışmalarında bedeni, fiziksel ve biyolojik anlamının yanı sıra sosyal bir nesne olarak ele almışlardır. Ailesel, cinsel ve kültürel konuları çözümleme de kullanmışlardır (Nettleton ve Watson, 1998, Grosz, 1998). Beden biyolojik olarak bitmemiştir; sosyal ilişkilerle yaşamdaki deneyimlerle birlikte gelişir ve anlam kazanır (Grosz, 1998). Bedenin akılla bütün olması onu toplumsallıkla ele alınmasını sağlamıştır (Tekeli, 2010). Beden insanın kendisinin toplumdaki temsilidir; gözardı edilemez ve gündelik yaşam sayesinde yeniden üretilir (Nettleton ve Watson, 1998).

Merleau-Ponty'nin felsefesinde de beden-mekan etkileşiminde insan ile beden dünyanın merkezindedir. İnsan bedeni ile yaşadığı mekanları deneyimler ve algılar. Yaşantı temelli bu yaklaşım beden ve hareketlerin çevreyle etkileşiminde mekan ile bedeni bir bütün hale getirir (Palasmaa, 2011).

Gündelik yaşam ve zaman

Gündelik yaşam zaman kavramı ile iç içe geçmiş bir durumdadır. Bir taraftan bireyin günlük yaşam aktiviteleri sabahdan akşama kadar bir günlük süre içinde gerçekleşmektedir. Diğer taraftan ise gündelik yaşam sürekli tekrar eden (günler, haftalar, aylar, yıllar) ve ilerleyen çizgisel bir zaman üzerindedir (Tekeli, 2010).

Her objenin zaman ve mekan boyutu olduğu (Fuhr, 2007) gibi gündelik yaşamında da hem kendi geçmişı hem de geleceğı vardır. Dolayısıyla, bir yanda gündelik yaşamın döngüsellığı, onu sıradanlaştırıp rutinleştirirken diğerk tarafta sürekli ilerleyen çizgiselliğı yani tarihselliğı, onu değışim kavramıyla bütünleştirmektedir (Lefebvre, 1998). Gündelik yaşamı oluşturan her bir şey için ayrı ayrı geçmiş , şimdiki ve gelecek söz konusudur. Yani yalnızca bir dünya yoktur; insanların yaşantıları farklı dünyaların birleşimidir (Fuhr, 2007). Gündelik yaşamın bu farklılıklarının anlaşılması ise ancak mekansal farklılıklara bağlıdır (Tekeli, 2010).

Gündelik yaşam art arda gelen günlerden dolayı değışmiyormuş gibi görünse de gerçekte daha geniş bir zaman perspektifinden bakıldığında değıştiğı anlaşılmaktadır (Tekeli, 2010). Dolayısıyla gündelik yaşamı bir zaman perspektifinden değerlendirilirken tarihselliğini de dikkatlice incelemek gereklidir.

2.1.2 Gündelik yaşam ve mekan

Mekan kavramsallaştırılırken, sadece fiziksel bir nesne, geometrik bir biçim, bir sınır olarak değil aynı zamanda zihinsel bir varoluş olarak ele alınmıştır. Daha sonrasında da hem fiziksel mekan hem de zihinsel mekanın toplumsal olarak üretildiğı görülmüştür. Bu yorum benimsendiğinde toplumun mekansallığının olduğı düşüncesi beraberinde gündeme gelir. Gündelik yaşam ve onun içinde üretilen mekansallığı anlayabilmek için öncelikli olarak Lefebvre'nin üçlü dialektiğini bakmakta yarar vardır.

Gündelik yaşam üzerinden “mekanın üretimi”

Lefebvre gündelik hayat çözümlemelerine 1974 tarihli *Mekan Üretimi* adlı yapıtında mekansal boyut kazandırmıştır. Lefebvre gündelik hayatı, kentsellik ve mekan kavramlarıyla sosyolojik açıdan ele almıştır. Ona göre mekan ve zaman toplumsal olarak üretilir. Lefebvre mekanın üretimini yaşanan -yani deneyimlenen-, algılanan ve tasarlanan mekan üçlüsü arasında oluşan diyalektik ilişkiler içinde ele alır. Lefebvre'nin bu üç boyutlu mekan yaklaşımı onun dil teorisiyle ilgilidir (Schmid, 2008). Lefebvre (1991), üçlü diyalektiğini daha sonra tekrar kavramlaştırır: *Mekansal pratik* (algılanan mekan), *mekan temsilleri* (tasarlanan mekan), *temsilin mekanı* (yaşanan mekan). Mekan bu üçlü diyalektiğe bağlı toplumsal bir üretimdir. Ona göre, mekan aynı anda hem bireysel hem de toplumsaldır.

Lefebvre’ nin mekanın üretimi teorisinde ikinci çıkış noktası Fransız fenomenolojisi; algılanan, tasarlanan ve yaşanan (deneyimlenen), Bachelard ve Merleau-Ponty’ nin analizinden alır (Avar, 2009). Burada özellikle Gaston Bachelard’ın , “*yaşanan mekanın*” fenomenolojik analizi, Mekanın Poetikası kitabında Bachelard mekanı kendi kişisel deneyimleri üzerinden şiirsel bir dille incelemektedir (Seamon, 2000)- Lefebvre için daha önce gelir. (Avar, 2009).

Marleau-Ponty (1945) bedenin insan deneyimindeki aktif rolünü fenomenolojiye katar (Seamon, 2000). Marleau-Ponty, Heidegger’in dünya temasını “beden” üstünden okur. Ponty, ‘dünyada olmak’ı “algı” ile özdeşleştirmiş “yaşayan beden” kavramını algı çözümlemesinin merkezine koymuştur (Direk, 2003). Ancak Lefebvre, Ponty’nin fenomenolojisindeki öznenin merkezde olmasının aksine düşünce, eylem ve deneyimin toplumsal bir üretim süreci olduğunu savunur (Schmid, 2008).

Lefebvre’nin bu epistemolojik yaklaşımı bireyin aktivitelerinin ve düşüncelerinin, deneyimlerle sosyal mekanı ürettiğine karşılık gelmektedir (Schmid, 2008).

Lefebvre algılanan, tasarlanan ve yaşanan üç boyutlu sistemini toplumsallığın maddi, kavramsal ve sembolik üretime; mekansal pratik, mekan temsilleri ve temsil mekanları kavramları ile bağlar (Avar, 2009).

Algılanan (perceived) Mekan-Mekansal pratikler’ i günlük yaşam pratikleri içinde var olurlar ve bireyin gündelik yaşamı ile iş, özel hayat ve boş zaman için ayrılan mekanlar arasındaki ilişkilerde algılanan mekanla oluşurlar (Avar, 2009). Algı fenomenoloji ile ilgilidir ve her zaman öznenin algısıdır. Ancak Lefebvre’ye göre algı sadece özneye ait değildir (Avar, 2009). Mekansal paratikler belirli bir toplumun mekanını oluşturur ve yaşanan ile doğrudan ilişkilidir (Lefebvre, 1991).

Tasarlanan (conceived) Mekan-Mekan temsilleri, soyut, tasarlanan mekanlardır. Plancılar, mimarlar, mühendisler, yatırımcılar, coğrafyacılar, şehirciler ve benzeri profesyonellerin mekanıdır (Lefebvre, 1991). Diğer bir deyişle, gerçek mekan değildirler.

Yaşanılan (yaşanan) (Lived) Mekan-Temsilin mekanı, doğrudan yaşanan, gerçek, mekandır ve kullanıcıların ve orada yaşayanların sembolleri ve imajları ile deneyimlenir ve nesnelerin sembolik kullanımıyla fiziksel mekanı meydana getirir (Lefebvre, 1991). Burada doğrudan deneyimlenen mekanın sosyal anlamıdır, hayal

gücü, anılar, sembollerden oluşmuştur, eylemin ve deneyimlenenin yuvasıdır ve bu nedenle de zamanla da alakalıdır (Avar, 2009). Burada mekanın kullanım değeri önemlidir.

Mekan-yer-beden-yaşantı-yaşayan mekan

TDK (1998) Türkçe Sözlüğünde, mekan; “yer, bulunulan yer ya da ev, yurt” şeklinde tanımlanmıştır. Yer ise birçok farklı anlamda ifade edilmiştir. Ancak ilk sözlük anlamına bakıldığında “bir şeyin kapladığı boşluk, mahal, mekan” tanımıyla karşılaşılır (TDK, 1998). İki kavram akla ilk gelen tanımlarında, sürekli birbirini işaret etmektedir. Diğer taraftan ise batı felsefesinden modern döneme kadar kimi zaman yerin yaşantıyla anlam kazandığı, kimi zaman ise deneyimle anlam kazananın mekan olduğu savı geliştirilerek iki kavram arasındaki farklılık tartışılmıştır. Ancak hepsinin ortak noktası beden -yani insan- üzerinden okunan yaşantı temelli çözümlemeler olmasıdır.

Bu mekan (*chora*) ve yer (*topos*) kavramları arasındaki ilk ayrım Casey’e göre (1997), Plato’nun *Timaeus*’unda bulunur. Plato, mekanı değişmez bir biçimin varlığı, yeri ise sürekli hareket eden ve algıyla kavranan varlık olarak tanımlar. Plato’ya göre, mekan hissiz kavranır, yer ise algıyla ilgilidir dolayısıyla da insanla ve bedenle ilişkilidir (Tuncer, 2010).

Heidegger’in felsefesi varlıkla insan arasındaki dialektik ilişkinin üzerine kuruludur. Heidegger’in varlıkla ilişkili kavramı “dwelling-bauen” türkçede “ikamet-etme, yerleşme, bir yerde oturmak, yaşamak” gibi kelimelerle karşılarsa da gerçekte “yer” kavramıyla doğrudan ilişki içindedir. Buradaki bağ yer ile kurulan aidiyet ilişkisi varlığın dünyada varolmasıyla ilgilidir. Casey’de Heidegger gibi, var oluşun yerle bütünleşmesini ve yeri bedenlerimiz yoluyla deneyimlediğimizi savunur (Tuncer-Gürkaş ve Barkul, 2012).

Mekanın içinde geçen yaşantı, pratikler, ilişkiler ve zaman insana “yerleşme” deneyimini yaşatır. Mekandaki yaşanmışlıklarsa sonrasında kişinin bireysel kimliği ile bütünleşerek mekanı yere dönüştürür. Böylece mekan ya da “yer” insanın kültürünü, yaşam biçimini dışa yansıtır. Bu yaşantılarsa sonrasında fiziksel mekanla buluşur (Tuncer, 2010).

Merleau Ponty, Heidegger'in dünya temasına insanı ve bedeni dahil eder. Merleau Ponty, bedeni, insan deneyimindeki aktif rolünden dolayı "yaşayan beden" kavramıyla algı çözümlemelerinin merkezine koyar (Direk, 2003).

Seamon (1979), çalışmalarında "yer" kavramına önem vermiştir. Ona göre, "yer", "(...) *bedensel devinimin-hareketliliğin ana bileşeni*" dir. Seamon, Merleau Ponty'i örnek alır ve gündelik yaşamda, mekandaki aktivite ve hareketleri gözlemler. Seamon'a göre (1979), "yer" in deneyimsel oluşunu "*hareketler*" belirler ve günlük hareketlerin bir çoğunun *alışkanlıklar biçimi* olduğunu savunur. Bedenin gündelik davranışlarının "*alışkanlık, istemsiz, otomatik, mekanik*" hareketler olduğunu ileri sürerek; bu hareketlerin zamanla ilişkisini kurar. Eylemler sürekli aynı zaman diliminde meydana geldiğinde ise eylemleri "zaman-mekan rutini" olarak adlandırır ve bu rutinlerin belirli mekanlara yerleşmesini de "yer" fenomeni ile kavramsallaştırır.

Soja da gündelik yaşam pratiklerinin "yer" le olan ilişkisini irdeler. Lefebvre'nin üçlü dialektiğinden sonra "*mekansallığın trialektiği*" kavramını ortaya çıkarır. Lefebvre'nin "*yaşanan mekan*" kavramı üzerine "*üçüncü mekan*" kavramını geliştirir. İkiliklere yani zıtlıklara karşı bir duruşla geliştirdiği üçüncü mekan kavramı sadece *madde (kavranan)*, ya da *tin (algılanan)* değildir; *pratik edilen, eylemlerin, deneyimlerin* mekanıdır (Soja, 1996).

Yer ile mekan kavramları arasındaki ilişki üzerinden gündelik yaşam pratiklerini inceleyen Certeau da çözümlemelerinde insanı önemser. Diğerlerinin tersine mekanı ön plana çıkartan Certeau (2009), mekanları "*içinden insanların geçtiği canlı sokaklar*" yerleri ise "*sokakları meydana getiren binalar ve diğer yapıları çevre ürünleri*" olarak tanımlar. Ona göre, mekan kullanılan yerdir.

Norberg-Shultz, Husserl'in yaklaşımlarını mimariye uyarlar. Norberg-Shultz'a göre mimari mekan sadece algıların ve düşüncelerin yönü olmaktan da öte varoluşsal mekanın somutlaşmış halidir. Varoluşsal mekan, insanların sosyal ve kültürel kalıplarıyla ilintilidir (Norberg-Shultz, 1971).

Gündelik yaşam, beden-yer, toplum-yer, "kalıp dili", mekan

İnsanlar canlı birer varlık olduklarından bedenleri ile varolurlar. Beden, hem fiziksel hem de tasarlanan mekanla ilişki kurar. Mekanı yaşamak içinde bedene ihtiyaç vardır. Ancak önemli olan birçok bedenin bir aradalığıdır. Her canlı kendi çevresinde

bir yaşam alanı oluşturduğu gibi beden de kendi çevresinde yaşam balonu (territory) geliştirir. Birçok bedenin aynı alanda yaşaması için bireysel alanlar yerine ekonomik, etnik, dini tercihlerle yaşadıkları “yer”i beraber meydana getirirler. Böylece benzer bedenler grup haline gelerek gündelik yaşam kalıplarıyla bedenlerini tekrar üretirler. Bedenin mekanla ya da yerle ilişkisinin planlama ile birleşimini anlayabilmek için Alexander ve arkadaşlarının geliştirdiği çalışma iyi bir örnektir (Tekeli, 2010).

Alexander ve arkadaşları (Alexander vd., 1977), kentsel tasarım amacıyla geliştirdikleri çalışmalarında, gündelik yaşam pratiklerinin yaşam mekanlarına yansımalarını ortak bir dil çerçevesinde keşfetmeye çalışmışlardır. Alexander örüntü dilinin düşünsel çerçevesini örüntü imgelerinden oluşan bir sistem olarak oluşturur (Serim, 2006). Alexander’ın imgesel ve arketipik olana yakınlığı gücünü deneyim ve deneyimlerle dolu olan yaşamdan alır; mekanın özelliklerini tanımlayabilmek için oluşturduğu örüntüler, mimari öğelerdir ve bu öğeler gündelik yaşamın geçtiği yerlerdir.

Alexander (1966), biçim e önem veren yaklaşımlar yerine ihtiyaç ve isteklerle oluşan bir yapıyı çevre öneren tasarımların önemine dikkat çeker. Alexander’a göre işlev, mimari nesnenin kullanım değerini ortaya çıkaran yaşamı tanımlayan unsurdur (Alexander, 2002). Alexander (1970), yapıyı çevrenin tasarımında, ihtiyaçlar yerine insanların yapmak istediklerini yani “eğilimlerini” dolayısıyla deneyimlerini önemser. Alexander kullanım değerinin kültürel girdilere bağlı olarak belirlendiği üzerinde durur (Alexander vd., 1977). Araştırmacı yaşantı temelli ya da kimlik belirleyici durumlardan yola çıkarak örüntüleri oluştururken arketiplerini farklı coğrafyalardan ve sosyal gruplardan seçer, insanların deneyimleriyle birlikte kültürlerini de belirleyici bir faktör olarak yapıyı çevrenin kullanım değerine katar. ‘Alt kültürler mozaïği’, ‘hayat döngüsü’, ‘kadınlar ve erkekler’, ‘kutsal yerler’, ‘yaşlılar her yerde’, ‘kentte çocuklar’ gibi bireysel kimlik tanımlayıcı; ‘ayrıt edilebilir komşuluk’, ‘aile fertlerinde karmalık’, ‘kamusallık düzeyi’, ‘gece hayatı’, ‘aralarda konutlar’ gibi sosyal hayatla ilgili; ‘kamusal alanda uyumak’, ‘güneşli yer’, ‘caddede dans etmek’, ‘basamaktan oturaklar’ gibi kişisel deneyimleri içeren ve ‘tek kişiye ait dükkanlar’, ‘küçük buluşma odaları’, ‘dükkan önü okulları’, ‘suya doğru’ gibi mekansal örüntülerden oluşan yaşantı içerikli bir bağlama dikkat çeker (Serim, 2006).

İnsanların ortak örüntü dillerini keşfederek bu ortak dillere uygun yaşam alanlarının oluşturulmasıyla kentler ve yapılar daha yaşanılabilir çevreler oluşturulabilir (Alexander vd., 1977). Aslında Alexander, Bourdieu’ nun “habitus” larına benzer bir yaklaşımla gündelik yaşam çözümlemelerini planlama ile birleştirmektedir. Böylelikle günlük yaşamın her kısmı için ayrı deneyimler bir araya getirilerek her toplum için farklı dilde yerleşmeler oluşturulmaktadır (Alexander, 1977). Başka bir deyişle, gündelik yaşamdaki eylemler biçimlenmektedir.

Rapoport, yapılı çevrenin tasarımında çevre ile kültür arasındaki ilişkilere dikkat çekmiştir ve hem çevrenin hem de yaşam biçimlerinin kültürel “kalıplardan” meydana geldiğini savunmuştur. Ona göre kültürel kalıplar insan davranışlarını anlamada bize yol gösterici olmaktadır. Çalışmalarında çapraz kültür yöntemini kullanarak farklı toplumları kültürel yönleriyle karşılaştırmış; toplumun yaşam biçimi, değerleri, imajları ve ekolojik düzenlemeleri hakkında veriler elde etmiştir. Bu bilgiler sayesinde her toplum için farklı çevreler tasarlanması gerektiğini savunmuştur (Rapoport, 1980).

Gündelik yaşamdaki kişisel deneyimler, kültürel diller ve mekansal kalıplar içindeki gerçek yaşantılar bir toplum ya da sosyal gruplar hakkında bize ipuçları verir. Böylelikle gündelik hayat içindeki gerçek yaşantıyı anlayarak bireylerin gündelik yaşamına (kullanımına) daha uygun mimari çevreler tasarlamak mümkün olmaktadır.

Gündelik yaşam, zaman ve mekan etkileşimi

Gündelik yaşamda zaman ve mekan etkileşimini anlamak için, Hagerstrand’ın “zaman coğrafyası”ndan söz etmek gereklidir. Hagerstrand’ın grafiğinde bir bireyin bulunduğu yer haritada işaretlenilerek 24 saat içinde sabahtan akşama kadar geçen sürede kullandığı mekanların güzergahı çizilmektedir. Böylece zamanın gündelik yaşamın grafik üzerindeki mekanlarıyla ilişki kurulmaktadır (Crang, 2001). Diğer taraftan bir yerin bir günlük zaman bütçesi içinde barındırabileceği faaliyet sayısı ve bireylerin yaşadıkları konut çevresinde gidebilecekleri mesafeler (iş, eğlence, okul, market, pazar vb...) belirlenmektedir. Bu sistem birden çok kişinin gündelik yaşamlarına uygulandığında bir yerleşme içinde bireylerin tek tek zaman ve mekan tercihlerinin bir araya gelmesiyle o yerdeki toplumsallık ortaya konmaktadır (Tekeli, 2010).

Hagerstrand'ın "zaman coğrafyası" ında bahsedilen zaman-mekan etkileşimi, Alexander'ın gündelik yaşamın herhangi bir bölümünde geçen yaşantı temelli yaklaşımı ile bir araya geldiğinde; belli bir yerde ve belli bir zaman diliminde meydana gelen aktiviteler ile sosyal ilişkiler arasında oluşan bağ, mekanın ya da yerin gündelik yaşamla etkileşimini daha güçlü hale getirmektedir. Böylelikle fiziksel mekanın gündelik yaşam üzerinden (gündelik yaşantı, yaşam biçimi) değerlendirmek ve tartışmak daha kolay hale gelmektedir.

Gündelik yaşam ve kadın

Evde gündelik yaşamın önemli bir bölümü kadının üzerindedir ve kadınlar evlerinde gündelik yaşamın merkezindedirler. Kadınlar gündelik yaşamda hem özne hem de nesnedirler (güzellik, dişilik, moda, vs), hem üretici hem de tüketicidirler (Lefebvre, 1998). Gündelik yaşamın içinde barındırdığı zaman kavramından bakıldığında kadın, gündelik yaşamın rutinine bağımlıdır ve yaratıcı bir akışa sahip değildir. Tekrar eden günler kadının yaşamını oluşturur ve bu durum gelecekte de geçmişin kopyalanması ile devam eder (Beauvoir, 1988). Kadının gündelik yaşamının tekrarlardan oluşmasının nedenleri; evde ve ailede temel işlerden her zaman kadın sorumludur ve kadın aile yaşamında bu işleri gündelik yaşamda tekrarlar; ev temizliği, yemek hazırlığı, çocuk bakımı vb... (Fleski,2000). Kadın, bir taraftan gündelik yaşamın her gün tekrar eden rutinliğine uyum sağlarken diğer bir yandan gündelik yaşamın zaman içinde değişimine tüketici kimliği ile katılır. Tüketim kültürünün ilk akla gelen sembolü kadınlardır (Chaney, 1999).

Gündelik yaşamda kadınla mekan ilişkisini düşünecek olursak; kadınların gündelik yaşamının önemli bir kısmı evde geçmektedir. Kadın çalışıyor da olsa evde yapması gereken işler değişmemektedir. Kadının konutta geçen gündelik yaşamın zaman ve mekan boyutuyla bu etkileşimi kadınları bu çalışmada önemli bir konuma getirmiştir.

2.2 Konut Kavramı

Gündelik yaşamda en çok deneyimlenen mekanlardan biri olan konut, çağlar boyunca insanların barınma ihtiyacını karşılamıştır. Ancak, konut sadece barınılacak bir yer değildir. Konut çevresi ile birlikte fiziksel, sosyal, kültürel, toplumsal, psikolojik, ekonomik ve politik birçok farklı olgu ile etkileşim içinde olan çok boyutlu bir kavramdır. Konut kavramı da diğer tüm kavramlar gibi birçok araştırmaya konu olmuş ve çok farklı şekillerde ele alınmıştır.

Rapoport (1980), konutu bir ürün, bir süreç, bir kimlik, bir kişisel değer ve statünün gösterilmek istendiği bir yer ya da mekan olarak ele alarak; korunmuş bir alan, sahip olunan özel bir yer, bir davranış dizisi gibi kavramların ve işlevsel gereksinimlerin bir yansıması olarak tanımlamıştır.

Ropoport (1977); konutun bulunduğu yerden, çevresinden yalıtılmış, bağımsız bir birim olarak düşünülemeyeceğini, tam tersi, bireyler, komşular ve konut alanındaki olanakların konut yerleşim sistemini meydana getirdiğini belirtmiştir.

Konut çevresi kavramı; fiziksel özelliklerle ilgili özellikleri ve, konut ve yakın çevresinde oluşan sosyal ilişkiler olmak üzere iki boyutu içermektedir. Komşuluk ve komşularla ilişkileri içeren sosyal ilişkilerin incelenmesi konutun sosyal boyutuna işaret etmektedir. (Kellekçi, 2005).

Sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda, konutun anlamı ve kullanımı arasındaki ilişki sosyal bağlamda açıklanmaya çalışılarak konut çevresinin insanın sosyo-kültürel ilişkileri ile şekillendiği savı ortaya atılmıştır (Bourdieu, 1995). Konut mekanındaki yaşamın, kullanıcıların (sosyal grup ya da birey) gelenekleri, alışkanlıkları, kültürleri, alt kültürleri tarafından düzenlendiği öne sürülmüştür. Konut mekanlarının ve içindeki objelerin kullanımı ve düzeni de bu farklılıkların yansımasıdır (Lawrence, 1995). Bourdieu'nun habitus kavramıda bu kültürel farklılıkları işaret etmektedir. “Habitus” kavramı kullanılan konut mekanına ilişkin birey veya grupların önceki deneyimleriyle meydana gelen bir dizi gelenek olarak tariflenebilir. Bu kavram sayesinde konut ve çevresindeki günlük yaşama dair geçmiş ve şimdiki arasında bağ kurularak gelecek konut yaşantısı için alt yapı hazırlanır. Böylece konutun anlamı ve konut yaşantısına sosyal bilimler gözüyle bakış konutun tarihsel ve kültürel değerini ortaya çıkarır.

2.2.1 Konutun sosyo-kültürel anlamı ve kullanım

Kullanıcı ve onun günlük yaşam çevresi sürekli etkileşim halindedir. Meeks ve Firebaugh (1974)'e göre, aile yaşantısının geçtiği en önemli mekan olarak konut, bireyin en yakın çevresini oluşturur ve bu yüzden bireylerin kullanımına uygun yaşam çevrelerinin tasarlanması önemli bir konudur (Kellekçi, 2005).

Konut, insanoğlunun gereksinim ve istekleri doğrultusunda işlevsel bir olgu olmasının yanı sıra insan ve çevresi arasındaki ilişkiler düşünüldüğünde daha duygusal, deneyimsel ve davranışsal bir kavramdır. Dolayısıyla “ev”, insanların

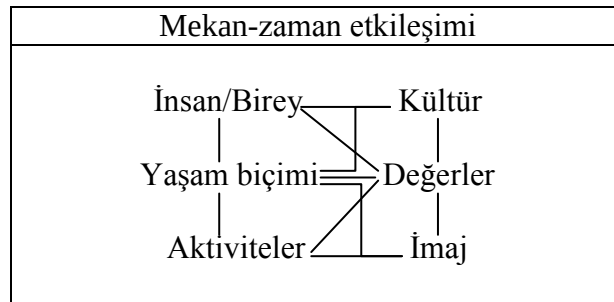
psikolojik, sosyal ve kültürel değişkenlerle şekillenen algı, davranış ve deneyimleri birlikte farklı birçok anlam ifade edebilir.

Kişinin evi; yaşadığı yer, gündelik yaşamındaki sığınağı, sosyo-ekonomik yapıdaki statüsü, kendisinin sembolü ve birçok psikolojik ve sosyal özellikleri olan insanların yaşadıkları çevreyle duygusal ilişkilerinin olduğu yerdir (Francescato, 1998).

Ev, kültürel, sosyo-demografik, psikolojik, politik ve ekonomik faktörlerle tanımlanan karmaşık bir oluşturdur. Eve anlam kazandıran fiziksel değişkenler, insan ilişkileri ile eşit öneme sahiptir (Hayward, 1975). Benzer şekilde, Saegert (1985)' e göre "konut, sadece bir yer değil psikolojik titreşim ve sosyal anlamdır. Barınma deneyiminin bir parçası – yaptığımız birşey, belli bir coğrafyada yaşamı dokuma yoludur"(Lawrence, 1993).

Görüldüğü gibi; "Ev" çok boyutludur ve karmaşık birçok kavramı içinde barındırır. Evin anlamı ve kullanımı sadece ifadesi zor değildir; aynı zamanda kişiden kişiye, bir toplum içindeki farklı sosyal gruplar arasında, farklı kültürlere ve zamana bağlı olarak değişiklik gösterir (Lawrence, 1993).

Kültür, bireylerin dünya görüşünü, dünya görüşü de değerlerini yansıtır. Bireylerin değerlerine bağlı olarak çevresinde bazı imajlar oluşur ve bireyin değerler sistemi ile imajlar bir araya gelerek yaşam biçimlerini meydana getirir. Yaşam biçimleri de insanın davranışlarını etkiler ve bu ilişkiler zaman ve mekan etkileşiminde sürekli birbirini etkiler (Şekil 2.1). Dolayısıyla; hem çevre hem de yaşam biçimleri kültürel kalıplarla şekillenir (Rapoport, 1980).

Şekil 2.1 : İnsan-Yaşam biçimi ilişkisi.

Altman, çevre ile sosyal davranışları açıkladığı kitabında kültürel ve dini faktörlerin sosyal sınıfları belirlediğine işaret eder. Farklı kültüre sahip farklı insanlar farklı yaşam biçimleri oluşturacaktır. Yaşantıdaki bu farklılık kültürden ayrı düşünülemez (Altman, 1975). Farklı sosyal ve kültürel ortamlarda insanların aile yaşantıları da

etkilenir ve aile yapıları da farklılık gösterir (Kağıtçıbaşı, 2000). Dolayısıyla her kullanıcı için aynı kullanım değeri beklenemez.

Konutu ilk olarak, Rapoport (1969) sosyo-kültürel bir kavram olarak incelemiştir. Araştırmacı konutu, yaşam tarzı, aile yapısı, kadın ve erkeğin rolü, kişisellik, egemenlik sınırı ve sosyal ilişkiler etkenlerini konu edinerek sosyo-kültürel anlamlarıyla birlikte ele almıştır (Rapoport, 1969).

Rapoport (2004), insanların, evlerini seçerken yolda harcanılan zaman, konut büyüklüğü ve tipi, semti, konut kalitesi, komşuların sosyal ve kültürel yapısı gibi faktörleri de değerlendirdiklerine değinmiştir. İnsanların tercihlerinde gereksinimlerden ziyade kültürle ilişkili olan istek ve eğilimlerin önemli olduğunu dile getirmiştir.

Günümüzde konut, kullanıcıları için bir statü, bir yaşam tarzı olarak tanımlanmaktadır.. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip gruplar, mekanı farklı algılarlar ve farklı kullanırlar; diğer bir deyişle, yaşam biçimlerindeki farklılıklar davranışlarının sergilendiği günlük mekanlara yansır.

Ev, insan-mekan etkileşiminde ele alındığında kullanıcısı için içinde olma deneyimi yaşadığı yerdir ve bir semboldür (Özsoy, 1994). İnsanlar kendilerini anlatabilmek için kendisine yakın ve anlamlı gelen tanımlanabilir biçim ve sembolleri kullanırlar. İnsanların kendilerini en iyi ifade etme biçimi bedenleri aracılığıyla olur. İkinci olarak ise, kişilerin iç dünyalarını yansıtabildikleri en iyi yer evleridir. Bu nedenle de, ev insanlar için davranışlarını gerçekleştirdikleri en kapsamlı mekandır. Ev, iç ve dış olmak üzere iki bileşenden oluşur. İnsan içerideki yaşantısını evin içine davet ettiği yakınlarına gösterirken, diğer insanlara herkesin görebildiği evin kamusal olan dış yüzünü ve mekanlarını göstermeyi tercih eder (Cooper, 1974).

İnsanlar yaşamları boyunca bir yerden bir yere taşınırlar. Bu taşınma deneyimi sonrasında ev, ilk görünüşte pek sıcak gelmese de, daha sonra benimsenir. Bu durum, bireyin kişisel alanının yanında taşıdığı eşyalarla evi kapsarcasına genişlemesiyle açıklanabilir. Bu nesneler ve kullanım biçimleri, kişinin kendisi ilgili herşeyi fiziksel dünyaya yansıtma şeklidir. Evin içine konulan eşyalar, onları düzenleme biçimleri, asılan resimler, yetiştirilen bitkiler, hepsi kişinin kendi imajının ve yaşam biçiminin ifadesidir, yani evidir (Cooper, 1974).

Francescato (1993), kullanımı, basit bir eylemi gerçekleştirmenin ötesinde insanların konutlarının çevreleriyle olan algısal, duygusal ve sembolik süreçleri içeren her tür etkileşim olarak düşünür ve konutun kullanımını ölçek (scale) ve zaman (time) değişkenleriyle birlikte ele alır. Konut kavramı, ele alınan ölçekten etkilenir. Bunlar; konut, bina ölçeği olabileceği gibi site, mahalle, komşuluk, toplum, kent ve hatta tüm bir bölge ölçeği olabilir.

Francescato (1993) konutu, Rapoport'un konutun anlamıyla ölçek arasındaki ilişkiyi etkileyen kültür örneği ile açıklamıştır; bir kültürde evin içinde meydana gelen davranışlar yani kullanımlar başka bir kültürde dışarıda gerçekleşebilir (Francescato, 1993). Burada bahsedilen ölçek evin içi ve evin dışıdır.

Sopher (1984)'a göre, konutun kullanımı ve anlam arasındaki ilişkiler genellikle araştırmalarda konut birimleri üzerinden ele alınmaktadır; oysaki ev insanların aklında bir mahalle, coğrafi bir bölge hatta ülke bile olabilir (Lawrence, 1993). Certeau (2009), gündelik yaşamın sosyal-kültürel içerikli çözümlemelerinde konutu, mahalle ölçeğinde anlamlandırmakta ve mahalleyi “ konutun genişlemiş hali “ olarak tanımlamaktadır. Certau, mahalleyi iki ölçekten ele alır. Bunlar; kamusal/özel mekan, ve toplumsal (ilişkisel) mekan. O'na göre; konutun içi (özel alan) ve dışı (kamusal alan) ve mahalledeki yaşantı bir bütündür. Kullanıcının pratiği içinde mahallenin kurucu yapısı gibi görünen kamusal mekan/özel mekan sınırını, sadece bir ayırım olarak değil aynı zamanda birleştirici olarak değerlendirir. Bu durumda kamusal ile özel birbirinden ayrılmazdır. Toplumsal mekan ise sosyal ilişkiler üzerinden var olur. Burada üzerinde durulan gerçek bir konutun ancak mahalle kültürü ile anlam kazanmasıdır; diğer bir deyişle, toplumsallıktır (Carteau, 2009).

Konutun kullanımını etkileyen diğer önemli boyut ise zaman faktörüdür. Mekanın kullanımı kültürel değerlere bağlıdır. İnsan ilişkilerinde kültürel diller zaman geçtikçe değişir. Bu da beraberinde kullanım değerini etkileyerek konut mekanını değiştirir ve bu sırasıyla gündelik yaşam döngüsü içerisinde devam eder. Konutu anlamak bu süreci anlamayı gerektirir (Francescato, 1993). Konut, farklı zaman dilimlerinde tekrarlanan davranış örüntüleri nedeniyle gündelik yaşamda gerçekleşen insan ve çevresi arasındaki devingen, akışkan ve değişken ilişki ağlarını yansıtır. Ev, bu ilişki ağlarını, gündelik yaşamın içinde barındırdığı zaman faktörü ile birlikte yansıtır. Werner, Altman, Oxley (1985)'e göre, evin zaman boyutu, doğrusal, değişen zaman (geçmiş, bugün, gelecek) ve döngüsel, tekrarlanan, ritimsel zamandan

oluşur (Özsoy, 1994). Dolayısıyla, konut ve zaman arasındaki karşılıklı ilişki gündelik yaşam ve zaman kavramlarının etkileşiminde olduğu gibi benzer bir ilişki içerisinde oluşan yaşamsal bir olgudur.

Konut, gündelik yaşamda gerçekleştirilen yemek yeme, uyuma, yemek pişirme, cinsellik, çocuk ve hastaların bakımı gibi günlük yaşamın önemli eylemlerin sürdürülmesi için başlıca mekandır. Bu eylemlerin büyük bölümü biyolojik gerekliliktir; ancak deneyimlenme biçimleri bireylere ve kültürlere göre farklılık gösterir. Yemek yeme eylemini örnek verecek olursak; tüm insanlar için ortak bir ihtiyaç olmasına karşın kültürel örüntülere göre mekansal ve zamansal farklılıklar gösterir (Özsoy, 1994). Modern kent hayatında sandalyede oturarak masada yemek yeme eylemi gerçekleştirilirken geleneksel kırsal hayatta yer sofrasında yemek yenmesi gerçekleşen eylemin mekansal farklılığını gösterir. Lawrence (1982)'e göre, zamansal olarak düşünüldüğünde ise gelenek ve alışkanlıkla ilişkilidir ve yemeğin ne zaman ve kiminle yiyeceği bununla ilişkili olabilir (Özsoy, 1994).

Sonuç olarak, konut kavramını anlamlandırmak çok boyutlu ve karmaşık bir süreçtir. Konut sistemine farklı açılardan bakılabilir ve konuta çeşitli anlamlar yüklenebilir. Ancak, konut nihayetinde gündelik yaşam süresi içerisinde insanların hayatlarını sürdürdüğü bir yerdir. Dolayısıyla konut ve konut çevresi, içinde yaşayanların yaşam deneyimlerinden, mekan kullanım biçimlerinden (davranışlarından), gelenek ve alışkanlıklarından, algılarından, ihtiyaç, istek ve beklentilerinden bağımsız düşünülemez. Bu nedenle konut sistemini kullanıcıların gözünden değerlendirmekte her zaman fayda vardır.

2.2.2 Kullanım sonrası değerlendirme kavramı

Kullanım, TDK Türkçe sözlüğünde, “kullanma, yararlanma, tasarruf”, değerlendirmek ise, “birşeyin özünü, önemini, nitelik ve niceliğini belirlemek” olarak ifade edilmektedir. Kullanım sonrası değerlendirme (KSD) (Post Occupancy Evaluation') ise birşeyden yararlandıktan sonra kullanılanın nitelik ve niceliğini belirlemek olarak tanımlanabilir (TDK, 1998).

KSD yöntemi mekanın asıl kişileri olan kullanıcıların görüşlerinin tasarım aşamasına dahil olması amacıyla geliştirilmiş önemli bir araçtır. KSD mekanların kullanıma açıldıktan sonra kullanıcı tarafından değerlendirmelerinin yöntemsel olarak kullanılmasıdır (Preiser, 2002). KSD kişiye mekan hakkında bilgi verir ve mekanın

olumlu ve olumsuz yönlerinin anlamasını sağlar (Preiser, Rabinowitz, ve White, 1988).

Çevre ve davranış araştırmalarındaki artış beraberinde kullanım sonrası değerlendirme çalışmalarının da hız kazanmasını ve gelişmesini getirmiştir. Binalardaki kullanıcıların yaşam deneyimlerini anlamak amacıyla kullanım sonrası değerlendirme çalışmaları sosyal bilimciler, tasarımcılar ve plancılar tarafından araştırmalarda tercih edilmiş ve sıklıkla kullanılmıştır (Zeisel, 1975).

Kullanım sonrası değerlendirme çalışmaları ilk olarak 1960-70 yıllarında fiziki çevre ile davranış arasındaki ilişkileri incelemek için geliştirilmiştir. Mimarlığa sosyal bilimlerin dahil olmasıyla birlikte tasarım süreci içine kullanım sonrası değerlendirmeleri eklemişlerdir. Sosyal bilimler mimarlara kullanılan çevreyi araştırmak için insan davranışlarının incelenmesini önerir. Marans ve Spreckelmeyer (1981), fiziksel çevrenin değerlendirilmesini davranışsal bir yaklaşımla ele almışlardır. Tasarımcıların ve araştırmacıların kullandığı bu yöntem, yaşanan çevre hakkında sistematik olarak bilgi toplayabilmek için benimsenmiştir (Kirk,, Spreckelmeyer, Kent 1988). Kamu kuruluşu binaları, ofis binaları, toplu konut alanları, eğitim binaları, hastane ve huzur evi binaları, konutlar gibi birçok alanda araştırmacılar KSD'yi mimarlık araştırmalarında kullanmışlardır (Günel, 2006).

“Kullanım sonrası değerlendirme” kavramını Günel (2006), kullanıcının binayı kullandıktan sonraki beğenisini yansıtmaları olarak tanımlayarak sonrasında da bazı teorisyen ve pratisyenlerin bu tanımdan rahatsızlık duymalarına dikkat çekmiştir. Örneğin Friedman (1978), “çevre tasarım değerlendirmesi” (environmental design evaluation) terimini kullanırken diğer bazı araştırmacılar “çevresel tefriş” (environmental audits) veya “kullanımdaki binanın takdiri” (building in use assessment) gibi tanımlar yapmışlardır. Baird, Gray, Isaacs, Kernohen ve Mc Indoe (1996), tarafından “bina ve bina performans değerlendirme (building evaluation and building performance avaluation”) kavramı önerilmişse de ‘Kullanım sonrası değerlendirme’ kavramının kullanımı daha yaygın olmuştur (Bechtel, Robert B. ve Churchman, Azra, 2001) (Günel, 2006).

2.3 Gündelik Yaşamın Değişimi

Gündelik yaşam, geleneksel yaşam biçimlerinden modern yaşama geçişle birlikte hem toplumsal hem de bireysel anlamda önemli ölçüde değişime uğramıştır. Bu değişim, teknolojik ilerleme ve endüstrileşme, kentleşme ve nüfus artışı, kitle iletişim araçlarının gelişmesi, demokratikleşme ve genişleyen kapitalist dünya pazarı gibi modernleşme sürecinin özelliklerinden ayrı düşünülemez (Heynen, 2011).

Modernleşme, 17. yüzyıl Avrupasında başlamış ve toplumsal gelişimi tanımlamak adına batı toplum bilimcileri tarafından geliştirilmiş bir olgudur; toplumsal yaşama ve değişime işaret eder (Giddens, 2014). Modern dünyada gündelik hayatın toplumu tanımlanırken, başlangıçta endüstri toplumu, teknoloji toplumu gibi tanımlamalar yer almıştır. Endüstrileşme ve teknoloji sayesinde üretimde otomasyon gelişmiş ve üretimde “kıtlıktan bolluğa” geçilerek insan gücü kullanımı zaman içinde azalmıştır. Bunun bir sonucu olarak bireylerin iş dışında kalan boş zamanları artmış, üretim yerine tüketim, çalışma yerine boş zaman keyfi ve kimliklerini tüketimle şekillendiren bireyler ortaya çıkmıştır. Böylelikle yeni yaşam biçimleri ve kültürel kalıplar ortaya çıkmış, gündelik hayatın parçası haline gelmiştir. Tüm bu sosyo-kültürel değişimlerin paralelinde toplum bilimciler tarafından, bireysel yaşam odaklı bolluk toplumu, boş zaman toplumu ya da tüketim toplumu gibi yeni tanımlamalar ortaya atılmıştır (Lefebvre, 1998). Toplum bilimciler tarafından ortaya atılan tüketim toplumu kavramı gündelik yaşamın tüketim odaklı ilerleyişinin bir göstergesi olmuştur. Fordist düzenin bir sonucu olarak kitle üretimi ve standartizasyon artmış; üretim faaliyetindeki hızlanma tüketim faaliyetlerinde de artışı beraberinde getirmiştir (Urry, 2015). Böylece gündelik yaşam üretim-tüketim faaliyetleriyle şekillenmeye başlamıştır.

Önce gelişmiş ülkelerde, sonra gelişmekte olan ülkelerde endüstrileşme sonrası köyden kente göçle birlikte kent nüfusu artmış, bu da beraberinde kentin günlük yaşamını ve bireylerin yaşam biçimlerini değiştirmiştir. Kentlerin çeperlerinde fabrikaların kurulması ile birlikte fabrika sahiplerinden oluşan yeni bir sosyal sınıf ortaya çıkmıştır. Fabrikalar sayesinde üretimin hızlanması ile birlikte ofis ve alışveriş mağazalarının artmasıyla kent merkezleri ticari anlamda hareketlenerek sadece konut bölgesi olma işlevini kaybetmişlerdir (Thorns, 2002).

Kentlerin gündelik yaşamını etkileyen diğer bir gelişme ise ulaşım alanında gerçekleşmiştir. Öncelikli olarak raylı sistem, elektrikli tramvay ve 20. yüzyılda otobüsler son olarak da özel arabalar gündelik yaşama dahil olmuştur (Thorns, 2002). Böylelikle uzak mesafelerdeki banliyölere ulaşım kolaylaşarak hızlanmıştır. Tüm bu gelişmeler kent yaşamını daha hızlı, yoğun ve karmaşık hale getirmiştir.

Bilim ve teknolojinin tüm dünyaya yayılmasıyla birlikte okur-yazarlık artmış böylelikle toplumdaki eğitilmiş kadınların sayısı da giderek çoğalmış; kadınlar çalışma hayatına atılmıştır. Kadının toplumdaki rolünün değişimi ile birlikte aile içi faaliyetlerde ve aile yapısında da değişimler meydana gelmiştir. Ailede para kazanan bireylerin artması, kentlerde üniversite okuyan gençlerin sayısının artması, çocuklu ve bekar ailelerin de artması kentte aile yaşantılarının farklılaşmasına neden olmuştur. Modernleşme eğitimin aileden koparak kurumsallaşmasını sağlamış, endüstrileşmeyi yaşayan kentlerde çocuk yetiştirme, büyütme, okutma, kültürel yaşam kalıpları ve aktarımı, haberleşme, yapılan işin düzeyi, aile içi kadın-erkek ilişkileri ve ailede kadın ve erkeğin rolü, ev içi yaşamda yardımlaşma ve iş bölümü gibi konularda farklılıklar meydana gelmiştir. Tüm bunların bir sonucu olarak kent yaşamında sosyal tabakalaşmalar meydana gelmiş; toplumun gündelik yaşamı çoklu yaşam biçimleriyle yeniden şekillenmiştir (Kıray, 1998).

Türkiye’de modernleşmeyle birlikte geleneksel, kırsal toplum yapısından modern, kentli ve endüstrileşmiş toplum yapısına geçilmiştir. Bu değişim öncelikli olarak toplumsal yapının en küçük yapı taşı olan ailede kendini göstermiş, geniş aile yaşamından çekirdek aile yaşamına geçiş olmuştur. Ancak gelişmiş ve kentleşmiş bölgelerde aileler sosyal ve kültürel devamlılık açısından diğer akrabalarına duygusal anlamda bağlı kalmışlardır (Kağıtçıbaşı, 2000). 1950’li yıllara gelindiğinde kentleşme hız kazanmış sanayinin de gelişmesi ile birlikte köyden kente göç başlamıştır. Böylece geleneksel yaşamları ile kente uyum sağlamaya çalışan köylüler ile modern yaşamı benimseyen kentliler gündelik yaşamda birarada olmuşlardır. 1980’li yıllara gelindiğinde serbest piyasa ekonomisine geçilmesiyle birlikte ülkede ithal ve lüks ürünler gündelik yaşama dahil edilmiştir. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerle beraber Türkiye’de gündelik yaşam “renkli” ve “dinamik” bir hal almış; tüketimle biçimlenen yeni yaşam profilleri ortaya çıkmıştır (Bali, 2013).

2.3.1 İstanbul'da gündelik yaşamın değişimi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 19. yy'da Tanzimat Fermanı ile başlayan modernleşme çabaları ile İstanbul kentinde bir yandan gündelik yaşam sosyal, ve ekonomik anlamda değişime uğrarken diğer yandan kentte fiziksel dönüşümler gerçekleşmeye başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı bürokratları, teknik ve eğitim gibi alanlarda batıdan etkilenmişler ve özellikle Fransız kültürünü ve yaşam tarzını örnek almışlardır. Bu gelişmelerle birlikte kentin gündelik yaşamı değişime uğramıştır. 18.yy ile birlikte batılı yaşam biçimi önce üst sınıf azınlık gruplarının gündelik yaşamına dahil olmuş, daha sonrasında Müslüman kesime ve tüm kente yayılmıştır (Öncel, 2010).

Tanzimat dönemi reformlarından kentteki değişimi tetikleyen en önemli reform kent topraklarının statüsünün değiştirilerek özel mülkiyete geçişin yaşanmasıdır. Özel mülkiyet sayesinde dine ve kökene bakılmaksızın herkes tek aile konutu ya da apartman veya ticari bina (han, dükkan, atölye, otel vb...) yapma ve işletme imkanı sağlamaya başlamıştır (Öncel, 2010). Bu durum kentin fiziksel yapısında değişimlere sebep olurken kentsel gündelik yaşama da yeni bakış açısı getirmiştir. Özellikle kent merkezinde barınma pratiğinin dışında ticari faaliyetlerin artışı kente yaşamsal hareketlilik kazandırırken insanların tüketim alışkanlıklarını da değiştirmeye başlamıştır.

Kentin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik yapılan kurumsal düzenlemeler 18. yy.'da başlamış 19.yy'da ise batılıların belediyeçilik modeli alınarak 1857 yılında "Altıncı Daire Belediyesi" kurulmuştur. Belediye sınırları Galata, Pera, Tophane ve Beyoğlu gibi azınlıkların bulunduğu mahalleleri kapsamıştır (Öncel, 2010). Bu dönemde ticareti rahatlatmak ve kent yaşamını hareketlendirmek için ulaşımaya yönelik (yol genişletme, köprü inşaatı, kadastral düzenlemeler, meydan düzenlemeleri) çalışmalar yapılmıştır (Kuban, 1998). Gündelik yaşamda meydana gelen bu değişimi tetikleyen en önemli etken otomobil ve elektrikli tramvay gibi motorlu taşıtların yaşama dahil olması olmuştur. Bu sayede önceden yaya olarak gelişen gündelik yaşamın, motorlu taşıt kullanımının İstanbul trafiğine girmesi ile hızı artmış ve insanlar gidecekleri yerlere daha çabuk ulaşabilir olmuştur (Özer, 2004).

19. yy'ın sonlarına gelindiğinde batılı standartlarına en uygun yol dokusu ve kanalizasyon gibi alt yapı faaliyetleri ilk olarak Beyoğlu, Pera gibi azınlıkların

yaşadığı mahallelerde gerçekleşmiştir. Havagazı, elektrik, alt yapı hizmetleri, metro, istasyon ilk olarak bu mahallelere yabancı şirketler tarafından yapılmıştır. Batılı yaşam tarzının kent yaşantısına getirdiği bu yenilikler daha sonraları Osmanlı üst tabakaları da katılmaya başlamışlardır (Kuban, 1998).

19. yy'da gündelik yaşamda değişimin özellikle mekanlarda gerçekleştiği görülmektedir. Bu dönemde batılı tarzda mobilyaların kullanımı geleneksel yaşamdan modern yaşama geçişte bir karmaşaya sebep olmuştur. Bir yandan batılı mobilyalar ev içinde farklı biçimlerde kullanılırken diğer yandan da geleneksel nesneler kullanılmaya devam etmiştir. Daha sonraları iç mekandaki bu değişim konut mekanının dışına da yansımış ve apartman tipi yaşam biçimine zor da olsa geçilmiştir (Özer, 2004).

Avrupa ile ilişkileri kuvvetli olan azınlıklar batılı yaşam biçimini Osmanlı kökenli nüfustan daha çabuk benimsemişler, apartman yaşamına da daha çabuk adapte olmuşlardır (Öncel, 2010). Tanyeli (1997)'ye göre yavaş ilerleyen ailesel, sosyal ve kültürel uyum, Osmanlı toplumunda ev içinde çift kullanım uygulamaları şeklinde varlığını göstermiştir. Ailelerin konaklarda yemek yeme eylemini masalarında gerçekleştirirken aynı anda sini kullanımının sürmesi gelenekselden moderne geçişte eylemlerin ikililiğini göstermektedir. Bu dönemde ev içi mekan kullanımlarında geleneksel günlük yaşantının tam anlamıyla terkedilmediği görülmektedir. Ancak, toplumsal yaşamda, eğlence etkinliklerinde, tiyatroya gitme, dernek toplantıları ve balo düzenleme gibi insanların bir arada sosyal ilişkiler kurmasını sağlayan batılı faaliyetler gündelik yaşantıda yer almaya başlamıştır (Öncel, 2010).

Cumhuriyet yönetimine geçişle birlikte aydınlanmacı düşünce ile gerçekleştirilen devrimler sayesinde Türk toplumunda yenilikçi, akılcı, işlevci, yararcı, nesnel, bilim, teknoloji ve ilerlemeyi benimseyen yeni bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır. Böylece toplumun her kesiminin yaşamına ulaşacak çağdaş ve modern mekanlar tasarlamak mimarlık alanında ana hedef olmuştur (Batur, 1984). Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Medeni Kanun ile çok evliliğin kaldırılması ve Latin alfabesinin kabulü ile eğitimin yaygınlaştırılması gibi Kemalist devrimler sayesinde aile ve toplum yaşantıları değişmiştir (Özer, 2004). Eğitim, kadın-erkek eşitliği, kadınların seçme ve seçilme hakkı elde etmeleri gibi olguların kadınların toplumsal yaşamına dahil olması ile birlikte kadınların aile içi statüleri artmış, doğurganlık azalmış; böylece ev içi düzen ve ev dışı gündelik yaşamları da değişime uğramıştır.

Osmanlı döneminde üst gelir ve kültür grubunun kullandığı batılı mobilya ve donatılar, Cumhuriyet döneminde orta sınıflar tarafından benimsenmeye başlanmıştır (Batur, 1984). Eskiden “oda” olarak adlandırılan oturma, uyuma, yemek yemek, misafir kabul etmek gibi bütün etkinliklerin gerçekleştirildiği bağımsız yaşam ünitesi (Kuban, 1998); Cumhuriyet döneminde, salon, yatak odası gibi özelleştirmelerle farklılaşmış özel konut mekanlarına dönüşmüştür (Batur, 1984).

1950’lere gelindiğinde tıbbi teknolojide ilerlemeler, koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ile ölüm oranları azalmış ve yaşam uzun süreli hale gelmiş; tarımda makineleşmeyle birlikte toplumsal dönüşümler gerçekleşmiştir (Güvenç, 2009). Bu dönemde inşaat sektöründe meydana gelen gelişmelerle kalifiye olmayan işçi talebinin artması da kente göçü tetiklemiştir (Kuban, 1998). 1961 yılında Kat mülkiyeti yasası ve sanayileşmenin hızlanması ile birlikte apartmanlaşan İstanbul’da inşaatta çalışmak için gelen eğitimsiz köylülerin yanı sıra eğitilmiş kentliler de maaşlı işlerde çalışmak için gelmişlerdir. Hızlı kentleşmenin bir sonucu olarak kentteki altyapı ve konut yetersizliğine bir çözüm olarak kente yeni göçen insanlar gecekondular inşa etmişler ve yeni bir yaşam biçimi formu ile kente dahil olmuşlardır (Özbay, 2009). Böylece köyden şehre gelenlerin endüstrileşen kentte tutunmaları ve adapte olmaları için geleneksel aile yaşam biçimi bir ara çözüm olmuştur (Kongar, 1990). Günümüzde kentli kesimler yapısal olarak çekirdek aile yaşamını gösteriyor olsa da gerçekte onlardan farklı olarak topluluk bilinci ile var olan manevi anlamda akrabalarına bağımlı geleneksel ailenin işlevini yansıtan “*şehirsel çekirdek aile*”’dir (Erkut, 1990). Bugünün İstanbul’unda aileler ayrı çatı altında olsalar da, aynı apartmanın farklı dairelerinde, aynı sitede ya da aynı yerleşmede yaşamakta ve sık ziyaretler ve sohbetlerle manevi anlamda yakın ilişkiler içerisinde olmaktadır (Duben, 2009).

1980 sonrası neo-liberal politikaların dünya ekonomisinde baş göstermesi ve beraberinde gelen küreselleşme süreci ile İstanbul’un değişimi hızlanmış; yükselen sermaye kentteki tüketim faaliyetlerini de etkilemiştir. Yeni metropollülerin nüfusta çeşitliliği arttırmasıyla birlikte farklı gelir gruplarının ortaya çıkmasıyla toplumda farklı yaşam biçimleri görülmeye başlamıştır. Kentte, mekansal dönüşümlerin yanı sıra zamanın kullanılması pratiğinde de değişimler olmuştur. İnsanlar bir yandan boş zamanlarını spor, eğlence, TV izleme vb. faaliyetlerle değerlendirerek bireysel kimlikleriyle var olmaya çalışırken diğer yandan da gündelik hayattan seçtikleri ortak

zevk ve ortak yaşam biçimleri ile bir sosyal gruba dahil olmuşlardır. Böylelikle İstanbul kenti, “geleneksel kozmopolitliğinin” yerine “modern metropol kozmopolitizimi” biçiminde gündelik yaşamını yeniden üretmiştir (Tanyeli, 2004).

1980 sonrası serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte Türkiye dış dünyaya açılmış ve ülkede farklı tüketim kalıpları, farklı konut tercihleri ve farklı yaşam biçimleri görülmeye başlamıştır. Bali (2013), bunun en büyük sebebinin ülkede önemli noktalarda olan yurt dışında iyi eğitim almış genç işadamları ve özel sektör yöneticilerinin yükselen gelir seviyesine bağlamaktadır. Böylece toplumda bir çok alanda yüksek düzeyde harcama yapma imkanı olan, küçümsenemeyecek sayıda bir sosyal grup oluşmuştur. Aynı zamanda kadınlar 1980 sonrası dönemde daha fazla iş hayatına dahil olmuş ve her ikisinin de çalıştığı genç çiftler yaygın hale gelmiş, kentte toplumsal yaşam; yeme içmeden, giyinme biçimine, gezmeye, eğlenmeye, ev biçimlerine diğer bir deyişle kentin mimarisine kadar bir çok alanda değişime uğramıştır. Seçkinler taşralaşan İstanbul’un karmaşasından kaçmak ve kendileriyle ortak kültürü paylaşan, iş hayatından arta kalan az zamanda boş zamanlarını bulundukları yaşam mekanından ayrılmadan yapmayı arzulamışlardır. 1984 tarihinde Toplu Konut Yasasının yürürlüğe girmesiyle başta İstanbul kenti olmak üzere bir çok büyük şehirde gelişmiş ülkelerde yaygın görülen uydu kent ve dışa kapalı sitelerin doğuşuna sebep olmuşlardır. Bu sitelerde yaşam, seçkinlerin yurt dışında yaşadıkları yaşamın bir kopyası gibidir, diğer bir deyişle insanlar ev değil “yaşam tarzı” satın almışlardır (Bali, 2013). Bunu reklamlara yansıtılan batılı gündelik yaşam ya da toplu konut sitelerine verilen “country”, “city” gibi isimlerden gözlemleyebilmek mümkündür (Perouse, 2011). Kır hayatının güzellikleri ile kentlerin sağladığı teknolojik olanakların bir araya getirilmesi ile tasarlanan bu uydu kent modeli ile kent yaşamı heterojen, katmanlı ve parçalanmış bir biçime bürünmüştür (Ayata, 2002).

İstanbul’da 1980’li yıllarla başlayan yaşam, iş ve yemek mekanlarında meydana gelen bu değişimlerin bir sonucu olarak yaşam tarzı da değişime uğramıştır. “Yaşam tarzı”, lüks konut sitelerinin pazarlanmasında reklamlarda kullanılan bir olgu olmasının dışında seksenli yılların ortasına gelindiğinde seçkinler ile bu sınıfa atlamak isteyenlerin “*life style*” olarak tarifledikleri lüks bir yaşam biçimidir (Bali, 2013). 2000’li yıllara gelindiğinde kentin yükselen orta ve üst-orta sınıfları küresel yeni tüketim kültürü ile bütünleşmeye başlamışlardır. Böylece önceleri kentin

seçkinleri için inşa edilen kapalı konut yerleşmeleri zaman içinde yaygınlaşmış, kentin orta sınıfları için arzu edinilen bir yaşam biçimine dönüşmüştür (Kurtuluş, 2005).

2000’li yıllardan sonra teknolojide yaşanan hızlı değişim gündelik yaşamın her alanında kendini hissettirmeye başlamıştır. İstanbul, hızla artan otomobilleşme olgusu ile tanışmış; bu da beraberinde kente ulaşım sorunlarını getirmiştir. Böylelikle kent hayatına yoğun trafik, hava kirliliği, çarpık kentleşme, kalabalık ve kaos gibi kavramlar hakim olmuş; insanlar evlerinden uzaklaşmadan boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, yeşil alanda vakit geçirebilecekleri, çocukları için güvenli, temiz ve düzenli yeni yaşam alanları arayışına geçmişlerdir. Ekonomik kriz ile birlikte kentte yeniden çekirdek aileden geleneksel aile yaşamına geçişin yaşanması, ekonomik kriz sonrası işsiz kalan kişilerin ve meslek sahibi ev hanımlarının küçük çocuklarını büyütürken evi iş için de kullanıyor olması, üniversite öğrencilerinin artması ve evlerini arkadaşları ile paylaşmaya başlaması gibi toplumsal yapı da meydana gelen değişimlerle kentteki gündelik hayatta farklı yaşam biçimleri ve yeni konut yerleşmeleri dahil olmuştur.

3. KAMU ELİYLE KONUT ÜRETİMİ

Çalışmanın bu bölümünde toplu-sosyal konut politikaları ve konut üretimleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olmak üzere iki ana başlık altında karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Sonrasında Türkiye’de kamu yoluyla uygulanan toplu-sosyal konut politikaları ve üretimlerine değinilmektedir.

3.1 Toplu Konut-Sosyal Konut

Çok sayıda ailenin konut ihtiyacını karşılamak için büyük ölçekte çoklu konut yapımı olarak tanımlanan “toplu konut” kavramı, “sosyal konut” kavramıyla bağlantılı gibi olsa da gerçekte birbirlerinden ayrılırlar. Toplu konut, konut pazarında ticari bir ürün olarak karşımıza çıkarken sosyal konut, devletin, yerel yönetimlerin yani kamunun ve sivil sosyal kuruluşların kar amacı gütmeyen ürettiği konutlardır (Tapan, 1996).

Halk konutu adı da verilen sosyal konut, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, “Yoksul veya dar gelirli toplulukların barınma gereksinimlerini karşılayabilecek biçimde standartlaştırılmış, en az boyut ve nitelikte sağlık koşullarına uygun, sağlam ve ucuz konut” olarak tanımlanmıştır (Keleş, 1996).

Sosyal konutun ilkeleri en genel şekilde; kamu girişimi olması, kar amacının güdülmemesi, konutun ticari bir nesne olarak ele alınmaması, hızlı ve düşük maliyetlerle etkin bir planlama ve toplu konut planlamasının üretim sisteminin kullanılması olarak ifade edilebilir (Bingöl, 2011).

Alkışer ve Yürekli (2004), “Sosyal Konut” kavramını “devlet konutu” kavramı ile birlikte ele almışlardır ve onlara göre; devlet konutunun çok geniş anlamlarla ele alınması tanımını da güçleştirmektedir; “literatürde devlet konutu biçimlerinden bahseden kaynaklar bu terimi çok geniş anlamlarda kullanmaktadırlar. Devletin sahipliğinde olan konutlar (kooperatifler, yerel yönetim konutları v.b.), devletin yaptığı veya finanse ettiği konutlar devlet konutu olarak adlandırılabilir. Biçimlerine göre (küçük ölçekli, tek aile konutu vs.) devlet konutu olarak adlandırılan

Konutlar da vardır. Devlet konutu adı altındaki bu konut biçimleri kesin ayrımlara olanak vermese de burada sözü edilen konut devletin (merkezi-yerel yönetim) doğrudan ürettiği, ya da üretimine destek vererek veya arsa sağlayarak dolaylı üretime katıldığı konut olarak tanımlanabilir. Bütün tanımlarda ortak olan nokta ise, devlet konutunun dar ve alt-orta gelir gruplarına yönelik yapılmış olmasıdır.

Gelişmiş ülkelerde sosyal konut uygulamaları çoğunlukla kirasını karşılayamayan yoksul kesimlere ucuz kiralık konut temin etmeye yöneliktir ve bu konutlarda yaşayanlar konutların sahibi olmamakta, mülkiyeti kamuda kalmaktadır (Stone, 2003). Bu nedenle “sosyal konut” kavramı “sosyal kiralık konut” terimi ile birlikte kullanılmaktadır. Bu ülkelerde konut stoku içinde büyük yere sahip sosyal-toplu konutlar kiralama yöntemi ile ihtiyaç sahiplerine sunulmaktadır. Kiralık sosyal konutlar “özel kiralık” ve “sosyal kiralık” olarak ikiye ayrılmaktadır. Özel kiralık konutların mülkiyeti devlette kalmadığı için mülkiyet sahipleri kar amaçlı ve kullanıcıların sosyal yapısını düşünmeden kiralama uygulayabilmektedirler (ECE, 2005).

3.2 Gelişmiş Ülkelerde Kamu Eliyle Konut Üretimi

Batılı ülkelerin sanayileşmeyle erken tanışmış olmaları kırdan kente göç deneyimini de erken yaşamlarına sebep olmuş ve beraberinde kentlerdeki olumsuz yaşam koşullarına çözüm bulmak amacıyla sosyal konut projeleri yapılmaya başlanmıştır.

Başta İngiltere, Fransa, Almanya ve Hollanda olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde yoksulluk, sefalet ve aşırı nüfus artışı ile birlikte ortaya çıkan kitlesel konut sorununa çözüm bulmak adına konut sektörüne kamu tarafından müdahaleyi gerekli kılmıştır. Devletler İkinci Dünya Savaşı sırasında azalan konut stokunu arttırmak için oldukça çok sayıda sosyal konut projesi uygulamıştır. 1980’li yıllara kadar olan dönemde Avrupa’da sosyal kiralık konutlar konut üretimleri içinde önemli bir pay edinmiştir (Whitehead ve Scalon, 2008).

Avrupa’daki sosyal kiralık konutlarda yaşayan kimseler piyasaya göre daha düşük kiralı konutlarda kalmaktadırlar. Konutlar toplu konut şeklinde inşa edilmekte, evlerin mülkiyeti kamuya ait olmaktadır. Ancak oturanların, isterlerse konutlarını satın almalarına izin verilmektedir (Stone, 2003).

Gelişmekte olan ülkelerde üretilen toplu konutlarla, dar gelirliilere düşük faizli ve uzun vadeli konut kredisi sağlanarak konut edindirmek amaçlanmıştır. Türkiye’deki toplu konut/ sosyal konut uygulama politikalarının hedefi bireyi konut sahibi yapmak bu şekilde toplumda mal sahibi olmasını sağlamak, kira ödeme gibi sürekli giderlerden bireyi kurtarmaktır (Tapan, 1996).

Gelişmiş batılı ülkelerde devlet konut uygulamalarında ağırlıklı olarak sosyal konutlara önem vermiştir. Ancak sosyal konut uygulamalarının ortak yönleri olmakla birlikte politikalarında farklılıklar da vardır. Hollanda ve İngiltere gibi bazı ülkelerde yapılan konutlardan sadece dar gelirliiler faydalanmaktadır. Avusturya ve İsveç gibi bir grup ülkede ise her gelir grubuna (düşük ücretli kesimler, orta gelir düzeyine sahip kesimler) yönelik uygulamalar söz konusudur. Sosyal konutların mülkiyeti konusu da merkezi yönetim, yerel yönetim ya da konut birlikleri gibi kurumlarda değişiklik gösterebilmektedir (Whitehead ve Scalon, 2008).

Bu ülkelerdeki merkezi ve yerel yönetimler doğrudan konut uygulamadıklarında ise sosyal amaçlarla konut yapan kooperatiflere düşük faizle kredi verme, hisselerini satın alma, yapı gereçleri ve arsa temin etme gibi yardımlarda bulunmaktadır (Keleş, 1996). Bu desteklerin karşılığında da hükümet kira denetimi yapmaktadır.

1950’li ve 1960’lı yıllarda konut sorununa daha çok niceliksel açıdan yaklaşmış ve konutların niteliksel özellikleri göz ardı edilmiştir. Aynı zamanda yapılan konutlar çevrelerinden bağımsız sadece barınma ihtiyacına yönelik tasarlanmıştır (Premus ve Dieleman, 1999). 1970’li yıllara gelindiğinde devletin konut üretimi değişmiş; kalitenin ve çeşitliliğin ön planda olduğu konutlar tasarlanmıştır. Bu dönemde konut kullanıcılarının ihtiyaç ve tercihleri, istekleri ön plana geçmiştir (King, 2005).

1980’lerden itibaren gelişen neo-liberal politikalar, demografik ve ekonomik değişimler sosyal konut üretimini etkilemiştir. Devlet bu dönemde özelleştirmeler yoluyla doğrudan yatırımcı konumundan ekonomiye yön verici bir konuma geçmiştir. Nüfus artışının durması ve nüfusun yaşlanması ile birlikte çalışan nüfus azalmış bu da devletin sosyal harcamalarda kısıtlamaya gitmesine yol açmıştır. Kentleşme hızındaki bu azalma sosyal konut üretimini de durağan bir hale getirmiştir (Stone, 2003).

İngiltere konut sağlamada diğer ülkelerden daha farklı bir politika izlemiştir. Fransa, Almanya, Hollanda ve Doğu Avrupa’da hükümetler konut üretimini doğrudan

gerçekleştirirken, İngiltere’de hükümet çoğunlukla konut üretiminin sorumluluğunu yerel yönetimlere vermiştir (Oxley ve Smith, 1996). Merkezi yönetimden sağlanan finansal kaynaklarla yerel yönetimler konut üretimlerini gerçekleştirmektedir. Yerel yönetimlerin görevi yoksul kesimlerin konut ihtiyacını gidermektir. Bu amaçla yerel yönetimler görece daha iyi gelire sahip kişilere uygulanan kira politikaları sayesinde ihtiyacı olan kesimlere sosyal konut sağlarlar (Url-4). Ülkede II. Dünya Savaşı sonrasında ise hükümet konut üretimlerini kar amacı gütmeyen kuruluşlara devretmiştir. 1980’li yıllardan sonra devletin kirada oturanların konutlarını satın almalarına izin vermesiyle birlikte sosyal konut sayısı azalmış ve devlet ekonomiye yön verici konuma geçmiştir (Stone, 2003).

Hollanda, genel olarak konut ihtiyacını kamu eliyle doğrudan karşılamış, piyasadaki özel kuruluşlara bırakılmamıştır. Ülkede II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan konut açığını karşılamak için kamu desteğine ihtiyaç duyulmuştur (Boelhouwer, 2002). Kamu ürettiği sosyal konutlarda kira denetimi ve kira yardımı yaparak Batı Avrupa’da sosyal konut yapımı anlamında önemli bir yer edinmiştir (Dieleman ve van Kempen, 1994). Avrupa’da bireysel özgürlükçü eğilimlerin artmasına paralel olarak 1980’li yılların başında devletin konut üretimi için doğrudan yatırımcı konumu değişirken Hollanda’da konut sistemindeki bu değişiklikler 1990’lı yıllarda başlamıştır. Diğer Batı Avrupa ülkelerindeki özelleştirmelerin aksine, 1970-1990 tarihleri arasında konut için yapılan devlet harcamaları devam etmiştir (Boelhouwer, Van der Heijden, 1992). 1989 yılında konut yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte merkezi idare yükümlülüklerini belediye ve konut birliklerine devretmeye başlamıştır. Belediye bünyesinde çalışan konut yetkili birimleri (*housing authorities*) konut birlikleri ile birlikte kiralık konut üretmekten ve bakımından sorumludurlar. Ancak 1990’lı yıllarda yerel yönetimin mülkiyetindeki konut azalmıştır. Konut yetkili birimleri de özelleştirilerek konut birlikleri haline getirilmiştir (Dieleman ve van Kempen, 1994).

Avusturya’da II. Dünya Savaşı sonrası konut üretimini merkezi ve yerel yönetimler ve konut birlikleri eliyle sağlanmıştır. Avusturya’da diğer batılı ülkelere farklı olarak yapılan kiralık konutlardan dar gelirli olan öncelikli olmak koşulu ile her gelir grubundan kişiler faydalanabilmektedir (Whitehead ve Scalon, 2008). Konutların kira denetimi ve yönetimi merkezi ve yerel yönetimler ile konut birliklerinde kalmaktadır. Ancak merkezi ve yerel yönetimlere ait konut sayısı 1950 yıllarında

%35 iken günümüzde %1 'e inmiştir. Merkezi ve yerel yönetimler doğrudan konut üretiminden çekilerek sadece eski yaptıkları kiralık konutların işletmesi ile ilgilenmekte ve yerini konut birliklerine bırakmaktadır (Reinprecht, 2008).

Almanya'da, konut reformu konut açığına ve yoksulluğa bağlı olarak farklı şehirlerde farklı biçimlerde kendini göstermiştir. 19. yüzyıl ile birlikte kentleşme deneyimini büyük ölçüde yaşayan Berlin ve Almanya'nın doğusundaki kentlerde konut ihtiyacı kira evleri ile karşılanmıştır. "Kira evleri" kavramı bitişik nizam yapılaşma ile kentin imara açılmayan parsellerinde yayılan yüksek yoğunluklu bir bina tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Konut üretimi kamu ve özel sektörden girişimciler arasındaki iş bölümüyle gerçekleşmiştir. Belediyeler kar amacı gütmeyen konut üretimine dahil olmuşlardır. Kira evleri toplumun her kesiminden insanların konut ihtiyacını karşılamak üzere üretilmiş bir çözümdür. Daha sonraları dar gelirlilerin konut sorununu çözmek için kamu destekli ikinci bir konut piyasası oluşturulmuştur. Ancak "kamu yararı gözetilen ikinci konut piyasası" hiçbir zaman endüstriyel olarak üretilmiş toplu konut mantığında ilerleyememiştir. Birinci konut piyasasındaki konutlar özel sektör tarafından toplu konut üretimi şeklinde gerçekleştirilmiştir. 1940'lerden sonra kamu tarafından desteklenen "sosyal konut" üretimi dar gelirli gruplara hitap etmeye başlamıştır. Devlet ikinci konut piyasasında doğrudan (sübvansiyon, garanti) konut yapımını desteklerken, konutlar yerel yönetimin kontrolünde, kar amacı gütmeyen müteahhitler (kooperatifler veya kamusal yapım şirketleri) tarafından gerçekleştirilmiş, konutların kiracılara dağıtımında ve kira kontrolünde yerel yönetimler görevlendirilmiştir. 1980'lerle birlikte kamu eliyle sosyal konut üretimi azalmış, serbest piyasa ekonomisine yönelişle ikinci konut piyasası özel sektöre bağımlı hale gelmiştir (Gerhard, 1992).

3.3 Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu Eliyle Konut Üretimi

Gelişmekte olan ülkelerde kırdan kente olan göçün devam ediyor olması ve nüfusun büyük kentlerde artması kentlerdeki konut stoklarını yetersiz kılmıştır. Bunun beraberinde, gelişmeye başlayan ekonomileri sayesinde, devletin sosyal konut politikalarına kaynak ayırmaları zorunlu hale gelmiştir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde ne devlet fonları ile ne de kişilerin tasarruf düzeyleri ile konut sorununu çözmek pek de kolay değildir.

Çin, ABD'nin ardından dünyada ikinci büyük ekonomiye sahip olmakla birlikte, konut üretiminde gelişmekte olan ülkelerle benzerlik göstermektedir. Çin'de 2000 yılından itibaren kamu sübvansiyonlarıyla düşük maliyetli sosyal konutlar yapılmaya başlanmıştır. Ancak yapılan konutlar yoksul kesimin aksine kentli orta sınıfa yönelik olmaktadır (Meng vd., 2004).

Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika kıtasının en gelişmiş ülkesi olmasına rağmen gelir eşitsizliğinin en yüksek oranlarda olduğu ülke olmasından dolayı sosyal konut ihtiyacını en fazla yaşayan ülkedir. Merkezi yönetim tarafından planlanan ve uygulanan bu konutlardan faydalanacaklara gelir seviyelerine göre destek verilmektedir. Kamu sosyal konut anlamında önemli gelişmeler kaydetmiş olsa da beraberinde başka sorunlar ortaya çıkmıştır. Dar gelirli grupların faydalandığı bu konutlar şehirden uzakta olduğu için iş sahalarına ulaşımı da zorlaştırmaktadır (Miraftab, 2003).

Fas, konut sorununu çözmek için farklı fonlar kullanmaktadır. Fas Konut Bakanlığı çimento üretiminden elde ettiği vergilerle Sosyal Konut Fonu'nu (SHF) desteklemekte ve bu şekilde "Gecekondü Bölgelerini Ortadan Kaldırma Programı" nı uygulamaktadır (Le Blanc, 2005). Ülkenin konut üretimi iki şekilde sağlanmaktadır; Birincil olarak merkezi yönetim doğrudan konut üretirken ikincil olarak özel sektörle dolaylı yoldan konut üretmektedir. "Ümran İdaresi" merkezi yönetim adına sosyal konutların %65'ini karşılarken "Ümran İdaresi" aracılığı ile özel sektör sosyal konutların %35'ini üretmektedir. Özel sektörün yaptığı bu konutlar için merkezi yönetim vergi muafiyetleri sayesinde sübvansiyonlar sağlamaktadır (Url-5).

Brezilya, bölgenin en kalabalık ülkesi olmasının yanı sıra kentleşmenin de en yüksek olduğu ülkelere biridir. Brezilya diğer gelişmekte olan ülkelere göre 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk yarısında sahip olduğu mega kentler ile kentleşme deneyimini önce yaşamış olmasına rağmen sosyal konut projelerine geç başlamıştır (UN, 2008). Kentleşme ile birlikte meydana gelen konut sorununa çözüm bulmak amacı ile merkezi yönetim mega projeler geliştirmiştir. Merkezi yönetimin hayata geçirdiği ilk mega proje 2009 yılında başlatılan "Minha Casa Minha Vida" (Benim Evim, Benim Hayatım) projesidir. Devlet Kamu Bankaları üzerinden düşük faizli kredi kaynakları sayesinde konut üretmeyi hedeflemektedir (BGB Weston, 2011).

3.4 Türkiye’de Devlet Eliyle Konut Üretimi

Ülkemiz, modernleşme sürecini hala yaşayan gelişmekte olan bir ülke olduğu için kent ve konut biçimlenişi konusunda gelişmiş ülkelere benzer bir ilerleme kaydetmiştir (Tanyeli, 2004). Türkiye’de 1950’lerde başlayan ve günümüze kadar devam eden kentleşme süreci kentte toplumsal, ekonomik, politik ve mekansal değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu dönemlerde kırdan kente göçü tetikleyen tarımda makineleşme ve sanayileşme gibi gelişmeler meydana gelmiştir. 1980’lere gelindiğinde ülkenin kentleşme hızı en üst düzeye ulaşmış ve bu hız 2000’li yıllara kadar devam etmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi kent nüfusunun önemli bir oranı göçlerin de etkisiyle İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde yer almıştır.

Ülkemizde Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllardan beri konut ihtiyacı zaman zaman kamu eliyle konut üretimi şeklinde karşılanmaya çalışılmış olsa da yeterli gelmemiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında başkentin Ankara olması, milliyetçi kent kültürü ve yaşam biçimini (Tekeli, 1996) benimsemiş gruplar ve memurlardan oluşması konut ihtiyacının da bu yönde gelişmesine sebep olmuş, devlet memur konutları üretmeye yönelmiştir. (Alkışer ve Yürekli, 2004).

II. Dünya Savaşı sonrası endüstrileşme ile birlikte hızlı kentleşme başlamış; gecekondu olgusunun kentte ortaya çıkmasıyla devlet konut politikalarını işçi konutlarına yönlendirmiştir. Konut kredisi vermek amacıyla 1926 yılında Emlak ve Eytam Bankası olarak kurulan kurum, ucuz kredi sağlamanın yanı sıra konut üretip satmak ve kooperatiflere destek vermiş, 1946 yılında Türkiye Emlak Kredi Bankası adıyla yeniden yapılandırılmıştır (Pulat, 1992).

Bu dönemde memur ve işçi kesimler için inşaa edilen toplu konutlar kısmen apartman tipi konut olup batılı modelleri esas alarak tasarlanmışlardır. Devlet konut üretim modeli olarak “lojman konutu” ve “kooperatif”ler kullanılmıştır. Konut sorununu çözmek üzere ihtiyaç sahiplerince kurulan ve sosyal anlamda bir dayanışma aracı olan kooperatiflerde batıdan farklı olarak mülk konutu üretimi esas alınmıştır. Her iki tip konut üretiminde de bahçeli, 3-4 katlı ve düşük yoğunluklu konut yerleşmeleri inşa edilmiştir (Bilgin, 1996).

Planlı döneme geçiş olarak bilinen 1960’lı yıllarla birlikte devlet tarafından, ana yasadaki sosyal devlet olma yolunda önemli adımlar atılmış ve konut ilk defa

kalkınma planında yer almıştır (Tekeli, 2009). 1960'lı yıllarda bankalar ve sosyal güvenlik kurumları aracılığı ile devlet desteğinde kooperatif konutu üretimi hedeflenmektedir. Bu girişimler kredili konut edinmeyi sağlamasının yanı sıra kent topraklarının imara açılması, özel sektörün yatırım amaçlı konut sektörüne dahil olması şeklinde gelişmiş, bu dönemde gerçekleştirilen konut üretimi daha çok orta ve üst sınıfa yönelik olmuştur. Levent ve Ataköy konutları bu döneme örnek olarak gösterilebilir (Alkışer ve Yürekli 2004). 1960'lı yıllarda yerel yönetimler konut üretiminde ikinci planda kalırken sonrasında sosyal demokratların yerel seçimleri kazanması belediyelerin sosyal konut üretiminde etkili olmuş; belediyeye kaynak yaratmak ve elde edilen geliri kamuya aktarmak amacıyla belediyeler konut üretici konumuna geçmiştir. Bu dönemde meydana gelen diğer önemli bir gelişme ise 1965 yılında çıkarılan kat mülkiyeti kanunudur. Bu kanun sayesinde, “yap-sat” şeklinde adlandırılan küçük müteahhitlerin konut üretimi kentlerde yaygınlaşmış, girişimciler artan arsa fiyatları nedeniyle kent merkezlerindeki mahallelerdeki eski evleri yıkıp yerine ev sahiplerine “kat karşılığı” apartman konutlar üretmeye başlamışlardır (Tekeli, 2009).

1980'li yıllarda belediyelerin yetkileri büyük ölçüde arttırılmıştır. Ancak 1990 ve 2000'li yıllara gelindiğinde yerel yönetimlerin bazı görev ve sorumlulukları merkezi yönetime aktararak konut üretimi merkezde tek elde toplanmaya çalışılmıştır. 1980' de ekonomi politikaları değişmiş, özel sektör eliyle üretim artmış ve konut üretimi piyasa ekonomisi koşullarında şekillenmeye başlamıştır. Böylece devlet bu dönemden sonra konut üretiminde doğrudan görev almayarak özel sektöre kaynak sağlayıcı konuma geçmiştir. Bu dönemde Toplu Konut Fonu oluşturmuş; bu model sayesinde hem konut yatırımcılarına hem de konut alıcılarına kredi sağlanmıştır (Alkışer ve Yürekli 2004).

1984 yılında çıkarılan Toplu Konut Yasası, Toplu Konut İdaresinin (TOKİ) kurulması gibi gelişmeler, büyük ölçekli konut üretimlerine öncü olmuştur. Emlak Bankası kamu adına 1946' lardan 1985'e kadar 40 yılda 5 000 konut üretmiş; 1985-1992 yılları arasında 24 000 konut uygulamıştır. Onbir mahalleden oluşan ve 25 bin kişinin yaşadığı Ataköy Konutları bu dönemin en önemli projelerdendir (Bilgin, 1992). 180 bin nüfusa yapılan Halkalı Toplu Konutları ise; TOKİ konut fonundan yararlanılarak İstanbul'da yapılan ilk büyük projedir (Sey, 1992). TOKİ bu dönemde konut sektöründe oldukça etkili bir duruş sergilemeye başlamış; ancak dar gelirli

kesimlerin konut sorununa yeterli bir çözüm getirememiştir.

Günümüzde, Türkiye’de devlet eliyle toplu konut üretimi iki şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; Toplu konut İdaresi (TOKİ) ve Yerel yönetimler eliyle üretimdir.

3.4.1 Toplu Konut İdaresi (TOKİ)

1981 yılında 2487 sayılı kanun ile ilk olarak Toplu Konut üretimi için bir idare ve bir Fon kurulmuştur.1984 yılında yayınlanan 2985 sayılı Toplu Konut Yasası ile hızla artan konut açığına ve kentleşme sorununa çözüm bulunması ve Toplu konut fonunun etkin kullanılması amacıyla Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi kurulmuştur (Pulat, 1991). Ülkemizde konut konusunda tek kamu kuruluşu olarak görev yapan Toplu Konut İdaresi ve Kamu Ortaklığı Başkanlığı (TOKİ), 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile tariflenen görevleri ışığında gerçekleştirdiği çalışmalarının ana hedefini, konut ve kentleşmeye ilişkin sorunlara ülke ölçeğinde çözüm üretmek olarak belirlemiştir. 1990 yılında Toplu Konut İdaresi kurumundan Kamu Ortaklığı ifadesi çıkarılmıştır. Böylece kurum Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) adı altında çalışmalarına devam etmiştir (Özsoy, 2011).

1993 yılında Toplu Konut Fonu genel bütçeye bağlanmış, 2001 yılında ise tamamen kaldırılarak TOKİ için yeni kaynaklar kredi geri ödemeleri, gayrimenkul satışları ve hazine ödeneği olmuştur (Özsoy, 2011).

2004 yılında kentlerde Belediyelere bağlı çalışan Arsa Ofislerinin yetkileri de TOKİ’ye devredilerek hazineye ait arsalar bedelsiz olarak devralınmıştır. Böylelikle kurum konut sektöründe tam yetkili hale gelmiştir. TOKİ 1987 yılından beri kendi arsalarında konut yaptırarak 20 yıl vadeli krediler ile konutları satışa sunmaktadır. TOKİ’nin faaliyetleri, kendi arsaları üzerinde konut üretimi, kentsel dönüşüm projeleri, sosyal konut projelerine kaynak oluşturmak için geliştirilen lüks konut projeleri ve arsa üretimi olarak sıralanabilir. TOKİ konut üretimini de iki şekilde yapmaktadır: 1) Doğrudan konut üretimi , 2) Dolaylı konut üretimi.

1. *Doğrudan-Merkezi idare aracılığı ile “sosyal konut” üretimi:*TOKİ, toplu konut üretimini konut sahibi olmak için yeterli geliri bulunmayan vatandaşlara devlet arsalarında kendi taşeron firmalar aracılığı ile gerçekleştirmektedir.

2. *Dolaylı-Merkezi idare ve özel sektör işbirliği ile “lüks konut” üretimi:*

Emlak Konut ve özel sektörden bir yüklenici ile orta ve üst gelir grubuna konut üretmektedir. Emlak Konut arsa sağlamakta ve gerekli izinler TOKİ aracılığı ile çıkarılarak özel sektör yüklenici olmaktadır.

Devlet - özel sektör işbirliğinde, konutlar inşaatın başında satılarak elde edilen gelir hisse sahibi yüklenici ile idare arasında paylaşılmaktadır. Bu model sayesinde kamu, sahip olduğu arsaların örnek kentsel alanlar olarak düzenlenilerek hem arazilerin en karlı biçimde değerlendirildiğini hem de elde edilen gelir sayesinde sosyal konut üretimine katkıda bulunulduğunu savunmaktadır (Dülgeroğlu-Yüksel ve Pulat-Gökmen, 2009).

3.4.2 Yerel yönetimler-Belediye Eliyle Yapım

Büyük kentlerdeki konut ihtiyacına çözüm bulmak amacıyla izlenen diğer bir yol ise yerel yönetimlere bazı görev ve yetkilerin verilmiş olmasıdır. Yerel yönetimlere yönelik ilk yasal düzenleme 1930 yılında yapılarak konut üretimi Belediyelere zorunlu kılınmıştır. Buna ek olarak belediyeler gecekonduların ıslahı, tasfiyesi ve önlenmesine yönelik çalışmalar da yapmak zorundadır. 1960 planlı dönem öncesi merkezi yönetim desteği ile konut ile ilgili görev ve sorumluluklar yerel yönetimlere devredilmiştir. Bu dönemde yerel yönetimler sosyal konut üretiminde aktif olamamış ancak 1973 yılı sonrası büyük toplu konut alanlarının inşası için önemli girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimlere ilk örnekler İzmit’te geliştirilen Yenilikçi Yerleşmeler Projesi ile Ankara’da yapılan Batıkent Projesi’dir. Bu projelerde amaç, belediyeler öncülüğünde, kooperatiflere dayalı, yeni yapım teknolojileri, yeni yaşam biçimleri getirmektir. Planlı dönem sonrası belediyelerin yetkileri büyük ölçüde arttırılmış ancak 1980’li yıllara gelindiğinde ise yerel yönetimlerin bazı görev ve sorumlulukları merkezi yönetime aktarılmaya başlanmıştır (Tekeli, 2009).

1984 sonrası kentlerde Büyükşehir belediyelerinin oluşturulmasıyla belediye yapılarında önemli bir değişim meydana gelmiştir. Belediye gelirlerini arttırmak için imar planlama ve bununla ilgili karar yetkileri belediyelere verilmiş; Toplu Konut Yasası ile birlikte de belediyelerin kooperatiflerle işbirliği içinde konut üretimi sağlanmıştır. 1989 belediye seçimlerinden sonra merkezi yönetim konut ve arsa üretimi konusundaki yetkilerini arttırarak denetimi kontrol altına almış ve

kooperatiflere sağladığı finansal desteği azaltmıştır (Tekeli, 2009).

Günümüzde belediyeler konut üretimini doğrudan TOKİ ile işbirliği ile sağlamaktadır. Bu yöntemde belediye toplu konut yapacağı arsayı öncelikli olarak kamulaştırır ve imar planı yapar ve plana uygun imar arsalari oluşturur. İmar arsalariina üst yapı inşaatı yapılmadan önce toplu konut yerleşim alanına gerekli yol, su ve kanalizasyon altyapısını götürür. Merkezi idare ise gerekli kredi desteğini sağlayarak arsa temininde yardımcı olur.

3.4.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi (KİPTAŞ)

KİPTAŞ ilk olarak 1987 yılında yabancı sermaye ortaklığı ile imar planı ve mimari projeler üretmek amacıyla “İMAR WEIDLEPLAN” adıyla kurulmuştur. 1989 yerel seçimlerden sonra etkisiz hale gelmiş, hemen sonrasında gelen 1994 yerel seçimleri ile yeniden yapılandırılarak İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş. ismiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulmuştur. 1995 yılında kuruluşunu tamamlayarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) adına faaliyetlerine başlamıştır (Url-6).

Kurulan bu şirkete İstanbul Büyükşehir Belediyesi %35 pay oranı ile ortaktır. İBB tarafından KİPTAŞ’a birçok yasal yetki verilmiştir. Bu yetkiler şöyle sıralanabilir:

- Bina, arsa ve arazi gibi gayrimenkullere yatırım yapmak,
- Alım satım yapmak, kiralamak, kiraya vermek,
- Gayrimenkuller üzerinde yararlanabilme hakkı kurmak ve bu hakkı kullanmak,
- İlgili kurumlardan gerekli izinleri alınmış, projelendirilmiş, inşaat için gerekli belgeleri bulunan projelere yatırım yapmaktır (Url-5).

KİPTAŞ faaliyet alanlarını şöyle tanımlamaktadır:

- İBB adına ofis, konut, iş merkezi, alışveriş merkezi, hastane, otel, ticari depolar, ticari parklar ve buna benzer gayrimenkullere yatırım yapmak, arazi ve arsa geliştirmek,
- İstanbul’da deprem riskine karşı konuta dönüşebilen çadır kent mekanları üretmek, inşa etmek için arazi ve arsa almak ya da yararlanma hakkının olması şartı ile projelendirmek,

- Yeni teknoloji ve finans merkezi olabilecek mekanlar için bölgesel ve ekonomik boyutu yüksek projeler gerçekleştirmek,
- Arazi altyapı çalışmaları için gayrimenkul yatırım ortaklığı kurmak,
- İnşa edilen projelerde basit kat karşılığı ile gelir ve yatırım elde etmektir.

Bu yasal yetkiler doğrultusunda KİPTAŞ' ın ana faaliyet alanı şu başlıklar altında toplanabilir: Müşavirlik, Mühendislik, Müteahhitlik, İşletmecilik, Ticari Hizmetleri (Url-1).

KİPTAŞ, Anadolu yakasında Pendik, Avrupa yakasında ise Kağıthane ve Küçükçekmece' yi pilot bölge seçerek konut üretimlerine başlamıştır. KİPTAŞ, Avrupa yakasında gerçekleştirdiği konutları “Başak” Anadolu yakasındakileri ise “Hilal” olarak isimlendirmiştir. 1995 yılında “Kağıthane Evleri” ni ve “Başakşehir 1. Etap konutları” nı ilk toplu konut projeleri olarak hayata geçirmiştir. Kurulduğu günden beri yaklaşık 63 bin konut ve bu konutların ihtiyacı olan alt yapı, peyzaj ve sosyal üst yapı (çocuk oyun alanları, otoparklar, çarşı, dini ve sağlık tesisleri, okul, kreş ve spor alanlarını) üreterek İstanbul'un konut sektöründe büyük ölçüde yer edinmiştir (Url-4).

KİPTAŞ firması merkezi yönetimin konut üretim modeline benzer şekilde konut uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Bunlar; doğrudan, konut üretimi ve dolaylı konut üretimi olmak üzere iki şekildedir:

1. *Doğrudan-Yerel yönetim aracılığı ile “sosyal konut” üretimi:* İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına belediye arazilerinde konut sahibi olmak için yeterli geliri bulunmayan vatandaşlara toplu konut üretimi şeklinde gerçekleşmektedir.
2. *Dolaylı-Yerel yönetim ve özel sektör işbirliği ile “lüks konut” üretimi:* KİPTAŞ gerekli izinleri İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden alarak özel sektörden bir yüklenici ile konut üretmektedir. Belediye yüklenici firmaya arazilerinden arsa tein etmektedir.

KİPTAŞ'ın görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çarpık kentleşmenin önlenmesi için çağdaş, estetik ve güvenilir yerleşim alanlarının hızlı ve ekonomik bir şekilde üretilmesi;
- Bu üretim biçimi ile gecekondu yapılaşmasının engellenmesi;

- İstanbul'daki düzensiz yapılaşmanın görüldüğü yerleşim alanlarının planlı bir şekilde uygun yerlere kaydırılması;
- Her gelir grubuna yönelik konutlar üretilmesi;
- Yerleşim birimleri oluşturulurken su havzaları, orman alanları, tarım alanları, şehrin tarihi ve doğal dokusunun korunmasına dikkat edilmesi;
- Yerleşim alanlarının ulaşım, eğitim, ticaret ve sanayi birimleriyle birlikte düşünülerek tasarlanması;
- Kıraç bölgelerde inşa edilen yerleşim birimlerinin ağaçlandırılarak, İstanbul'un m2 başına düşen yeşil alanların arttırılmasıdır. (Url-6)

KİPTAŞ ilk kurulduğu yıllarda daha fazla sayıda sosyal konut üretmeyi temel ilkeleri arasında tutmuştur. Bu amaç doğrultusunda kaliteli, yaşanabilir, güvenilir modern uydu kentler üretmeyi ana hedef olarak göstermektedir. Günümüzde ise, görev ve ilkelerinde ana hedefi her gelir grubuna yönelik konutlar üretmek olarak değişmiş ve sosyal konut projeleri yeterli sayıda üretilmeyerek üst gelir grubuna yönelik üretilen lüks konutlara dönüşmüştür.

KİPTAŞ, hem tamamladığı konutlar hem de yapılmakta olan konutların sayısı ile İstanbul konut piyasasında etkin bir role sahiptir. Çizelge 3.1'de KİPTAŞ'ın tamamladığı ve devam eden konut projeleriyle ilgili başlıca özellikler gösterilmektedir.

Çizelge 3.1: KİPTAŞ konutlarının başlıca özellikleri (www.kiptas.com.tr’ den yorumlanmıştır).

KİPTAŞ TAMAMLANAN PROJELERİN ADLARI	BELEDİYESİ	KENTSEL KONUMU(MAHALLE / İLÇE)	KONUT TİPİ	KONUT ADETİ
ALTUNİZADE HİLALKONAKLARI	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	169
BAŞAK KONUTLARI KAĞITHANE EVLERİ	KAĞITHANE	KAĞITHANE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1274
BAŞAKŞEHİR 1. ETAP KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLIAPARTMAN BLOĞU	79 blok 3004
BAŞAKŞEHİR 2. ETAP KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLIAPARTMAN BLOĞU	62 blok 2304
BAŞAKŞEHİR 4. ETAP 1. KISIM KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU+ VİLLA	5674 DAİRE + 383 VİLLA
BAŞAKŞEHİR 4. ETAP 2. KISIM KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU+ VİLLA	2192 DAİRE + 207 VİLLA
BAŞAKŞEHİR 5. ETAP 1. KISIM KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	122 blok 3636
BAŞAKŞEHİR 5. ETAP 2. KISIM KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	30 blok 1360
ESENYURT KONUTLARI 1. ETAP	ESENYURT	İncirtepe/ ESENYURT	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	752 SOSYAL KONUT
ESENYURT KONUTLARI 2.ETAP	ESENYURT	İncirtepe/ ESENYURT	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	672 SOSYAL KONUT
ESENYURT KONUTLARI 3. ETAP	ESENYURT	İncirtepe/ ESENYURT	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1320 SOSYAL KONUT
ESENYURT KONUTLARI 4.ETAP	ESENYURT	İncirtepe/ ESENYURT	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	625 SOSYAL KONUT
ESENYURT KONUTLARI 5. ETAP	ESENYURT	İncirtepe/ ESENYURT	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1088 SOSYAL KONUT
HADIMKÖY KONUTLARI	ARNAVUTKÖY	Hadımköy/ ARNAVUTKÖY	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1012 SOSYAL KONUT
HADIMKÖY KONUTLARI 2.ETAP	ARNAVUTKÖY	Hadımköy/ ARNAVUTKÖY	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	2150 SOSYAL KONUT
HALKALI ÇAMLIKALTI KONUTLARI	KÜÇÜKÇEKMECE	Halkalı / KÜÇÜKÇEKMECE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	120
İÇERENKÖY EVLERİ	ATAŞEHİR	İçerenköy/ ATAŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	144
İÇERENKÖY KONUTLARI	ATAŞEHİR	İçerenköy/ ATAŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	208
İKİTELLİ MASKO EVLERİ	KÜÇÜKÇEKMECE	İkitelli / KÜÇÜKÇEKMECE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	420
KAĞITHANE TERAS EVLER	KAĞITHANE	KAĞITHANE	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	128 TERAS EV+ 155 DAİRE
KARTAL MUTLU EVLER	KARTAL	KARTAL	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	104
KAYABAŞI KONUTLARI	BAŞAKŞEHİR	Kayabaşı/ BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1140 SOSYAL KONUT
MALTEPE ALTAYÇEŞME KONUTLARI	MALTEPE	Altayçeşme / MALTEPE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	120
MALTEPE KONUTLARI 1. ETAP	MALTEPE	Zümrütevler/ MALTEPE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	878
MALTEPE KONUTLARI 2. ETAP	MALTEPE	Zümrütevler/ MALTEPE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1276
METROKENT	BAŞAKŞEHİR	Başakşehir/ BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1480
MİMAR SİNAN EVLERİ	BÜYÜKÇEKMECE	Mimar Sinan / BÜYÜKÇEKMECE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	712 SOSYAL KONUT
PENDİK AYDOS EVLERİ	PENDİK	Aydos /PENDİK	VİLLA + AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	271 VİLLA + 1000 KONUT

KİPTAŞ TAMAMLANAN N ADLARI	BELEDİYESİ	KENTSEL KONUMU(MAHALLE / İLÇE)	KONUT TİPİ	KONUT ADETİ
PENDİK DOLAYOBA TAŞLIBAYIR	PENDİK	Dolayoba / PENDİK	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	842
PENDİK SARMAŞIK EVLERİ	PENDİK	Aydos / PENDİK	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	432
PENDİK ŞEYHLİ HİLAŞEHİR KONUTLARI	PENDİK	Şehli / PENDİK	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1276
SARIYER ZEKERİYAKÖY KONUTLARI	SARIYER	Zekeriyaköy / SARIYER	VİLLA + AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	196
SEFAKÖY EVLERİ	KÜÇÜKÇEKMECE	Sefaköy/ KÜÇÜKÇEKMECE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	860
TOPKAPI MERKEZ EVLERİ 1. ETAP	FATİH	Topkapı/ FATİH	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	322
TOPKAPI MERKEZ EVLERİ 2. ETAP	FATİH	Topkapı/ FATİH	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	481
TUZLA KONUTLARI 1. ETAP	TUZLA	TUZLA	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1332 SOSYAL KONUT
TUZLA KONUTLARI 2. ETAP	TUZLA	TUZLA	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1728 SOSYAL KONUT
TUZLA KONUTLARI 3. ETAP	TUZLA	TUZLA	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	250 SOSYAL KONUT
ÜSKÜDAR ÜNALAN	ÜSKÜDAR	Ünalan / ÜSKÜDAR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	128
YAKUPLU EVLERİ	BEYLİKDÜZÜ	Yakuplu/ BEYLİKDÜZÜ	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	304
SİLİVRİ KONUTLARI 1.ETAP	SİLİVRİ	Yenimahalle/ SİLİVRİ	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1230
SİLİVRİ KONUTLARI 2.ETAP	SİLİVRİ	Yenimahalle/ SİLİVRİ	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	45 blok 2020
VADİTEPE BAHÇEŞEHİR 2. ETAP	BAŞAKŞEHİR	Bahçeşehir/ BAŞAKŞEHİR	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1100 daire
YEŞİL VADİ KONAKLARI	ÜMRANİYE	Fatih Sultan Mehmet/ ÜMRANİYE	AZ KATLI VE ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	617 LÜKS KONUT
DRAGOS KONAKLARI	MALTEPE	Yalı/ MALTEPE	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	128
TEPECİK KONUTLARI	BÜYÜKÇEKMECE	Tepecik/ BÜYÜKÇEKMECE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1179
ARNAVUTKÖY KONUTLARI	ARNAVUTKÖY	Mustafa Kemal Paşa / ARNAVUTKÖY	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	574
YALOVA KONUTLARI	YALOVA	YALOVA	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	192
KİPTAŞ SATIŞI VE İNŞAATI DEVAM EDEN PROJELERİN ADLARI	BELEDİYESİ	KENTSEL KONUMU(MAHALLE / İLÇE)	KONUT TİPİ	KONUT ADETİ
VADİTEPE BAHÇEŞEHİR	BAŞAKŞEHİR	Bahçeşehir/BAŞAKŞEHİR	AZ KATLI VE ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	4000
HADIMKÖY KONUTLARI 3.ETAP	ARNAVUTKÖY	Hadımköy/ ARNAVUTKÖY	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	1544 SOSYAL KONUT
VIAPORT VANEZIA	GAZİOSMANPAŞA	Karadeniz/GAZİOSMANPAŞA	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	2000
THE İSTANBUL RESİDENCE	ZEYTİNBURNU	Veliefendi/ZEYTİNBURNU	REZİDANS	200
THE İSTANBUL VELİEFENDİ	ZEYTİNBURNU	Veliefendi/ZEYTİNBURNU	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	486 daire
NİSH ADALAR	MALTEPE	Zümrütevler/MALTEPE	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	2200
FUAYE SÜREYYAPAŞA	MALTEPE	Zümrütevler/MALTEPE	AZ KATLI APARTMAN BLOĞU	440 daire186 rezidans
FİNANSKENT	EYÜP	Alibeyköy/EYÜP	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	846
5.LEVENT	BEŞİKTAŞ	Levent/BEŞİKTAŞ	ÇOK KATLI APARTMAN BLOĞU	

KİPTAŞ kurulduğu yıldan beri toplam 49 toplu konut yerleşmesi gerçekleştirmiştir. Bu toplu konut yerleşmelerinde 50 180 daire tipi 989 villa tipi olmak üzere toplam 51 169 konut yer almaktadır. Günümüzde ise hala satışı ve inşaatı devam etmekte olan dokuz toplu konut yerleşmesi ve 11 902 konut vardır. Yapılan ve devam eden bu toplu konut yerleşmelerinin yirmidokuz tanesi Avrupa yakasında yirmi tanesi Anadolu yakasında konumlanmaktadır. Yapılan konutlar çoğunlukla ya şehir merkezine yakın yerlerde konumlanmakta ya da gecekondu dönüşüm alanlarına yakın İstanbul metropolünün eski çeperlerinde yükselmektedir.

İnşa edilen konutlardan alt-orta gelir gruplarına yönelik olan KİPTAŞ konutlarında tasarım anlayışı, tip proje odaklıdır ve projelerde basit değişiklikler uygulanarak kullanıcılara 2+1, 3+1 ve 4+1 şeklinde sunulmaktadır. Kent dışında uydu kentler biçiminde inşa edilen bu konut yerleşmeleri, yüksek katlı apartman bloklarından oluşmakta ve çoğu zaman yerleşmeler yoğun bir şekilde inşa edilmektedir. İnşaatı tamamlanan ve devam eden projelerin yirmi tanesi 1000 daireden fazladır. Bu sayı yapılan konut yerleşmelerinin, İstanbul kentini ve kentin gündelik hayatını giderek ne kadar büyük parçalara böldüğünü göstermektedir. Diğer yandan, üst gelir grupları için özel şirketlerle ortaklaşa gerçekleştirdiği konutların villa tipi konuttan az katlı apartman bloklarına ve rezidanslara kadar uzanan geniş bir yelpazede yer aldığı görülmektedir.

Tamamlanmış ve devam eden projeleri arasında “sosyal konut” üretimleri 14 325 konut iken, “lüks konut” üretimleri 46 442 konuttur. Sayısal verilerden de anlaşılacağı gibi KİPTAŞ İstanbul’da sosyal amaçlarla başladığı konut üretimlerine lüks konut üretimini arttırarak devam etmiştir. Böylece toplumun dar gelirli kesimlerine hitap eden konut yerleşmelerinin sayısı azalmış ve yetersiz gelmeye başlamıştır. Konut üretimlerinin yanı sıra eğitim yapıları, sosyo-kültürel tesis, spor tesisi, çarşı ve cami gibi toplu konut yerleşmelerinde bulunan sosyal donatılar da inşaat uygulamaları arasındadır.

Başakşehir ilçesinde inşa edilen konutların (590 villa ve 18 170 apartman dairesi), KİPTAŞ tarafından üretilen konutların içinde niceliksel açıdan büyük bir yere sahip olduğu görülmektedir. Özellikle de KİPTAŞ tarafından 1995 yılında başlatılan Başakşehir toplu konut yerleşmesi ilk ve en önemli “uydu kent” projesi olma özelliği taşımaktadır.

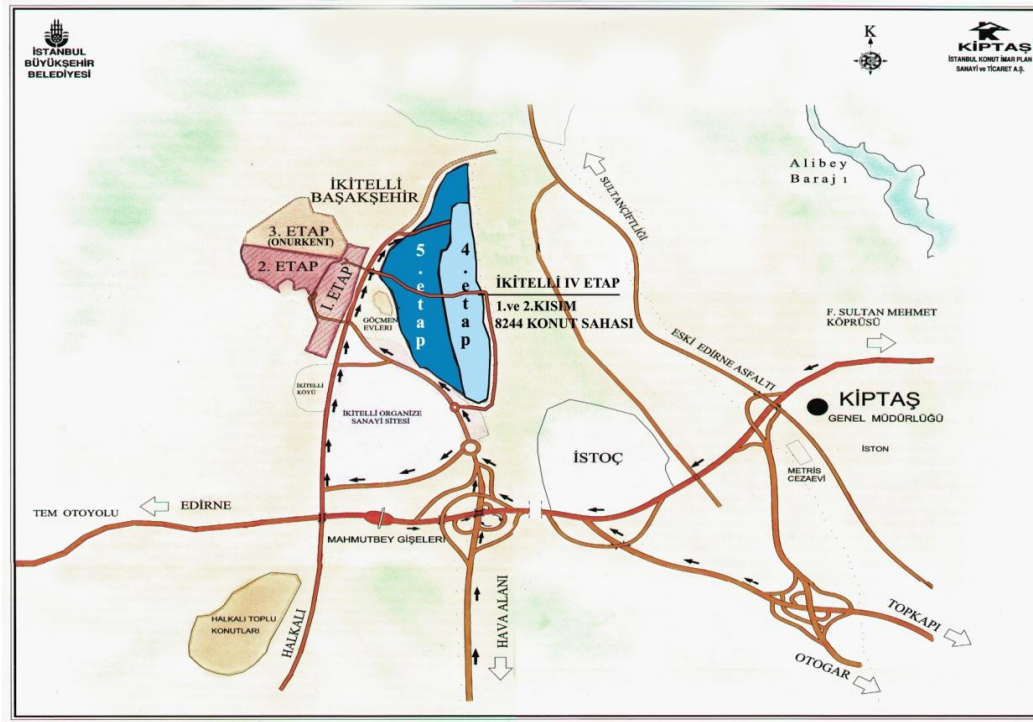
3.4.3.1 Başakşehir yerleşmesi

Başakşehir'in konumu

Başakşehir, 17 Mayıs 1995 yılında ilk temel atma töreni ile başlanmıştır. İlk etapta bir uydu kent modeli olarak oluşturulan Başakşehir, Nisan 2008' de ilçe ilan edilmiştir. Başakşehir yeniden şekillendirilmekte olan İstanbul'un eski çeperlerinde bulunmakta, 2008 yılına kadar, Gazi Osman Paşa, Eyüp, Küçükçekmece ve Esenler ilçelerinin çeperlerinde yer almaktadır. O tarihten sonra Arnavutköy ve Esenyurt gibi yeni ilçelerle beraber Avcılar, Küçükçekmece, Bağcılar, Esenler ve Sultangazi olmak üzere sekiz ilçe ile çevrili hale gelmiştir (Şekil 3.1). Aynı zamanda TEM otoyolu ve İkitelli Organize Sanayi Bölgesinin kuzeyinde yer almaktadır (Şekil 3.2) (Perouse, 2010). Küçükçekmece'ye bağlı altı, Esenler ve Bahçeşehir'e bağlı ikişer mahallenin katılmasıyla 10.433,6 Hektar oluşturulan Başakşehir İlçesi, dokuz mahalle ve bir köyden oluşmaktadır. Başakşehir İlçesinin büyük bir bölümü Küçükçekmece' nin 6.730 Hektarlık alanının katılması ile oluşturulmuştur (Şekil 3.3) (Url-2).

Şekil 3.1: İstanbul İlçeleri Haritası- Başakşehir ilçesinin konumu (Url-2).

Şekil 3.2: Bahçeşehir ilçesine ulaşım (KİPTAŞ)

Şekil 3.3 : I., II., IV. ve V. Etap toplu konutlarının Başakşehir ilçesindeki konumu (Başakşehir Emlak Portalı).

Başakşehir Toplu Konutları

Başakşehir, KIPTAŞ ‘ın ilk ve en önemli büyük projesidir. Yapılan konutların sayısına bakıldığında, hızlı gelişen bir uydu kent modeli olduğu görülmektedir. Başakşehir “başka şehir” olma iddiası ile konut yerleşimi olarak inşa edilmiştir (Perouse, 2010).

Başakşehir, bölgede sonradan her ne kadar kiralama/satın alma gibi değişimler olmuş olsa da genç bir nüfusa sahip olması, çalışmayan kadınların sayısının yüksek olması, İstanbul’un sıkıştırılmış merkezi semtlerinden kaçan veya taşradan gelen yeni şehirlinin oranının yüksek olması, sınıf atladıklarını sananların sayısının yüksek olması gibi açılardan homojen bir sosyal yapı arz eder (Perouse, 2010).

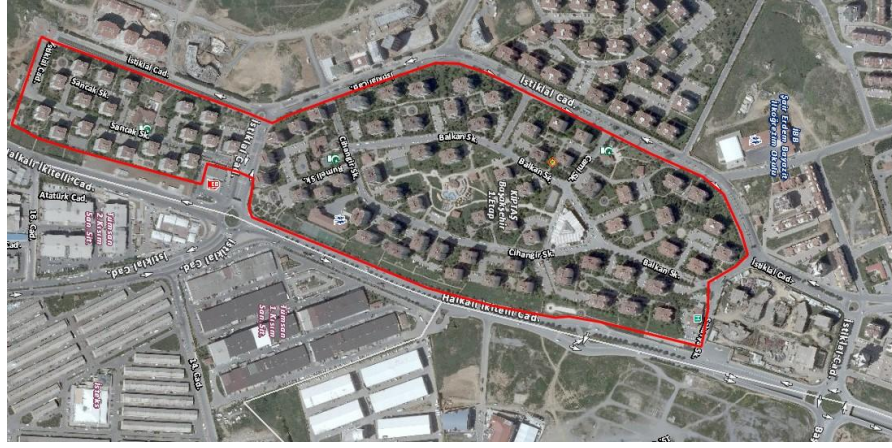
Başakşehir yerleşmesinde yer alan toplu konutlarında daireler 2+1, 3+1 tip plan şeklinde tasarlanmakta büyüklükleri 68 m²’ den 193 m² ye kadar farklılaşmakta; ancak planlarında farklılık görülmemektedir. Dolayısıyla tasarım yapılırken gerçek yaşantılar ve yaşam biçimlerindeki farklılıklar pek dikkate alınmadığı düşünülmektedir.

Başakşehir’in çekirdeği I., II., III., IV. ve V. Etap olmak üzere toplam beş aşamada yapılmış konut yerleşmelerinden oluşmaktadır (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 : Başakşehir yerleşmesinin hava fotoğrafı
(www.googleearth.com.tr).

I.Etap konutları 43.3 hektar alan içinde 79 blok ve 3004 konut ünitesinden oluşmaktadır, Yapımına 1995 yılında başlanmış, 1997 yılında tamamlanmıştır Aşamalı gerçekleştirilen Başakşehir yerleşmesinin sosyal konut olma niteliğine en yakın ve ilk inşa edilen etabıdır. A, B, C, D olmak üzere dört tip konut bloku vardır. Dairelerin büyüklükleri sırasıyla: 68 m² (2+1), 80 m² (2+1), 100 m² (3+1) ve 120 m² (3+1) 'dir (Şekil 3.7). Yerleşmede konutların yanısıra cami, rekreasyonel alan, kreş, ilkokul, sağlık merkezi bulunmaktadır.

Şekil 3.5 : I. Etap hava fotoğrafı (www.googleearth.com.tr).

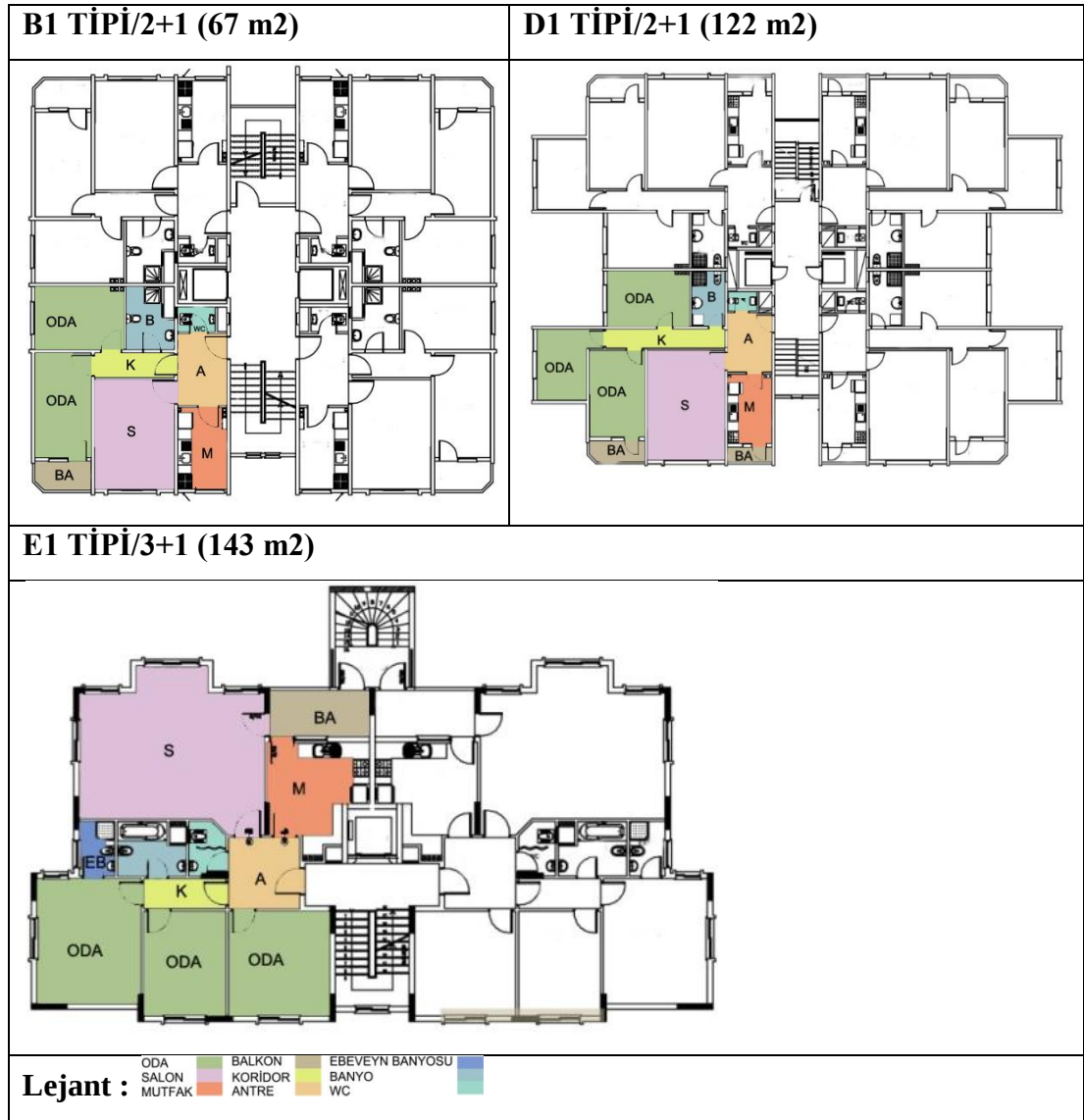
II. Etap konutları, 5.3 hektar alan içinde 62 blok ve 2304 konuttan oluşmaktadır. Yapımına 1995 tarihinde başlanıp 1997 yılında bitirilmiştir. B, D ve E olmak üzere üç tip blok vardır. Daire büyüklükleri sırasıyla: 67 m² (2+1), 122 m² (2+1) ve 143 m² (3+1)' dir (Şekil 3.8).

Şekil 3.6 : II. Etap hava fotoğrafı (www.googleearth.com.tr)

Şekil 3.7 : I. Etap blok tip planları (KİPTAŞ firması aracılığı ile hazırlanmıştır.).

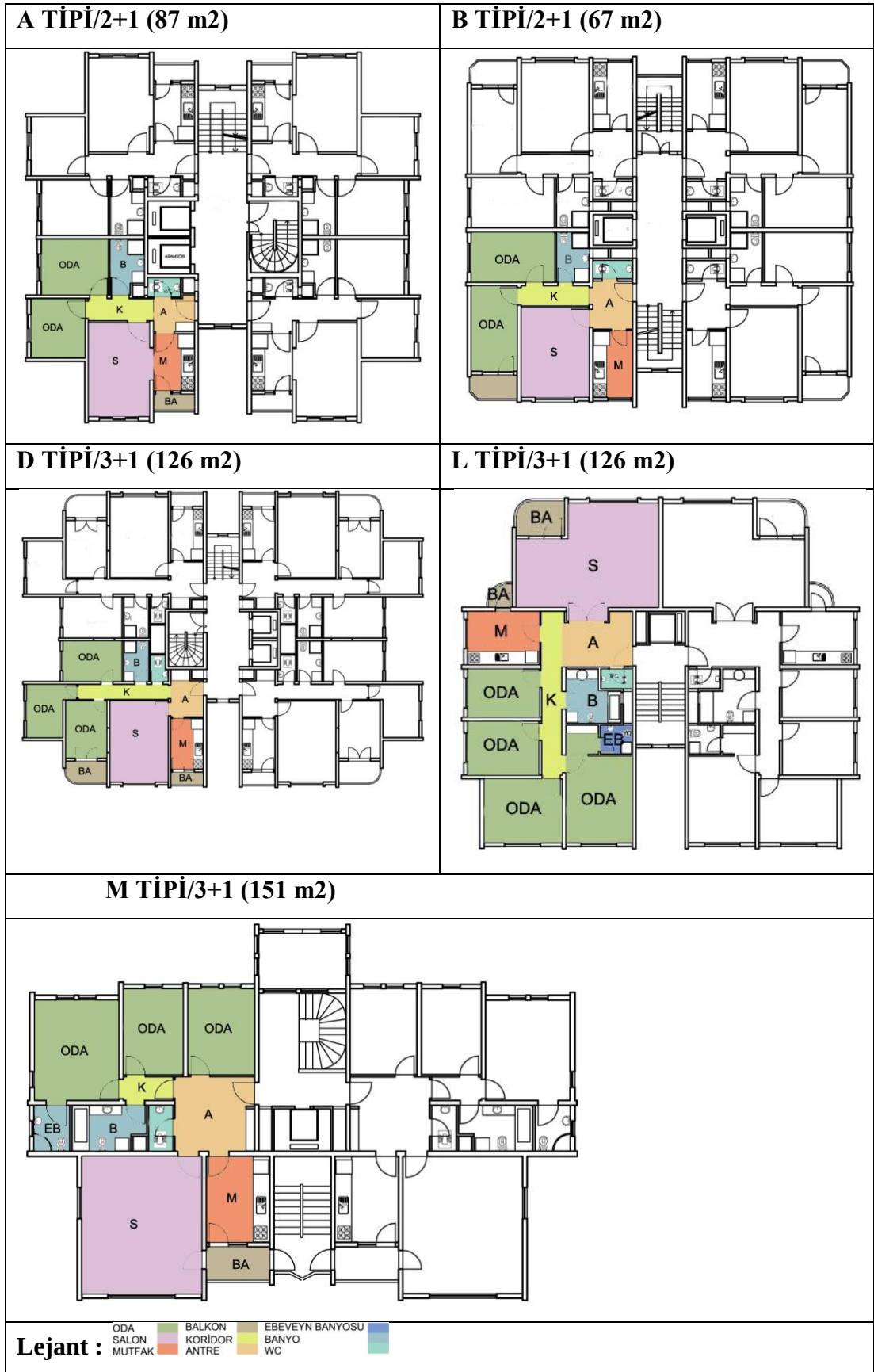
Şekil 3.8 : II. Etap blok tip planları (KİPTAŞ firması aracılığı ile hazırlanmıştır.).

III. Etap konutları, bir yapı kooperatifine devredilmiştir ve Onurkent olarak bilinmektedir (Perouse, 2010). Yapı kooperatifine devredildiği için araştırmanın dışında kalmaktadır.

IV. Etap konutları, en büyük toplam alana sahip konut yerleşmesidir. 1. ve 2. Kısım olmak üzere 82 hektarlık alanda yer almaktadır ve nüfusu en büyük olan etaptır. Toplam 232 blok ve 620 villa vardır. A, B, D, K, L, M olmak üzere altı tip plan şeması vardır. *1.Kısımda* toplam 6.057 konut vardır. Konutların 383 tanesi villa tipi konuttur. Yapımına 1998 yılında başlanılmış ve 2000 yılında tamamlanmıştır. Daire büyüklükleri; 67 m2 (2+1), 87 m2 (2+1), 126 m2 (3+1), 151 m2 (3+1)'dir (Şekil 3.9). *2. Kısımda* 2399 konut yer almaktadır ve bunların 237 tanesi villa tipi konuttur. Yapımına 2000 yılında başlanmıştır ve 2002 yılında tamamlanmıştır. Daire

büyüklikleri; 67 m² (2+1), 87 m² (2+1), 126 m² (3+1), 151 m² (3+1)'dir. Bu etapta villa tipi konutların yerleşmeye eklenmesi ile lüks konut yaşamına doğru bir biçimlenişin olduğu gözlenmektedir.

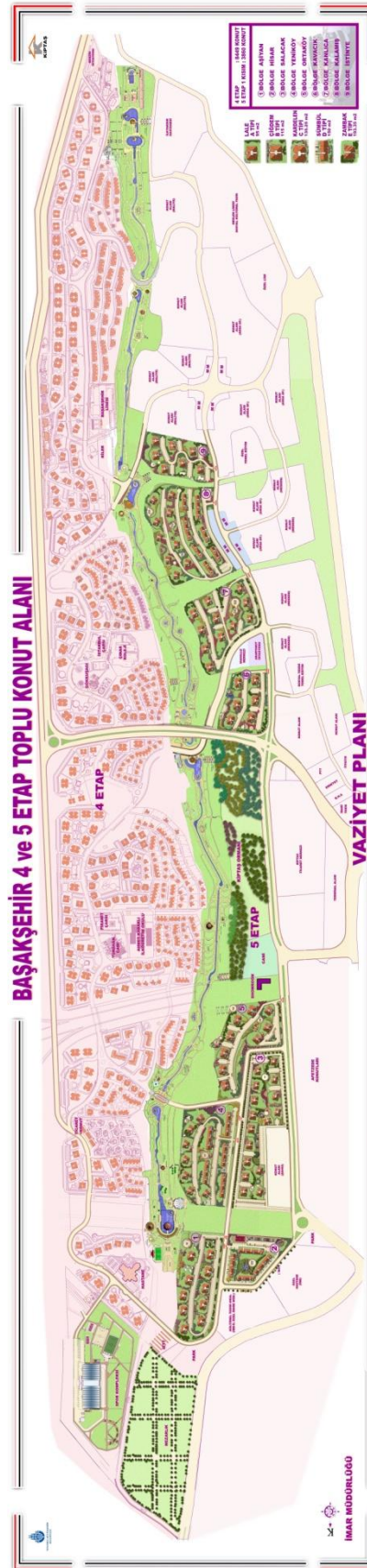
V. Etap konutları da 1. Kısım ve 2. Kısım olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. A (Lale) sosyal konut niteliğinde evi olmayanlar için, B (Çiğdem) alt gelir grupları için, C (Kardelen), D (Sümbül) orta gelir grupları için, E (Zambak) üst gelir, kalabalık aileler için olmak üzere beş tip plan şeması mevcuttur. *Birinci Kısımda* dokuz site, 122 blok, 3.636 tane konut bulunmaktadır. Yapımına 2004 yılında başlanmış ve 2005 yılında tamamlanmıştır. Daire büyüklükleri 95 m² (2+1), 115 m² (3+1), 135 m² (3+1)'dir (Şekil 3.10). *2. Kısımda* üç site, otuz blok, 1360 adet konut ünitesi bulunmaktadır. İkinci kısmın yapımına 2005 yılında başlanmış ve 2007 yılında tamamlanmıştır. Daire büyüklükleri 90 m² (2+1), 135 m² (3+1), 193 m² (4+1)'dir. Bu bölümdeki konut blokları diğer etaplardan farklı olarak etrafı duvarlarla çevrili, güvenli, dışa kapalı konut siteleri şeklinde inşa edilmiştir. Sitelere ve bloklara verilen isimlerden de bunu gözlemlemek mümkündür.

Şekil 3.9 : IV. Etap blok tip planları (KİPTAŞ firması aracılığı ile hazırlanmıştır.).

Şekil 3.10 : V. Etap blok tip planları (KİPTAŞ firması aracılığı ile hazırlanmıştır.).

Şekil 3.11 : IV. ve V. Etap vaziyet planı (KIPTAŞ).

4. ALAN ARAŞTIRMASI: BAŞAKŞEHİR I. AŞAMA TOPLU KONUT ALANI ÖRNEĞİNDE GÜNDELİK YAŞAMIN MEKAN ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 Alan Araştırması

Gündelik yaşamın mekan üzerinden değerlendirilmesi için İstanbul'da KİPTAŞ tarafından aşamalı gerçekleştirilen Başakşehir konut yerleşmesi seçilmiştir. Önce KİPTAŞ ile görüşmeler yapılmış, firma ile ilgili bilgiler ve Başakşehir'e ilişkin veriler alınmıştır. Konut yerleşmelerinde yöneticilerle görüşülerek Başakşehir yerleşmesi ile ilgili bilgiler edinilmiş, alan araştırması için gerekli izin alınmış, sonra tüm Başakşehir yerleşmesinde (I., II., IV. ve V. etap) yer alan toplu konut alanlarında vaziyet planı üzerinden seçilen evlerde bir ay boyunca anketler yapılmıştır. Bu sayede çalışmanın sonraki aşamalarında görüşmecilerle ilişki kurmak kolaylaşmıştır.

Sonrasında, gündelik yaşamı mekan üzerinden değerlendirmek için çalışma alanı daraltılarak I. Etap konutlarıyla sınırlandırılmış ve gündelik yaşamı tespit edebilmek için kadınlarla derinlemesine görüşme yapma kararı alınmıştır. Yerleşmenin onyediyıl gibi süredir kullanılıyor olması kullanıcılarının konutları ve çevresi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu düşüncesinde yola çıkılmıştır. Bu etap orta gelir grubu insanların oturduğu bir yerleşmedir, KİPTAŞ'ın kuruluş amaçlarına daha yakın bir kullanıcı profili sergilemektedir. Yapılan görüşmelerle ailelerin konut kullanımını görmek, evlerini ve yerleşmeyi nasıl değerlendirdiklerini öğrenmek, koşullarıyla sosyal ilişkilerini mekan üzerinden gözlemleyebilmek ve gündelik yaşamlarını tespit edebilmek için mümkün olmuştur.

Önce pilot anket çalışması sırasında tanışılan ev sahiplerine ulaşılmıştır. İlk gidilen ev sahibi ile birlikte ev toplantılarına gidilmiş, genel görüşme yapılmış, oradan elde edilen adreslere sonradan gidilerek görüşme yapılmıştır. Başta çalışan ve ev hanımı kadınlarla yapılması planlanan görüşmeler hanımlara zamanın daha uygun olması nedeniyle hafta içi yapılmış, çalışan hanımlara ulaşılammıştır. Ancak çalışmada görüşme yapılan kadınların tanıdıkları sayesinde üç çalışan kadın görüşme de yer

almıştır. Toplamda alanda yaşayan 40 kadın kullanıcı ile görüşülmüştür. Görüşülen kadınların 19 tanesi B tipi konutlarda, 1 tanesi A tipi konutta 20 tanesi ise C tipi konutta yaşamaktadır (Şekil 4.1, 4.2).

Şekil 4.1 : I. Etap vaziyet planı (I. Etap yönetimi tarafından hazırlanmıştır.).

1- Blok B7 	2- Blok B8 	3- Blok B9 	4- Blok B10
5- Blok B16 	6- Blok B18 	7- Blok B19 	8- Blok B20
9- Blok A14 	10- Blok C8 	11- Blok C10 	12- Blok C11
13- Blok C13 	14- Blok C14 		

Şekil 4.2 : Görüşme yapılan bloklar (Kuru, 2015).

Görüşme yapılacak alana sabah 10.00, öğlen 12.00 ve akşam üzeri 16.00 ve 17.00 saatlerinde gidilmiştir. Cuma günleri kadınlar Kuran toplantıları düzenledikleri için alana diğer günlerde gidilmiş, tanışılan kadın kullanıcılarla daha sonra Cuma günü toplantılarına da gidilerek görüşme yapılmıştır.

Görüşme soruları, kapalı uçlu ve açık uçlu olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Görüşmelerde, kadınların ve ailenin demografik bilgileri, Başakşehir'i tercih etme sebepleri, Başakşehir'e gelmeden önce yaşadıkları yerler sorulurken konut içi ve konut çevresinin kullanıma uygunluğu, ailelerin ve kadınların geleceğe ilişkin düşünceleri ve gündelik yaşamları ile ilgili sorular yer almıştır. Görüşmeler, gündelik yaşamın döngüsel zamanından faydalanılarak sabah işleri, öğlen işleri, akşam işleri ve gece işleri olmak üzere dört grupta açık uçlu sorular şeklinde yürütülmüştür. Kadınların gündelik yaşamları ile ilgili görüşmeler yapılırken (aktivite), nerede (mekan), nasıl (deneyim), ne zaman, ne sıklıkla ve kiminle sorularına yanıt alacak şekilde sorular sorulmuştur. Yapılan görüşmelerdeki kadınların anlatımından yararlanılarak kadınların bir günlük yaşam hikayeleri yazılmıştır. Sonrasında hafta içi bir günlük sürede, aktivite ve zaman ilişkisini gösteren zaman-eylem kartları oluşturulmuştur. Bir gün boyunca yapılan işler gruplanmış böylece kadınların ve ailelerin mekan üzerinden gündelik yaşamlarını değerlendirmek söz konusu olmuştur. Çalışmada evlerine girilmesine izin veren görüşmecilerin salonlarının eskizi çizilmiştir. Bazı ev sahiplerinin izni ile evin fotoğrafı çekilmiştir. Çalışmada görüşülen kadınların isimleri yerine, hayali isimler kullanılmıştır.

4.2 Alan Araştırmasının Bulguları

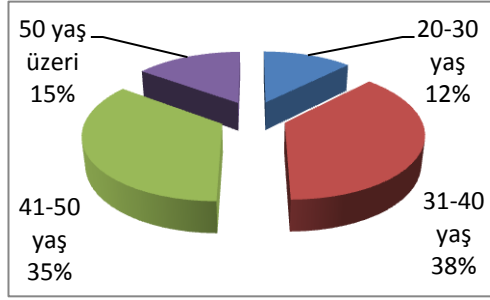
Alan araştırmasının bulguları üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; demografik yapı, konut ve çevresine ilişkin bulgular, ve görüşülen kadınların gündelik yaşam hikayeleridir.

4.2.1 Demografik yapı

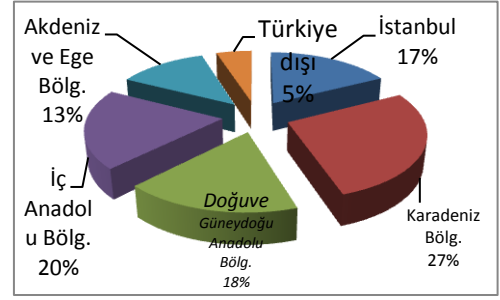
Görüşme yapılan kadınların 31-40 yaşları arasında olanlar % 38 ile başta gelmekte, 41-50 yaş grubu %35 oranı ile 50 yaş üzeri kadınlar %15 oranı ile 20-30 yaş grubu %12 oranı ile izlemektedirler (Şekil 4.3). Buradan görüşülen kadınların çoğunlukla (%73) orta yaş grubu olduğu söylenebilir.

Görüşmeye katılan kadınların %27'si Karadeniz Bölgesi'nde doğmuştur ve grafiğin en yüksek yüzdesini oluşturmuştur (Şekil 4.3). Bu grubu %20 oranı ile İç Anadolu Bölgesi'nde doğanlar %18 oranı ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğanlar izlemektedir. Doğum yeri İstanbul olan kadınlar, %17 oranında kalmaktadır. Akdeniz ve Ege Bölgesi'nde doğanlar %13, Türkiye dışında doğanlar

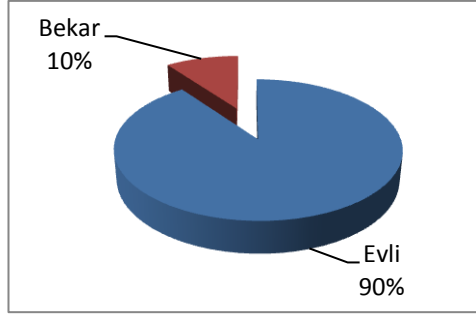
%5 gibi düşük bir oranda görülmektedir. Görüşmecilerden, Rize, Çorum, Malatya ve Konya illerinde doğanlar çoğunluklu kısmı oluşturmuşlardır.

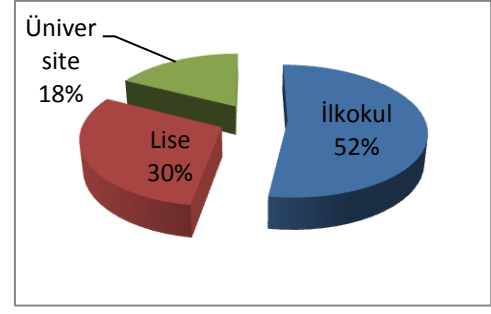
Yaş dağılımı

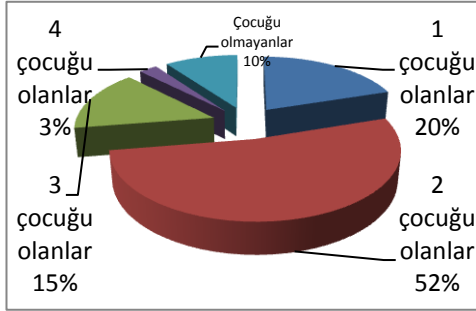
Doğum yeri

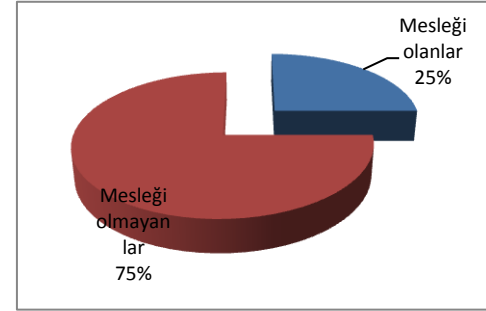
Medeni durum

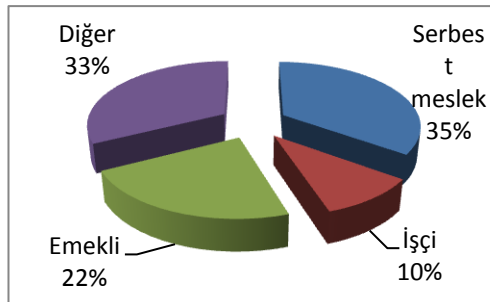
Eğitim düzeyi

Çocuk sahipliği dağılımı

Meslek dağılımı

Eşlerin meslek dağılımı

Şekil 4.3 : Demografik yapı.

Görüşmecilerin %90'ı evli, %10'u bekar. Görüşülen dört bekar kadından üçü, anne ve kardeşi ile birlikte, bir tanesi yalnız yaşamaktadır (Şekil 4.3).

Görüşmeye katılan kadınların yarısından fazlası (%52) ilkokul mezunudur (Şekil 4.3). Lise mezunu olan kadınlar %30, üniversite mezunu olanlar %18 oranındadır. Lise ve üniversite mezunu sayısının yarıya (%48) yakın olduğu görülmektedir, bu konut yerleşmesinde yaşayan kadınların eğitim düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir.

Şekil 4.3'e bakıldığında görüşülen kadınların yarıdan fazlasının (%52) iki çocuğunun olduğu görülmektedir. Tek çocuğu olanların %20 oranı ile, üç çocuk sahibi kadınların %15 oranında, çocuğu olmayanların ise %10 oranında kaldığı izlenmektedir. Bu noktada görüşülen kadınların çoğunluğunu (%72) tek ve iki çocuklu kadınların teşkil ettiğini, çok çocuklu ailelerin az olduğunu söylemek mümkün görülmektedir. Görüşmeye katılan altı kadının çocuklarından bazıları evli ya da üniversite öğrencisi olup aileden ayrı yaşayanlar grubunda yer almaktadır.

Görüşülen kadınlara meslekleri olup olmadığı sorulduğunda %75'inin (dörtte üçü) mesleği olmadığı görülmektedir (Şekil 4.3). Meslek sahibi kadınlar dörtte bir oranında (%25) kalmaktadır. Çalışan kadınların meslek dağılımları; muhasebeci, aşçı, öğretmen, sanayi işçisi, sanatçı şeklindedir.

Görüşmeye katılan kadınlara eşlerinin mesleği sorulduğunda %35'inin tekstil ve küçük sanayi ile uğraşan serbest meslek sahibi kişiler iken %22'sinin emekli kişiler olduğu görülmektedir (Şekil 4.3). Eşlerin %10'u sanayide çalışan işçi, %33'ü polis gibi memur, müdür, mali müşavir gibi maaşlı işlerde çalışan kişiler olmaktadır.

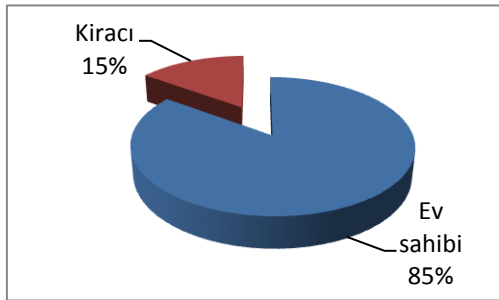
Şekil 4.3'te görüldüğü gibi görüşmeciler arasında ev sahipliği oranı oldukça yüksektir (%85). Kiracıların oranı %15'tir. Ev sahibi olduğunu söyleyen bazı kadınlar evlerinin kayınvalidelerine ait olduğu ve kira vermediklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmecilere siteye ne zaman taşındıkları sorulduğunda %58'inin 2000 sonrası yıllarda yaşadıkları siteye yerleştiği, %42'sinin ise 2000 yılı öncesinde Başakşehir'e geldiği ifade edilmiştir (Şekil 4.3).

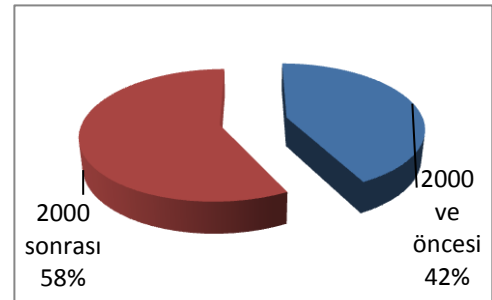
4.2.2 Konut ve çevresine ilişkin bulgular

Görüşmecilere daha önce oturdukları semtler sorulduğunda; kadınların %57'si Taksim, Beşiktaş, Şişli, Bakırköy gibi İstanbul'un merkez semtlerinden ve Bahçelievler, Güngören gibi merkeze yakın semtlerden geldikleri öğrenilmiştir (Şekil 4.4). %28 oranında aile ise Küçükçekmece, Bağcılar ve Esenyurt gibi İstanbul'un eski çeper semtlerinden geldiklerini söylemişlerdir. Görüşmecilerin %15'i İstanbul dışından göç ettiklerini söylemişlerdir.

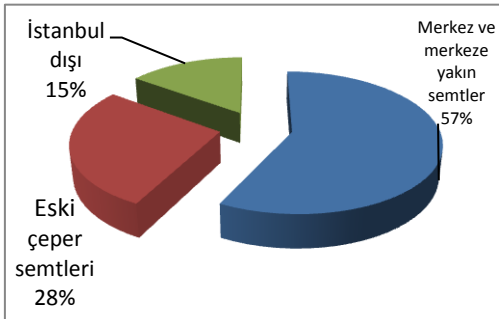
Görüşmecilere Başakşehir'i tercih etme sebepleri sorulduğunda %62'si konut ve çevresine ilişkin sebepleri gösterirken, %25'i ekonomik nedenlerden dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Şekil 4.4). Yarısından fazla bir oranını oluşturan konut ve çevresine ilişkin nedenler arasında eşin işine yakın olması, çevrenin temiz, bakımlı, sessiz, sakin olması ve özellikle küçük çocuğu olan kadınlar için çocuklar için uygun bir ortam olması gibi nedenler sıralanmaktadır. %13 oranında kişi de diğer sebepler arasında yer alan yatırım amaçlı ve depreme dayanıklı olma gibi sebepleri ifade etmektedirler.

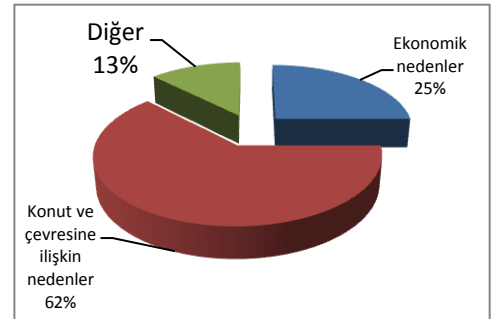
Ev sahipliği

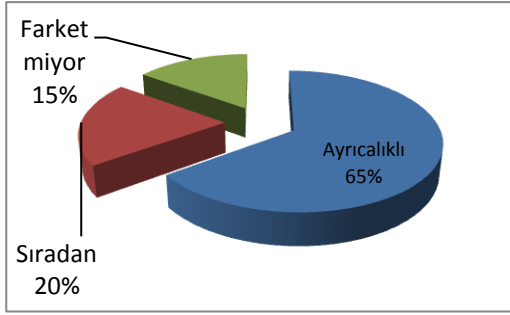
Siteye geliş tarihi

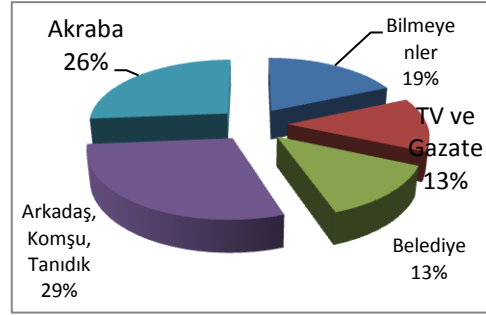
Önceden yaşanılan semt

Tercih etme sebepleri

Başakşehir’de yaşam

Başakşehir’e gelmeden önce düşünceler

Şekil 4.4 : Konut ve çevresine ilişkin bilgiler.

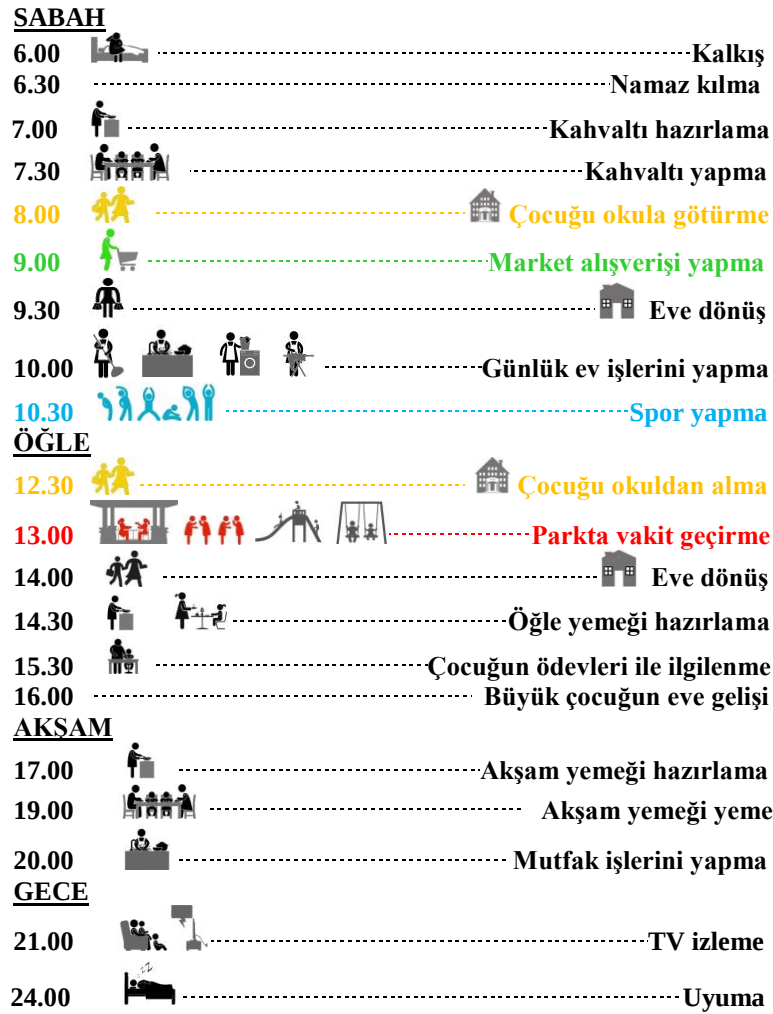
Şekil 4.4’de görüldüğü gibi görüşmecilere Başakşehir’de yaşama ile ilgili düşünceleri sorulduğunda; %65’i Başakşehir’de yaşamanın ayrıcalıklı olduğunu ve sosyal statü anlamında sınıf atladıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların %20’si Başakşehir’de yaşamayı sıradan bulduklarını %15’si ise birşey farketmediğini söylemişlerdir. Başakşehir’i kimlikli buluyor musunuz sorusuna ise beş kişi hariç herkes evet yanıtını vermiş, çoğunlukla sakin, huzurlu, seçkin ve medeni insanlar gibi çevre ile ilgili olumlu özellikleri vurgularken bazıları din açısından yaşanabilir olmasını dile getirmişlerdir.

Şekil 4.4’ de görüldüğü gibi görüşülen kadınlara Başakşehir’e gelmeden önce adını duyup duymadıkları sorulduğunda; %29’u arkadaş, komşu ya da tanıdıklarından duyduğunu belirtirken, %26’lık bir kısım akrabaları sayesinde haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. Semti bilmeyenlerin oranı %19 iken, belediye sayesinde öğrenenlerin oranı %13, TV ve gazetelerden ismini duyanların oranı da %13 olmaktadır.

4.2.3 Görüşülen kadınların gündelik yaşam hikayeleri

Çalışmanın bu bölümünde derinlemesine görüşme yapılan kadınlardan elde edilen bilgiler ışığında kadınların günlük yaşam hikayeleri yazılarak günlük yaşamları zaman-eylem çizelgesi haline getirilmiştir.geldiği ifade edilmiştir.

1. Ayşe Hanım,

Şekil 4.5 : Ayşe Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Aslında diğer ev hanımlarına göre biraz yoğun bir günlük yaşantım var. Sabah saat 6.00’da namaza kalkıyorum. Daha sonra çocuklara ve eşime kahvaltı hazırlıyorum ve hep birlikte salon masasında uzun ve sohbet dolu kahvaltı yapıyoruz. Daha sonra herkes aynı anda evden çıkıyor. Eşim işine, büyük kızım toplu taşıma ile okuluna ve ben de küçük kızım ile birlikte okula gidiyoruz. Küçük kızımın okulu site içinde olduğu için yürüyerek gidiyoruz. Okul aile birliğine üye olduğum için her gün kızımı okula bırakırken sınıfı teftiş ediyorum. Onlarla ilgileniyorum. Daha sonra evin günlük market ihtiyacı varsa onları sitedeki marketten alıyorum ve eve dönüyorum. Evin temizlik işleri, mutfak işleri ve çamaşır işleri gibi rutin işleri ile ilgileniyorum. Haftada iki ya da üç gün siteye on dakika mesafede bulunan özel bir spor kulübüne spora fitnessse gidiyorum. Daha sonra 12.30’ ta küçük kızımı okuldan almaya gidiyorum. Okul dönüşü hava güzel ise mutlaka bir saat parka uğruyoruz.

Kızım parkta oyun oynarken ben de arkadaşlarla oturma yerlerinde sohbet ediyorum. Bu siteyi tercih etme sebeplerimden en önemlisi de yeşil alan ve park olanaklarıdır. Ben evlenmeden önce onyediyıl boyunca Beşiktaş' ta yaşadım. Aslında ilk geldiğim zamanlar buraya alışmakta çok zorlandım. Arkadaşım ya da komşularım yoktu. Başım açıktı, daha sonra örttüm ve tesettüre girdim. Çocukların büyüdüğü dört sene içinde siteye alışma dönemim oldu. Daha sonra dışarıda hayat olduğunu fark ettim, insanlarla iletişime girmem daha kolay oldu. Şimdi düşünüyorum da iyi ki buraya gelmişim. Burası çocuklar için cennet. Beşiktaş gibi şehir merkezlerinde çocukları rahatça sokakta ya da parkta bırakmak çok zor. Bir kere sokaklar güvenilir değil, tehlikeli. Trafik var. Çeşit çeşit insan var. Yeşil alan ve parklara gidecek olsanız yetersiz, varsa da oturduğunuz yerden uzakta. Ama burası öyle değil. Yeşil alan ve parklar site içinde, trafik yok, gürültü yok, sakin. Çocuklar rahatça sosyalleşebiliyor ve özgüvenleri gelişiyor. Aynı şekilde bizlerde komşularımızla sosyalleşebiliyoruz. Yazın ikindi çayında bir şeyler hazırlayıp bahçeye oturma alanlarına iniyoruz. Hatta akşamları bile oturabiliyoruz. Komşularıyla neredeyse her gün görüşüyoruz. Ben apartman yöneticisi olduğum için tanıdığım çok. Öğlen dışarıda vakit geçirdikten sonra evde öğle yemeği sonrası kızımın dersleri ile ilgileniyorum. Liseye giden büyük kızım ise saat 16.00 gibi geliyor. Ona da geldiği zaman yemek hazırlıyorum. Okulda öğle yemeği yemiyor. Öğleden sonra sabahdan ev işlerini halletmediysem onları hallediyorum. Saat 17.00 gibi genellikle akşam yemeği hazırlıkları için mutfığa giriyorum. Akşam saat 19.00 da eşim de eve geldiğinde hep birlikte akşam yemeği yiyoruz. Daha sonra herkes kendi köşesine çekiliyor, toplu halde bir şey pek yapmıyoruz. Küçük kızım erken yatıyor, büyük kızım odasından çıkmıyor, biz de eşimle TV izleyip en geç 24.00 da yatıyoruz. Hafta sonu genellikle çocuklarıma göre program yapıyorum, Cumartesi günü büyük kızımın dershanesi olduğu için genellikle sinemaya ya da gezmeye pazar günleri gidiyoruz. Çoğu zaman ben ve kızlarım bir şeyler yapıyoruz. Burada yaşamaya alıştım. Ama tek müstakil bir evde yaşamayı çok arzuluyorum”.

2. Fatma Hanım,

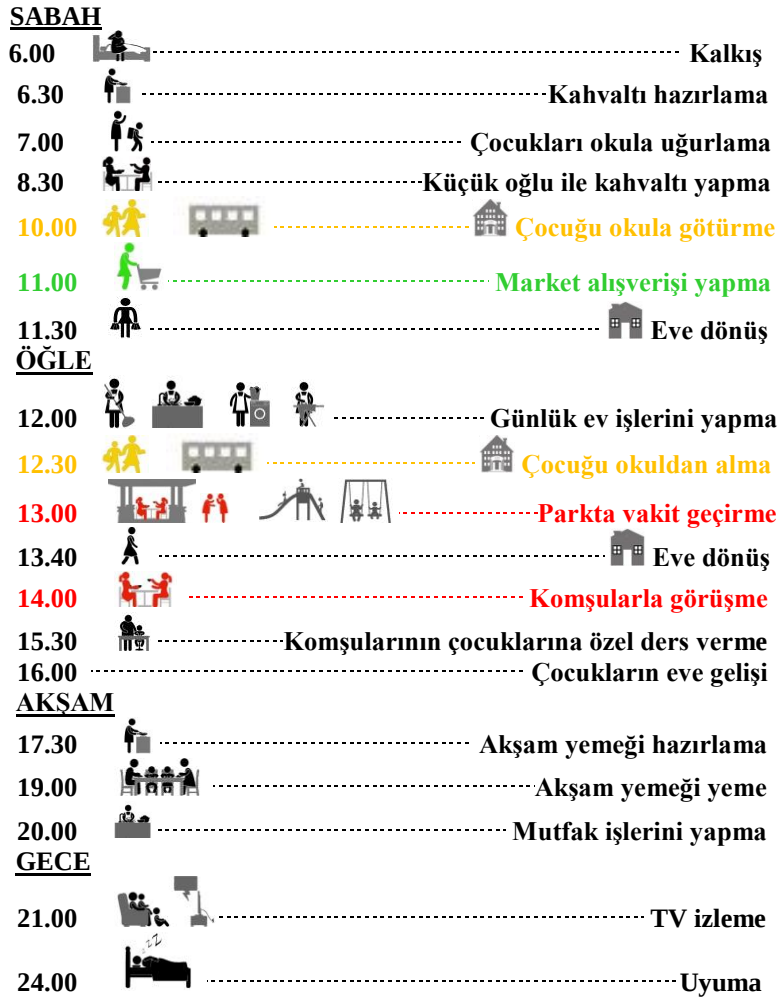

Şekil 4.6 : Fatma Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.30’ ta kalkıyorum, kahvaltı hazırlıyorum. Oğlumu saat 7.30’ ta uğurladıktan sonra tekrar yatıyorum ve 9.00 gibi tekrar kalkıyorum. Oğlum Kayaşehir’ de okuyor ve otobüs ile kendi başına okula gidiyor. Eşim emekli olduğu için işe gitmiyor eşimle birlikte 9.30 gibi kahvaltı yapıyoruz. Daha sonra öğlene kadar evi toparlama, günlük temizlik ve mutfak işleri gibi rutin işleri yapıyorum. Genel temizlik işleri için onbeş günde bir yardımcı geliyor. Öğleden sonra saat 13.00 gibi haftada üç ya da dört gün özel bir spor merkezine spora gidiyorum., hangi gün uygunsa o gün spor yapmaya gidiyorum. Genelde market alışverişimi öğleden sonraları haftalık ya da günlük olarak, ihtiyacıma göre yapıyorum. Yakın çevrede yani 4. Etap ve 5. Etapta akrabalarım var. Öğleden sonraları bazen onların evine oturmaya gidiyorum. Komşularım ile haftada üç ya da dört kez görüşüyorum. Eşim emekli olduğu için daha çok onunla vakit geçiriyoruz. Komşularım ile kışın Cuma sohbetlerinde evlerde görüşüyoruz. Bazen hava güzelse yakındaki pastanelerde,

kafelerde birlikte sabah kahvaltısı yapıyoruz. Akşam yemeği hazırlığını genelde akşam üzeri 17.00 gibi yapıyorum. Oğlum dershaneye gittiği için eve 20.00' de geliyor, O'na ayrı akşam yemeği hazırlıyorum. Biz eşimle genellikle 19.00 gibi akşam yemeğini yiyoruz. Ben komşularıyla güne katıldıysam akşam yemeği yemiyorum. En geç 24.00 gibi yatıyoruz. Hafta sonu sabah hep birlikte 9.00 ya da 10.00 gibi kahvaltı yapıyoruz. Ailece vakit geçiriyoruz. Güzel havalarda sahile gidiyoruz. Kışın ise alışveriş merkezine gitmeyi tercih ediyoruz. Bazen sinemaya gidiyoruz bazense alışveriş yapıyoruz”.

3. Hayriye Hanım,

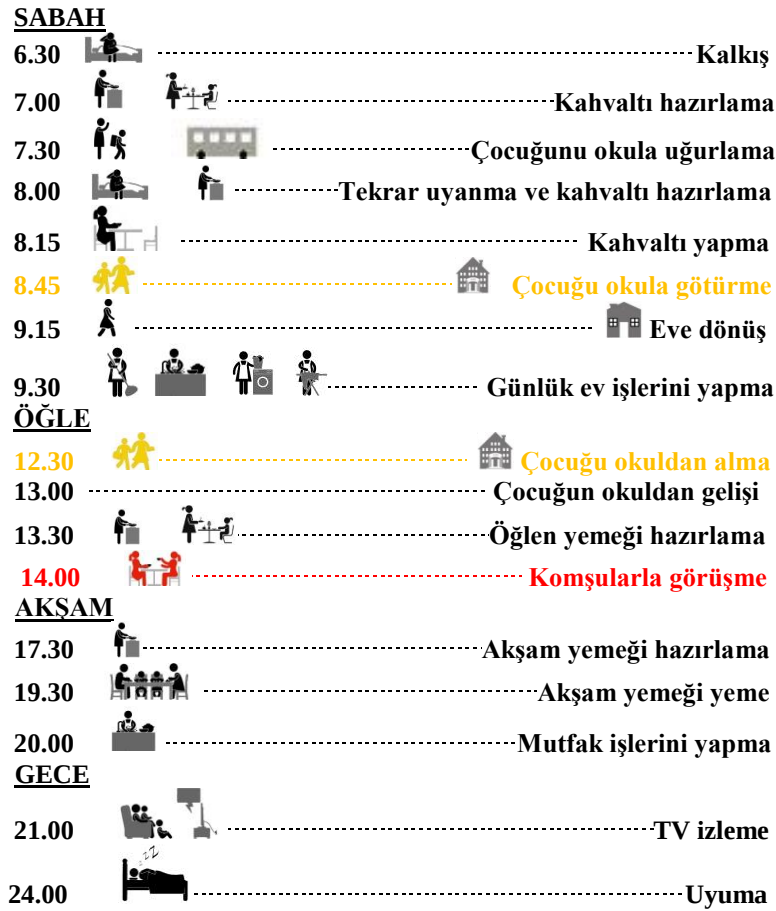

Şekil 4.7 : Hayriye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’ da kalkıyorum. 7.00’de büyük oğlumu okula uğurluyorum. 8.00’de kızım ve eşim evden ayrılıyor. 10.00’da küçük oğlumu otobüsle okula götürüyorum. Herkes farklı saatlerde evden çıktığı için ayrı kahvaltı ediyoruz. Çocuğumu okula bıraktıktan sonra gün aşırı ev için gerekli market alışverişini yapıyorum. Ayrıca

pazar günleri eşimle birlikte haftalık alışveriş yapıyoruz. Öğlene kadar çamaşır, mutfak işleri evi toplama gibi günlük ev işlerini halletmeye çalışıyorum. Evde en çok vaktim mutfak ve salonda geçiyor. Mutfak malumunuz kadının en çok hayatının geçtiği yer, çat kapı gelen komşularımı bazen burada ağırlıyorum. Kahve içiyoruz ve genellikle kısa sohbetler ediyoruz.. Bu yüzden mutfağım ve salon biraz daha büyük olsaydı iyi olurdu. Mutfak yeterli gelmediği için balkonu içeri kattık ve oraya mutfak masası koyduk. Fırsatım olsa bir de mutfaktan salona servis penceresi açardım. Bir de açık öğretim sınavlarına hazırlanıyorum, bir çalışma mekanım olmadığından salonu kullanıyorum. Pazartesi ve Cuma günleri diğerlerinden biraz farklı geçiyor. Pazartesileri cami de dini sohbetler oluyor. Cuma günleri evlerde Kuran sohbetleri oluyor. Ben de fırsat buldukça katılmaya çalışıyorum. Komşularla genellikle evlerde buluşuyoruz. Bazen çat kapı birbirimize gidiyoruz, bazen ise aylık günlerde toplanıyoruz. Bazı zamanlar dışarıda birlikte kahvaltı yapıyoruz. Ben küçük çocuğumu 12.30 'da gidip okuldan alıyorum. Okul sonrası hava güzelse biraz parkta vakit geçiriyoruz. O parkta eğlenirken ben de komşularımdan birileri varsa oturup muhabbet ediyorum. Mesleğim öğretmenlik, ancak hayatım boyunca yapma fırsatım olmadığı için öğleden sonra komşu ve arkadaşlarımla çocuklarına özel ders veriyorum. Öğleden sonra saat 15.30 gibi çocuklar eve geliyor, onlara öğlen yemeği hazırlıyorum, ardından ödevlerine yardım ediyorum. Akşam yemeği hazırlıklarını öğrencilerimi uğurladıktan sonra 17.30 gibi yapıyorum. Ailece 19.00 ya da 19.30 gibi akşam yemeği yiyoruz. Akşam yemeği sonrasında çay içiyoruz, TV izliyoruz. En geç 24.00 gibi yatıyoruz. Cumartesi günleri genellikle öğlene kadar temizlik yapıyorum. Öğrencilere ders verdiğim için hafta içi detaylı temizliğe fırsat bulamıyorum. Pazar günleri sabah saat 9.00 ya da 10.00 gibi ailece kahvaltı yapma fırsatı bulabiliyoruz. Bazen öğleden sonra alışveriş merkezine gidiyoruz. Giyim alışverişimizi indirimli zamanlarda yapmayı tercih ediyoruz”.

4. Emine Hanım,

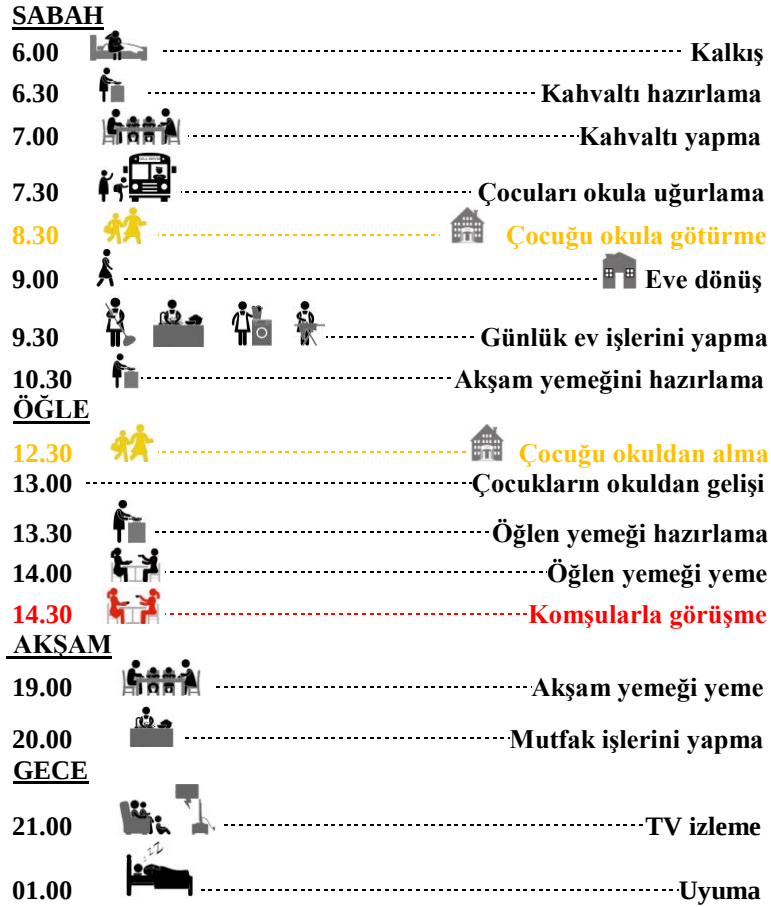

Şekil 4.8 : Emine Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“6.30’ ta kalkıyorum.7.00’de büyük oğluma ve eşime kahvaltı hazırlıyorum. Daha sonra oğlumu okula uğurluyorum. Oğlum toplu taşıma ile okula gidiyor. 7.30’ ta oğlumu uğurladıktan sonra biraz daha uyuyorum ve 8.00’ de kalkıp kahvaltı ediyorum, sonrasında 8.45’te küçük oğlumla yürüyerek okula gidiyoruz. Kahvaltıda börek, krep, pasta, kek gibi özel bir şeyler mutlaka oluyor. Çocuklar gelene kadar evin gündelik işleri ile ilgileniyorum. Çamaşır, evi toparlama ve mutfak işleri...vb. Öğlen 13.00 gibi büyük oğlum okuldan geliyor. Küçük çocuğumu okuldan 12.30 da ben alıyorum. Onlara öğlen yemeği hazırlıyorum. Ben pek öğlen yemeği yemiyorum. Genelde akşam üzeri çay keyfi yaparken geçiştiriyorum. Yemek sonrası çocukların dersleri ile ilgilenmeye çalışıyorum. Evin yiyecek alışverişi ile eşim ilgileniyor. Haftalık pazar günleri market alışverişi yapıyor. Onbeş günde bir komşularımla görüşme günlerimiz oluyor. Hazırlık yapıyoruz. Bir de eskiden her cuma Kuran okunuyordu. Ancak uzun zamandır Kuran günleri yapılmıyor. Bugünkü de çok uzun zaman sonra oldu. Hep aynı kişiler evine alıyordu. Sonuçta bir hazırlık yapılıyor ve

yorgunluk oluyor. Hem ev kirleniyor, hem hizmet ediliyor, hem de yemek için para harcanıyor. (Gittiğim Kuran gününde evin hanımı lahmacun siparişi vermişti. Ancak daha ekonomik olması açısından lahmacunun kıymasını evde hazırlamıştı. Fırında hamurunu yaptırarak pişirtmişti. Bir de yanına kutu ayran ve yanında diğer tatlılara göre daha uygun olan tulumba tatlısı vardı.) Dolayısıyla hep aynı kişilerde olması rahatsızlık verdi. İnsanlar dağıldı. Ben de doğma büyüme Fatih'liyim. Tüm ailem oradaydı. Başakşehir'e taşındıktan kısa bir süre sonra Kayaşehir'e anneleri ve Başakşehir'e kardeşlerimi getirttim. Şimdi daha çok onlara gidiyorum. Cuma akşamından anneme gidiyorum. Her hafta orada çocuklarla bir gece kalıp cumartesi eve dönüyoruz. Hem annem ve babam torunlarını görmüş oluyor hem de hep birlikte vakit geçirmiş oluyoruz. Evde olduğumda zamanımın çoğu mutfakta geçiyor. Mutfak yetersiz olduğu için balkonu içeri kattık. Çünkü masa koyacak yer yoktu. Akşam yemeğini bile mutfakta yiyoruz. Akşam yemeğimi genellikle 17.00 ya da 17.30 gibi akşam üzeri saatlerde hazırlıyorum. Saat 19.30 ya da 20.00 gibi akşam yemeğimizi ailece yiyoruz. İkinci olarak en çok vaktim oturma odasında geçiyor. Salonu misafirlerim geldiğinde kullanıyoruz ya da akşam eşim farklı program izleyeceği zaman salonu kullanıyor. Çocuklar da kendi odalarında vakit geçiriyorlar. Küçük çocuğum 22.00 gibi yatıyor. Biz de en geç 24.00 gibi yatıyoruz”.

5. Meryem Hanım,

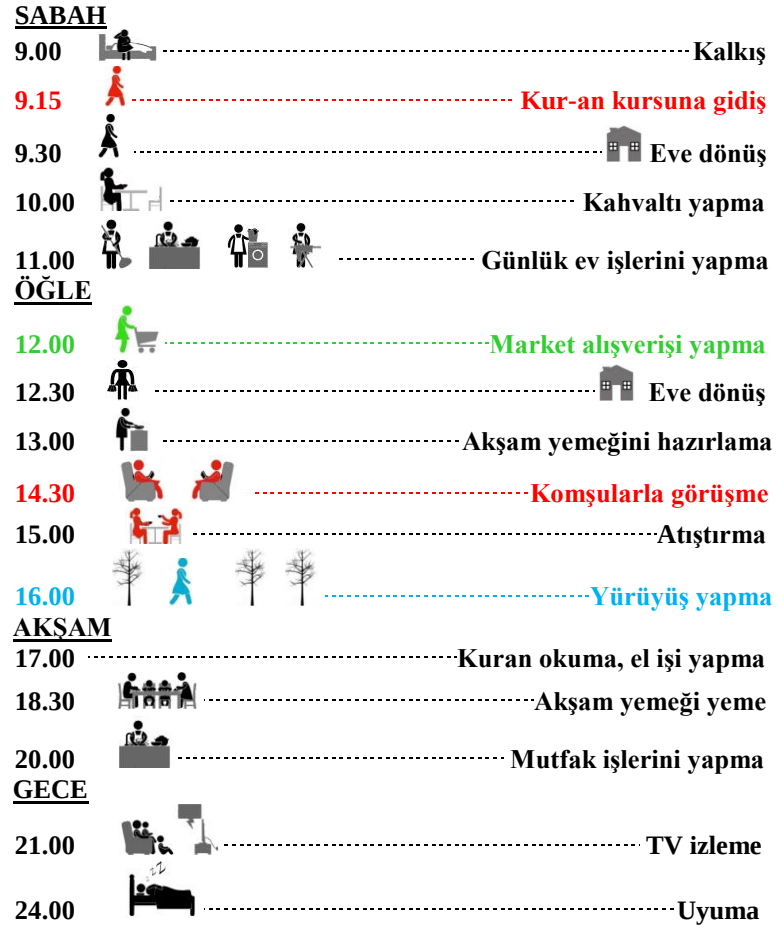

Şekil 4.9 : Meryem Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Ezan ile kalkıyorum. 6.30’ ta çocuklara ve eşime kahvaltı hazırlıyorum. 7.00’de hep birlikte kahvaltı yapıyoruz. Saat 7.30’ta iki çocuğumu servis ile okuluna uğurluyorum. Sonra biraz ortalığı toparlıyorum. Küçük kızımı saat 8.30’da okula yürüyerek götürüyorum. Saat 9.00’da eve dönüyorum ve evin günlük rutin işlerini hallediyorum, akşam yemeğini hazırlıyorum. 12.30-13.00 gibi çocuklar okuldan geliyor. Küçük kızımı ben gidip alıyorum. Hava güzelse yarım saat parkta vakit geçiriyoruz. Sonra çocuklara öğle yemeği hazırlıyorum. Hep birlikte yemek yiyoruz. Zaman bulabildikçe öğleden sonra 4. Etaptaki Belediye Spor Kompleksine step yapmaya gidiyorum. Hava güzel olduğu zamanlarda site içinde yürüyüş yapıyorum. Komşularım ile genellikle öğleden sonraları saat 14.00 gibi görüşüyoruz. Yazın özellikle dışarıda akşam üzeri bahçede toplanıyor, çay içiyoruz. Akşam saat 19.00 ya da 20.00 gibi ailece akşam yemeğimizi yiyoruz. Ben mutfak işlerini hallediyorum. Daha sonra salonda TV izliyoruz. Akşam saat 24.00 ya da 01.00 gibi yatıyoruz. Hafta sonu cumartesi kızlarımla alışveriş merkezine gidiyoruz. Hava

güzelse açık alanlara da gidiyoruz. Pazar günleri evin haftalık market alışverişini yapıyorum. Evde çoğunlukla salonda vaktim geçiyor, TV izliyorum ya da mutfakta geçiyor vaktimin birçoğu. Evim küçük geliyor. O yüzden eşyalarımın daha az ve portatif olmasını isterdim. İlk fırsatta onları değiştireceğim”.

6. Adalet Hanım,

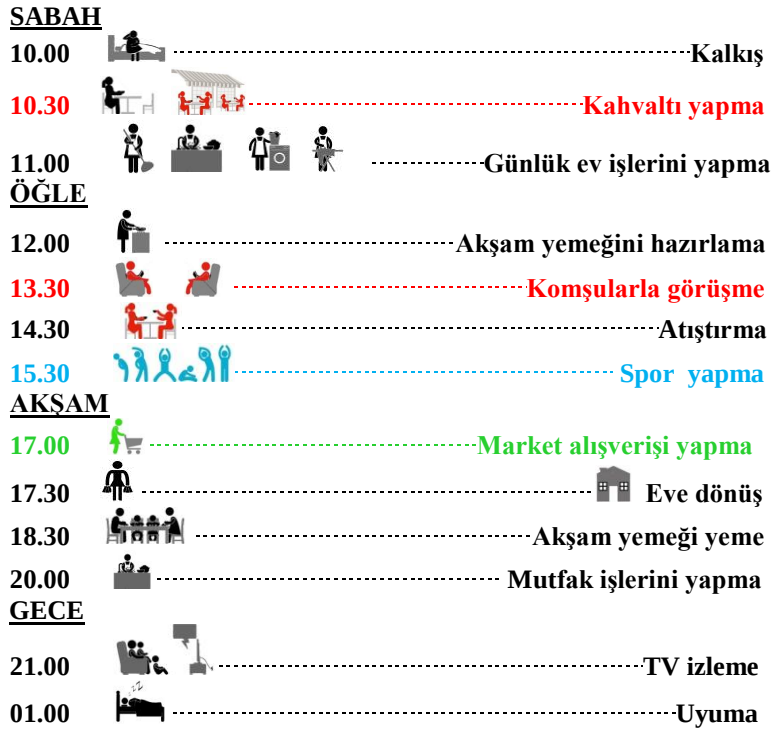

Şekil 4.10 : Adalet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 9.00’da kalkıyorum ve eşime kahvaltı hazırlıyorum. 7.30’ ta çocuklar işe gidiyor. Onlar için kalkmıyorum. 9.30’da Arapça dilini öğrenmeye Kuran kursuna gidiyorum, Kurstan döndükten sonra saat 10.00 da TV karşısında salonda tek başıma kahvaltı yapıyorum. Kahvaltı sonrası evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Günlük ihtiyacımıza göre markete gidiyorum. Ayda bir ya da iki kez sebze ve meyve almaya pazara gidiyorum. Pazar marketten pahalı ve uzak olduğu için site içindeki marketleri tercih ediyorum Akşam yemeğimi hazırlıyorum. Yemek yapmayı çok seviyorum, bu yüzden en çok vaktim mutfakta geçiyor. Mutfak biraz yetersiz geliyor. Bir de mutfak dolaplarım eskidi. Evin diğer bölümleri yeterli ve güzel. Sadece

eşyalarım eskidi, onları değiştirmek istiyorum. Öğleden sonra 14.00 gibi komşulara kahve, çay içmeye gidiyorum ya da onlar bana geliyorlar. Yaz aylarında bir şeyler hazırlayıp komşularla bahçeye iniyoruz. Gün içinde vakit buldukça sitede yürüyüş yapıyorum, düzenli spor yapmıyorum. Saat 15.00, 16.00 gibi çayla birlikte bir şeyler atıştırıyorum, daha sonra Kuran çalışıyorum, el işi yapıyorum. Akşam yemeğini hazırlıyorum saat 18.30 gibi yemek yiyoruz. Sonra mutfak işlerini hallediyorum. Daha sonra eşimle birlikte TV izliyorum. Akşam 24.00 gibi yatıyoruz. Ama çocuklar daha geç yatıyor. Cuma günleri evlerde Kuran sohbetleri oluyor. O sohbetlere katılıyorum. Cumartesi ve pazar günleri akrabalarım ile görüşüyorum. Kız kardeşlerim geliyor. Bazen biz gidiyoruz. Ailece geçiyor. Giyim ihtiyacım olursa Fatih, Haznedar gibi semtlerin çarşılarına gidiyorum. Bazen AVM' ye gittiğim de oluyor”.

7. Nurhan Hanım,

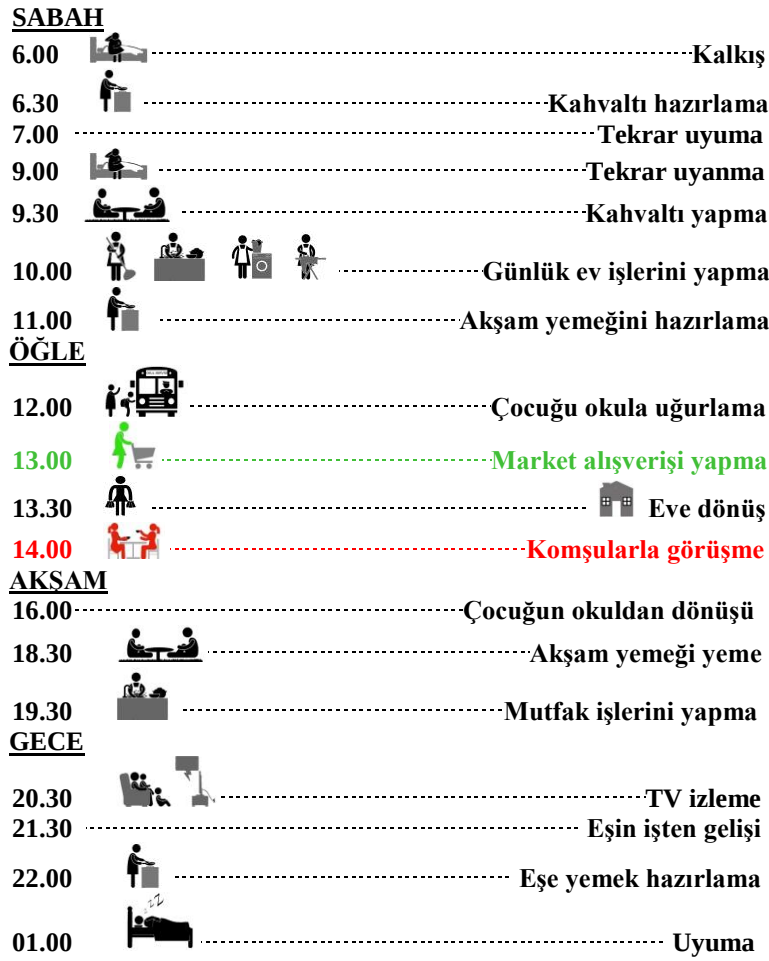

Şekil 4.11 : Nurhan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“10.00 ya da 11.00 gibi kalkıyorum, kahvaltımı yapıyorum. Eşim ve çocuklar erken vakitte gitmiş oluyorlar. Bazı zamanlar kahvaltımı komşularım ile dışarıda yapıyorum. Sabahtan dışarıda bir işim yoksa ev işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğini yapıyorum. Çarşamba günleri İSMEK kurslarına katılıyorum, diksiyon

kursuna gitmiştim, şimdi nakış, dikiş kursuna, Osmanlıca kursuna gitmeyi planlıyorum, dil olarak öğrenmek istiyorum. Perşembe ya da Cuma günleri evlerde komşularla Kuran toplantıları yapıyoruz, ya da bugünkü gibi günler yapıyoruz. Gün olduğunda epey hazırlanılıyor, baksanıza komşum bir sürü yiyecek yapmış. (Zeytinyağlı dolamalar, poğaçalar, börekler, kekler, patates salatası, kadayıf dolması ...vb) Hafta içi bir arkadaşım ile beraber özel bir spor salonuna saat 16.00 gibi spora gidiyorum. Bir yandan da böyle poğaçalar börekleri yiyiyorum. Komşularım ile samimiyiz, her gün görüşüyoruz, yaz aylarında bahçeye iniyoruz. Ancak çocuk parkı ile aynı yerde olduğu için oturma yerleri park çevresini tercih etmiyoruz. Hemen binanın bahçesinde bir araya geliyoruz. Ama bir kafe olsa hem el işi yapabilesek hem bir şeyler yiyebilesek güzel olurdu. Evde yalnızken salonda el işi ya da mutfak işleri yapıyorum. Mutfaktaki balkonu içeri kattık oradaki masamda oturmayı çok seviyorum. Ama yine de mutfakım daha büyük olsun isterdim. Bir de ebeveyn banyosu olsun isterdim. Zaten taşınmayı düşünüyorum. Ama yine Başakşehir’de olurum herhalde. Oğlanların ayrı odaları var o yüzden salonda daha çok zamanımız geçiyor. Misafirime ayrı bir oda olsun isterdim. Bir de bir oğlum Endüstri Ürünleri Tasarımı okuyor. Okuduğu bölümden dolayı kağıt, karton, yapıştırıcı ile her yer kirleniyor. Ayrı bir hobi odası olsa güzel olurdu. Herkes orada özel uğraşlarını yapardı. Genelde günlük market alışverişimi akşama yakın saatlerde yapıyorum, eti kasaptan alıyorum. Cumartesi Pazar günü eşimle haftalık alışveriş yapıyoruz. 4. Etapta Perşembe ve Pazar günleri semt pazarı kuruluyor, servisler var buradan, onunla gidiyorum. Genellikle sebze ya da meyve için gidiyorum. Akşam yemeğini 19.00 gibi ailece yiyoruz. Sonra salonda TV izliyoruz. Akşam 01.00’den önce yatmıyorum. Çocuklar da geç yatıyorlar. Hafta sonları oğlanlar büyük olduğu için biz genellikle eşimle ya Florya tesislerinde yemek yemeğe gidiyoruz ya da sinemaya gidiyoruz”.

8. Asuman Hanım,

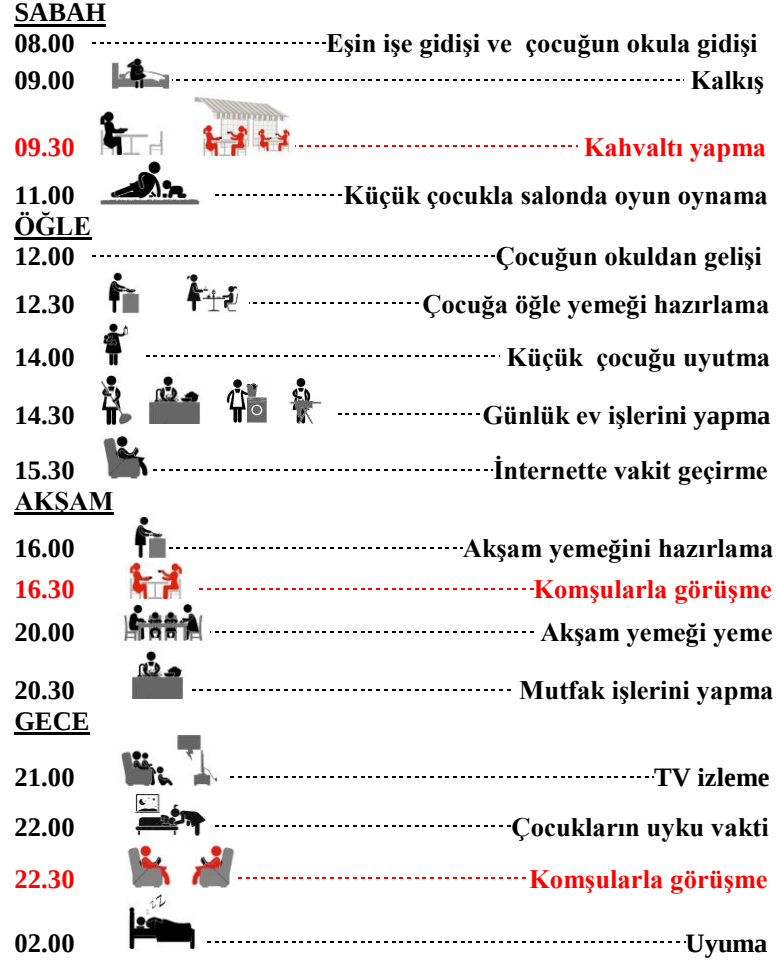

Şekil 4.12 : Asuman Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahleyin namaza kalkıyorum. Eşıme saat 6.30’da kahvaltı hazırlıyorum, saat 7.00’de işe uğurluyorum, tekrar yatıyorum. Saat 9.00’da tekrar uyanıyorum, çocuğuma kahvaltı hazırlıyorum, birlikte salonda yer sofrasında kahvaltı yapıyoruz. Ben daha sonra evin günlük işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğini hazırlıyorum, genelde vaktim mutfakta geçiyor, çocuğum öğlenleyin servisle okula gidiyor. Ara sıra sabahları yürüyüş yapıyorum, Eşim düzenli yürüyüş yapıyor. Bazen Cuma günleri Kuran toplantılarına katılıyorum ya da bugünkü gibi gün yapıyoruz. Ama benim komşularım genelde başka bloklardan, bizim blokta Cuma Kuran’ları olmuyor. Evin günlük market ihtiyacımı öğleden sonraları, haftalık alışverişleri eşimle birlikte Salı günleri yapıyorum.. Eşim kuaför olduğu için tatil günü Salı. Çocuğum okuldan 16.00’da geliyor. Eşim ise geç geliyor, o yüzden akşam yemeğine onu beklemiyoruz. Yer sofrasında salonda akşam yemeğimizi saat 18.30 gibi yiyoruz, akşam yemek sonrası çocuğumla birlikte salonda vakit geçiriyoruz. Sonra

saat 21.30 gibi eşim geliyor. Ona yiyecek bir şeyler hazırlıyorum.. 24.00 gibi yatıyoruz”.

9. Aysel Hanım,

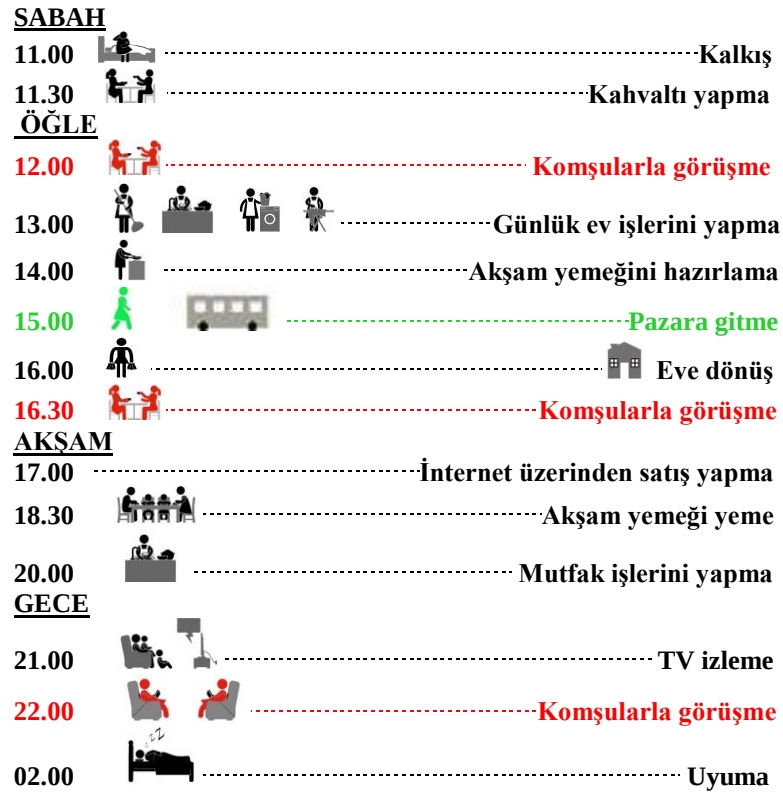

Şekil 4.13 : Aysel Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahları saat 7.30- 8.00 arası eşim işine, oğlum okuluna yürüyerek gidiyor. Ben onlar için kalkmıyorum. 9.00 gibi uyanıyorum, 9.30 gibi mutfakta kahvaltımı yapıyorum. Bazen komşularım da geliyor, birlikte kahvaltı yapıyoruz. Küçük çocuğum daha 2.5 yaşında olduğu için tüm gün onunla ilgilenmek zorunda kalıyorum, kendime pek vakit ayıramıyorum. Eskiden yürüyüş bandında yürüyüş yapıyordum, şimdi sürekli ufaklıkla salonda oyun oynuyoruz, onu öğlenden sonra iki saat uykuya yatırdığım zaman ev işleri ile ilgileniyorum. Çocukların odaları ayrı, o yüzden evde en çok vaktimiz salonda geçiyor ya da mutfakta oluyorum. Akşam yemeği hazırlıklarını akşam üzeri 16.00 gibi yapıyorum, genellikle pratik yemekler hazırlıyorum. Komşularımla her gün bir aradayız. Çocukla dışarı çıkmaya pek

fırsatım olmuyor, ama komşularımızla sık sık birbirimizin evinde bir araya geliyoruz, samimi olduğumuz için çat kapı gittiğimiz çok oluyor, birbirimizi. mutfakta da ağırılıyoruz. Şu anda da ben yemek yapıyorum, komşularım yanımda, kahve içiyor, bir yandan sohbet ediyoruz, diğer yandan ben işlerimi hallediyorum. Boş zaman bulabildikçe internette vakit geçiriyorum. İnternet üzerinden bit pazarında kullanılmış eşyalarımı satıyorum, aile bütçesine katkı oluyor hem de kullanmadığım artık sıkıldığım eşyalarım değerlendirilmiş oluyor. Kıyafet pazarlarını da gezmeyi severim, güzel şeyler buluyorum, hem de daha ekonomik oluyor. Kitap okuyorum, geceleri yatmadan önce okumayı daha çok seviyorum. Oğlum okuldan öğlenleyin geliyor. Ona yemek hazırlıyorum. Eşim akşam 19.30 ya da 20.00 gibi geliyor. O gelir gelmez akşam yemeğimizi yiyoruz. Evin market alışverişini eşim yapar hep,. Pazar günleri pazara uğrar sebze, meyve balık alır, her hafta Pazar günleri balık yeriz. Akşam yemeğinden sonra TV izliyoruz. Eşimle izleyeceğimiz program hakkında anlaşılmayınca eşim çocuk odasındaki televizyonda izlemeye gidiyor, salon hep bana kalıyor. Daha sonra çat kapı komşularım geliyor, geç saatlere kadar oturuyoruz, çay, kahve, meyve, sohbet derken saat 01.00, 02.00 oluveriyor. Akşam yemeği sonrası komşularımız eşleriyle geliyor. Sigara kullandığımız için mutfaktaki balkonu içeri katmadık orada sigara içiyoruz. Aslında mutfak ve salon küçük geliyor, elimde olsa tüm eşyaları atarak azaltırım. Hafta sonu Cumartesi mutlaka dışarıda yemek yiyoruz, yeni yerler keşfetmeyi seviyoruz eşimle. Kesinlikle Başakşehir'den uzak bir yerlerde yemek yemeğe, gezmeye gidiyoruz”.

10. Ayla Hanım,

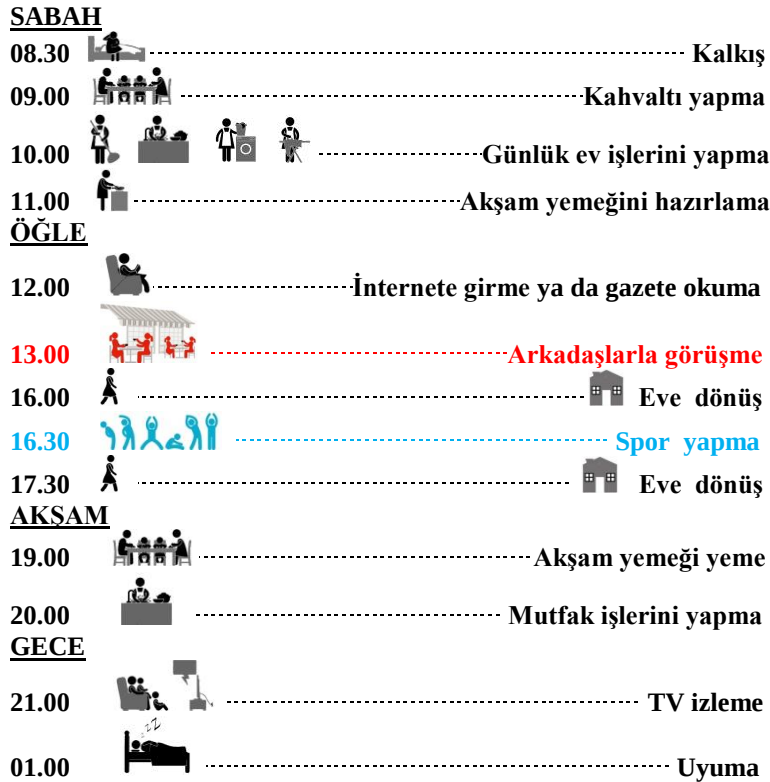

Şekil 4.14 : Ayla Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 11.00’ de kalkıyorum, kızım ile birlikte mutfakta 11.30 gibi kahvaltı yapıyoruz. Kayınpederimle kaynım da bizimle beraber yaşıyor. Ama onlar daha erken kahvaltılarını yapmış oluyorlar. Sonra komşularla kahve içiyoruz, genelde bu saatlerde birbirimizi mutfakta ağırlıyoruz. Evde en çok vakit geçirdiğimiz yerlerden biri mutfak.. Kahve keyfinden sonra temizlik, çamaşır gibi ev işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğini hazırlıyorum. Evin yiyecek alışverişi için perşembe ya da pazar günleri sebze ve meyve almaya 4. Etapta kurulan pazara gidiyorum. Evin market alışverişini eşim aylık olarak yapıyor. Boş zamanlarımda kişisel giderlerimi karşılamak için kına geceleri için süsler yapıyorum. “Facebook” üzerinden sipariş üzerine daha çok yapıyorum. Genellikle salon da ya da mutfakta bu işleri yapıyorum, ayrı bir odam ya da bir köşem olsun isterdim. Komşularım ile her gün görüşüyoruz, görüşmesek bile “whats up” tan yazışıyoruz. Yazın sözleşip aşağı bahçeye iniyoruz, kahvaltı yapıyoruz ya da piknik yapıyoruz. Eskiden orta büyük parkın olduğu yer de çay bahçesi vardı, orada oturup sohbet ediyorduk, müzik çalıyordu, çok güzeldi, sonra bazı kişiler istemedi. Bunun en büyük sebebi biz eşlerimizle birlikte yazın akşamları bile oraya iniyorduk, birlikte sohbet ediyorduk. Fakat çoğu hanımların

eşleri orayı kahvehane gibi kullanmak istediklerinden eşlerine izin vermiyorlardı. O gruplarda kadınlar ayrı erkekler ayrı sohbet ediyorlar. O yüzden çay bahçesi kapatıldı. Yerine çocuk parkı ve birkaç dinlenme alanı yapıldı. Şimdi bize ait bir mekan değil, çocukların gürültüsünden dolayı çok tercih etmiyoruz. Binanın bahçesine inmek bizim için daha iyi oluyor. Evler çok kullanışlı değil. Kızımın odası var. Bir de kaynım ile kayınpederim bir odada kalıyor. Sadece ortak salon var. Salon da çok yetersiz, doğru düzgün bir yemek masası sığmıyor, ama akşam yemeğini genellikle salonda hep birlikte 19.00 gibi yiyoruz. Kalabalık misafirim olduğunda binanın en son katında olduğumuz için apartman holüne masa çıkarıp orada yemek yiyoruz, herkes bir arada güzel oluyor. Hatta yangın merdiveninin orada mangal yapıyoruz. Akşam yemeği sonrası ben mutfakı toparlıyorum, sonra TV izliyoruz ya da komşumuza geçiyoruz, çay kahve içiyoruz. Saat gece 02.00' ye kadar oturuyorum. Odalar küçük olduğundan hem kızımın odasındaki balkonu hem de mutfaktaki balkonu içeri kattım., şimdi evde balkon yok, bu sefer çamaşır kurutma sorun oluyor. Banyoyu yeniden yaptırdım, klozetin yerini değiştirdim. Çevre ilk zamanki gibi değil, gelecekte burada yaşamak istemem, ama komşularımı kimselere değişmem”.

11. Sevdie Hanım,

Şekil 4.15 : Sevdie Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 8.30’ ta kalkıyoruz. Kız kardeşim ve annemle birlikte mutfak masamızda uzun ve güzel bir kahvaltı ediyoruz. Evin birçok işi ile ben ilgileniyorum. Eskiden Şişli’de yaşıyordum. Daha sonra emekli olunca ekonomik nedenlerden dolayı buraya taşındık. Başakşehir’de pek çevremdekilerle görüşmüyorum, çok uyuşamıyorum düşünce açısından. Oyakkentte birkaç arkadaşım var, öğleden sonraları onların yanına gidiyorum ya da Şişli’de çalıştığım yıllarda edindiğim arkadaşlarımla şehir merkezinde bir yerlerde buluşuyoruz. Sabah kahvaltı sonrası evin işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğimi hazırlıyorum, öğlen yemeğini genelde geçiştiriyoruz. Haftada iki gün öğleden sonra mutlaka bir saat site içinde yürüyüş yapıyorum, onun dışında açık alanları pek fazla kullanmayı tercih etmiyorum. Evde en çok vaktim salonda geçiyor, bu nedenle salonumun daha büyük olmasını isterdim. Gün içerisinde haber programlarını dinliyorum, gazetelere mutlaka bakıyorum ve bilgisayarda vakit geçiriyorum. Mutfakta yemek yapma dışında pek vakit geçirmiyorum, mutfağın tadilata ihtiyacı var, tesisat borularının değişmesi gerekli. Akşam yemeğini ailece saat 19.00 gibi mutfakta yiyoruz, sonrasında TV izliyoruz. En geç 01.00’de de yatıyorum. Evin market alışverişini haftalık yapıyorum. Genellikle hafta sonları hallediyorum yiyecek alışverişini. Semt pazarına pek fazla gitmiyorum. Şu sıralar bazı ailevi sorunlardan (avukat işleri, annemin hastalığı) dolayı kendime vakit ayıramıyorum. Zaman oldukça AVM ye gidiyorum. Uygun bir şeyler denk gelirse alıyorum. Burada yaşamayı pek sevmiyorum. Şişli gibi kozmopolit bir semtte yaşadıktan sonra burası çok boş geliyor. Sadece çocuk ve ev işleri ile ilgilenen, ev oturmasına giden ve Başakşehir’in dışında özellikle de site harici hiçbir mekanı kullanmayan bir sosyal grup var burada. İmkanım olsa burada bir dakika bile durmam”.

12. Hayat Hanım,

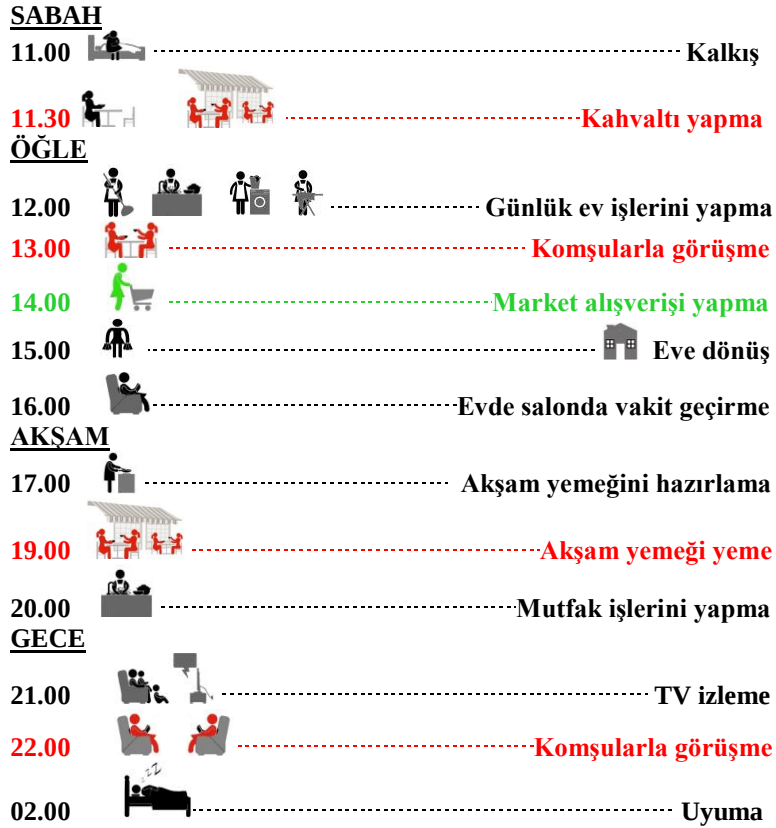
Şekil 4.16 : Hayat Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.30’ ta kalkıyorum, kızıma ve eşime kahvaltı hazırlıyorum, kahvaltılarını mutfakta yapıyorlar. Daha sonra eşim işe giderken 8.00’de kızımızı da okula bırakıyor, onlar gittikten sonra ben biraz daha yatıyorum. Sonra 9.30 gibi kahvaltı yapıyorum. Günlük ev toparlama, banyo temizliği, mutfak işleri gibi günlük rutin ev işleri ile ilgileniyorum. Pazartesieleri genel temizlik yapıyorum,. ayrıca ayda bir derin temizlik yapıyorum. Öğlene kadar komşuya oturmaya geçtiğim oluyor. Öğleyin kızım okuldan geliyor, O’na öğle yemeği hazırlıyorum, diğer ufaklığı uyutuyorum. Kızım da derslerini yapıyor. Akşam yemeğim bir gün önceden yoksa akşam yemeğini hazırlıyorum, yemeğim varsa oturma odasında TV izliyorum ya da bilgisayarda vakit geçiriyorum. Günlük evin yiyecek eşim işten gelirken getiriyor. Haftalık market alışverişini eşimle birlikte hafta sonu pazar günleri yapıyoruz. Market harici sebze ve meyve için pazara da gidiyoruz. Giyim alışverişini ihtiyaç oldukça eşimle AVM den yapıyoruz. Küçük çocuğumdan dolayı kendime özel vakit ayıramıyorum, hep ona göre program yapmak zorunda kalıyorum. Üç yıl önceye

kadar 4. Etap Belediye spor kompleksine fitness yapmaya gidiyordum, artık gidemiyorum. Kışın genellikle evdeyim. Büyük kızımın kendi odası var küçük kızım beşikte yatıyor hala, genellikle oturma odasında oturuyoruz, salonu özel misafirim geldiğinde kullanıyoruz. Evde banyo kapısı salondan görüldüğü için biraz rahatsızlık duyuyorum. O yüzden pek kullanılmıyor. Akşam eşim 19.00 gibi eve geliyor, akşam yemeğini yarım saat sonra yiyoruz. Sonra ben mutfağı toparlıyorum, Oturma odasında televizyon izliyoruz. En geç 24.00'de yatıyoruz.

Yaz aylarında komşularımızla yeşil alan ve parklara iniyoruz, büyük parkın olduğu alan da eskiden çay bahçesi vardı, öğrenciler müzik çalıyordu, çok güzeldi, ama gürültü oluyor diye şikayet edildi ve kaldırıldı. Şimdi çocuk oyun parkı ve birkaç dinlenme yeri var. Bir de Başakşehir Belediyesi Bilgi Evi yaptı. Orada çocuklar ödevlerini yapıyorlar ya da bazı aktiviteler yapılıyor. Şimdi de parkta çocuklar çok gürültü yapıyor diye bir grup şikayetçi var. Bazı kişiler de Bilgi Evi binası bloklarının önünü kapatıyor ve yeşil alanı göremiyorlar diye şikayet ediyorlar. Eskiden burada daha yobaz tutucu kesim vardı. Mesela birkaç kere bana da denk geldi, açık bayanlarla ya da özellikle sarışın bayanlarla asansöre bile binmiyorlardı. Çalışan hanımlar da azınlıktaydı. Şimdi de ev hanımları çoğunlukta ama eskiye göre çalışan kadınlar arttı”.

13. Ayşe Hanım,

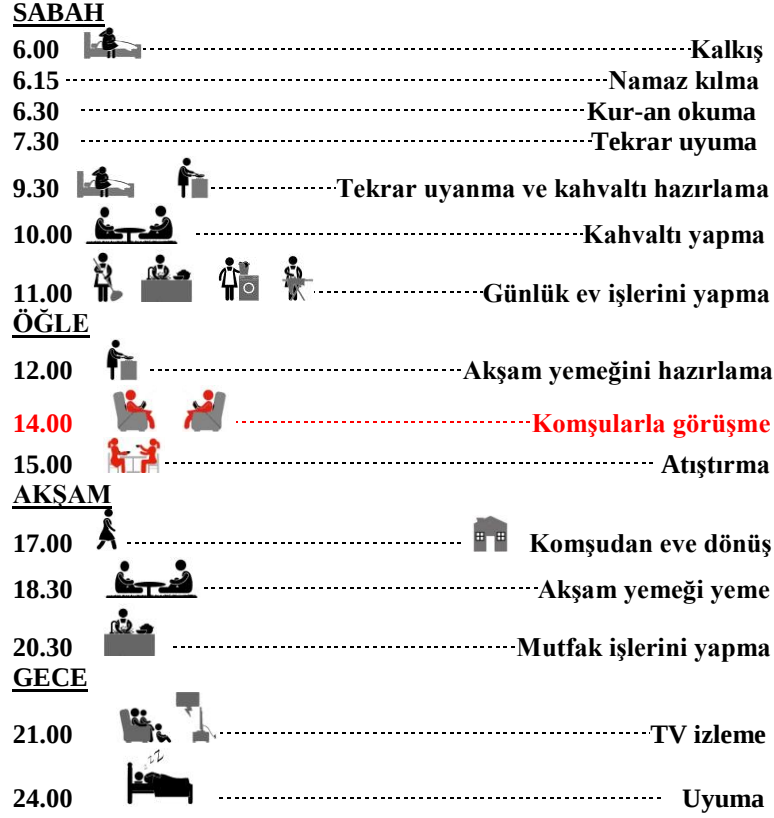

Şekil 4.17 : Ayşe Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“11.00’de kalkıyorum, 11.30 gibi kahvaltımı salonda TV karşısında yapıyorum. Sonra ev işleri ile ilgileniyorum. Öğlenden hemen sonra komşularıma kahve içmeye gidiyorum, bazen arkadaşlarıma ya da komşularıma kahvaltıya gidiyorum. Oğlum üniversiteyi Trabzon’da kazandı oraya gitti. Ben de eşimden ayrıldığım için yalnız yaşıyorum, o yüzden çok fazla yemek yapmıyorum, yaparsam da akşam üzeri 17.00 gibi pratik yemekler yapmayı tercih ediyorum. Akşam yemeklerinde bazen dışarıda buraya yakın kafelerde oluyorum, bazense akşam yemeği için komşu ve arkadaşlarıma gidiyorum. Bazı zamanlar öğlenden sonraları Cuma sohbetlerine katılıyorum. Akşam yemeğimi 19.00-20.00 gibi yiyiyorum. Gece 02.00 gibi geç saatlerde yatıyorum. Pazartesi bankası işlerimi hallediyorum. Turyol’da tekne sahibiyim, oradan maaş almaya gidiyorum. Evin yiyecek alışverişini günlük yapıyorum ve genellikle marketten öğleden sonra alıyorum. Yalnız yaşadığım için evde en çok salonda internet başında vaktim geçiyor ya da banyo ve mutfak temizliği yaparak geçiyor. Komşularımla her gün görüşüyorum, evde, pastanede ya da AVM

de buluşuyoruz, yaz aylarında binanın bahçesinde toplanıyoruz. Herkes yiyecek bir şeyler indiriyor ve çay kahve eşliğinde sohbet ediyoruz”.

14. Kadriye Hanım,

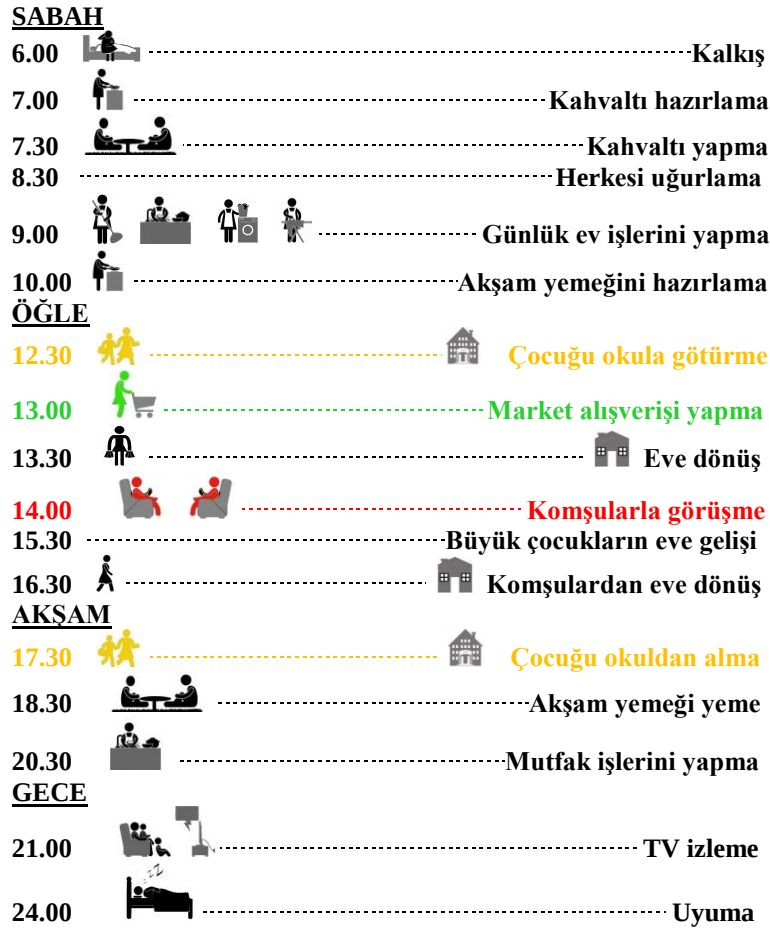

Şekil 4.18 : Kadriye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah ezanı ile birlikte kalkıyorum, namaz kılıyorum, Kuran okuyorum ve 7.30, 8.00 gibi biraz daha yatıyorum. Tekrar uyandığımda kızım ile 10.00’ da kahvaltı yapıyoruz. Kızım üniversite sınavına hazırlandığından dolayı gün boyu ya evde odasında oluyor ya da kütüphaneye gidiyor. Oğlum ve eşim Sirkeci’de ticaretle uğraşıyorlar. O yüzden evden çıkış saatleri belli olmuyor. Bazen bizimle birlikte 10.00’da kahvaltı yapıp çıkıyorlar, bazense 8.30’ ta gidiyorlar. Erken gittiklerinde onlara kahvaltı hazırlıyorum. Diğer oğlum evli. Pazartesi torunumu bana getiriyorlar ona bakıyorum. Diğer günler ananesi bakıyor. Kahvaltı sonrası evin rutin işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğimi hazırlıyorum. Komşularım ile genellikle öğleden sonraları hemen hemen hergün görüşüyorum. Birbirimize gidemesek bile bir şeyler yapıp kapıdan veriyoruz (Ben oradayken bir komşusu içi lokumlu kurabiye ve hurma getirdi.). Cuma sohbetlerinde görüşüyoruz. Ya da ayda bir, gün yapıyoruz. Yaz aylarında çay, kurabiye, kek, börek yapıp bahçede de toplanıyoruz. Akşamları

herkes farklı saatlerde geldiği için yemek telaşı 18.30'tan 20.30'a kadar sürüyor. Salon küçük olduğu için yemek masası yok, yer sofrasında yemek yiyoruz. Eskiden salonda TV yoktu. Oturma odasında daha çok oturuyordum. Oturma odasında oğlum çekyatta kalıyor. Kızımın bir odası var. Evde en çok vaktimi salon ya da mutfakta geçiriyorum. O yüzden salonum ve mutfak geniş olsa iyi olurdu. İlk fırsatta koltuklarımı değiştirmek istiyorum. Yemek sonrası akşamları da genellikle salonda oturuyoruz. Çocuklar 01.00 ya da 02.00 gibi geç saatlerde yatıyor. Ben 24.00 gibi daha erken saatlerde yatıyorum”.

15. Aynur Hanım,

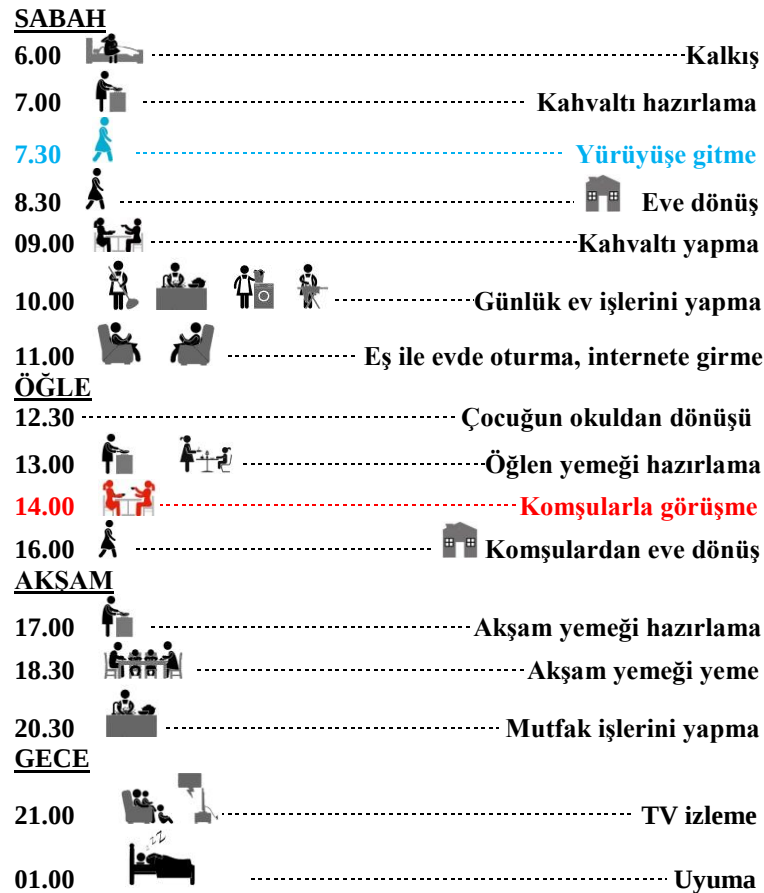

Şekil 4.19 : Aynur Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahleyin namaza kalkıyorum, Kuran okuyorum. 7.30 ‘ ta yer sofrasında kahvaltı hazırlıyorum, herkes sırayla kahvaltı yapıyor ve gidiyor. Öğlenleyin küçük kızımın beslenme çantasını hazırlıyorum, okula yürüyerek götürüyorum. Diğerleri kendileri gidiyorlar. Üniversiteye gidenler metro ile gidiyor. Diğerleri yürüyerek gidiyor. Çocuklar gittikten sonra mutfak işleri ile ilgileniyorum, akşam yemeğimi

hazırlıyorum, evi süpürüyorum. Günlük yiyecek ihtiyacımı kendim marketten hallediyorum. Genel yiyecek alışverişini haftalık ya da onbeş günde bir eşim hafta sonu yapıyor. Pazara genelde iç çamaşırı, çorap ya da kıyafet için gidiyorum. Komşularımınla her gün görüşüyorum. Ben gidemesem bile onlar uğruyorlar. Yazın nadiren de olsa dışarıda bahçede onlara katılıyorum. Cuma Kuranları oluyor. Onlara katılmaya çalışıyorum. Ya da bugünkü gibi günler yapıyoruz. Evdeyken vakit oldukça el işi yapıyorum. Zaten ben ev işlerini bitirene kadar herkes eve gelmeye başlıyor. 15.30 gibi büyük kızlar geliyor. Onlara yiyecek bir şeyler hazırlıyorum. Sonra 17.30 gibi küçük kızı okuldan almaya gidiyorum. Sonra eve gelince akşam yemeği için yer sofrasını kuruyorum. Hep birlikte 18.30 gibi eşim de geldiğinde akşam yemeğini yiyoruz, oturma odasında TV izliyoruz, çay içiyoruz. Çocukların ikisi bir odada kalıyor. Küçük çocukların özel odaları olmadığından çekyatta yatıyorlar. Kalabalık olduğumuz için ev yetersiz geliyor. En geç 24.00 gibi uyuyoruz”.

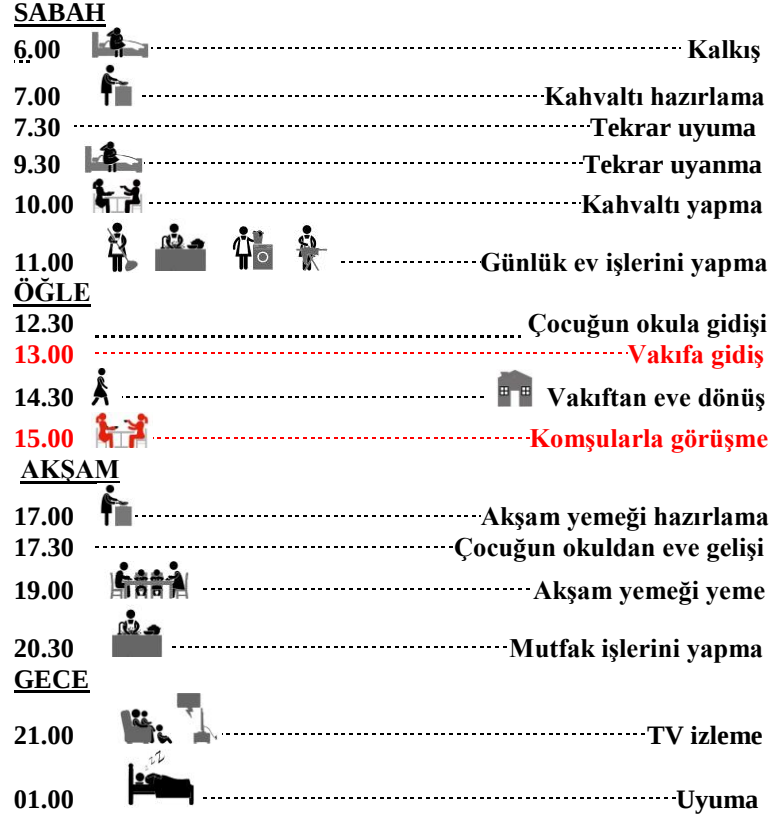
16. Buket Hanım,

Şekil 4.20 : Buket Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“6.00’ da namaza kalkıyorum, 7 .00’ de oğluma kahvaltı hazırlıyorum. Oğlum yürüyerek okula gidiyor. Daha sonra hava güzelse yürüyüşe çıkıyorum. Gelince eşimle birlikte saat 10.00 gibi salonda masada kahvaltımızı yapıyoruz. Mutfaktaki balkonda çiçeklerim var ve bu yüzden balkonu içeri katmadık. Mutfak da küçük olduğu için tüm yemekleri salon masasında yiyoruz. Daha sonra evin rutin işleri ile ilgileniyorum. 12.30’ ta oğlum okuldan geliyor. Birlikte öğlen yemeğimizi yedikten sonra nadiren komşularımla görüşüyorum. Eşimle olmayı tercih ediyorum. Cuma sohbetlerine katılıyorum. Akşam yemeği hazırlıklarımı genelde öğlenden sonra yapıyorum. Stilistim evde firmalara çizim yapıyordum. Artık pek yapmıyorum. Kitap okuyorum. İnternette “Facebook” a giriyorum. Hafta sonları eşimle evin market alışverişini yapıyoruz. Ama hafta içi gerekirse ben yine markete gidiyorum. Bazı zamanlar birlikte sinemaya gidiyoruz. Aslında eşim emekli olduğu için bizim için pek hafta sonu hafta içi fark etmiyor. Evde ortak alan bir tek salon olduğu için genelde vaktim burada geçiyor. En uzun zamanım mutfakta geçmemesine rağmen mutfak ve balkonlar küçük geliyor. Tuvaletin kapısının salondan görünmesi beni rahatsız ediyor. Akşam yemeğini erken vakitlerde saat 18.30 gibi yiyoruz. Çalışmadığımız için geç yatıyorum akşamları 01.00 - 02.00 gibi değişiyor”.

17. Asiye Hanım,

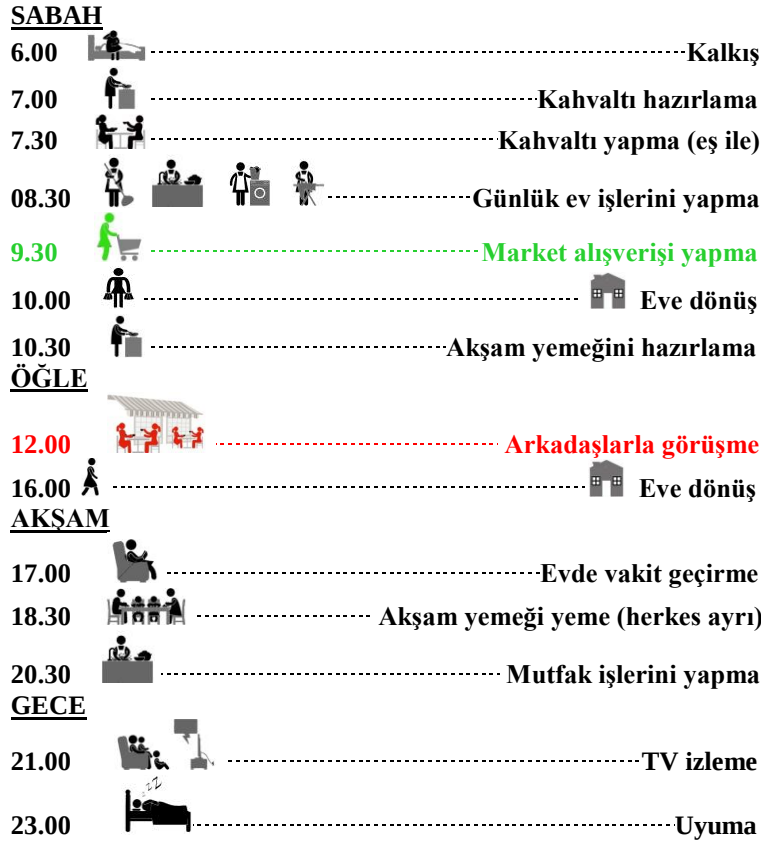

Şekil 4.21 : Asiye Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“6.00’ da namaza kalkıyorum, 7.00’de eşime kahvaltı hazırlıyorum. Daha sonra tekrar yatıyorum. Kızım öğlenci olduğu için oda biraz geç kalkıyor. Mutfakta balkonu içeri kattık, orada oturmayı çok seviyorum. Eskiden açtım, şimdi kapandım. Balkonu tesettüre girdikten sonra kapattık. Ama bir de kiler olsa çok iyi olurdu. Kahvaltımı mutfakta saat 10.00’da kızım ile yapıyorum. Hem balkonun olduğu yerden dışarıyı izlemek güzel oluyor. Sonra biraz sabah programlarına bakıyorum. Daha sonra günlük ev işleri ile ilgileniyorum. Mutfaktaki balkonu içeri kattıktan sonra mutfakta daha çok vakit geçirmeye başladım. Komşularım geldiğinde genellikle mutfak masasında oturup kahve içiyoruz. Haftada birkaç kez görüşüyoruz. Bazen Cuma sohbetlerinde buluşuyoruz. Yaz aylarında bahçeye iniyoruz. Yeşil alan ve parklar bizim köyü aratmıyor. Ramazan aylarında geceleyin bile oturuyoruz. Kışın yardıma ihtiyacı olanlar için vakıfta mantı yapıyorum. Başakşehir’de boş bir dükkan bulursak kermeste yaptıklarımız satılıyor. Gelen gelir ile Kuran kursları açılıyor ya da üniversite öğrencilerine yardım ediliyor. Vakıf yirmi dakika yürüme mesafesinde yürüyerek öğleden sonra oraya gidiyorum. 17.30’ta kızım okuldan dönüyor. O odasında oluyor genelde. Ben de akşam yemeği için sofrayı hazırlıyorum.

yapıyorum. 19. 00’de eşim de geldiğinde mutfakta sofraya oturuyoruz. Sonra ben genelde oturma odasında kayınvalidemle TV izlemeye gidiyorum. Eşim salonda izliyor. En geç 24.00’de yatıyoruz. Evin market alışverişini hafta sonu eşimle haftalık olarak yapıyoruz. Pazara genelde gidersem giyim için gidiyorum. Ya da sebze almaya gidiyorum. Ama kredi kartı nedeniyle market daha iyi oluyor”.

18. Ayten Hanım,

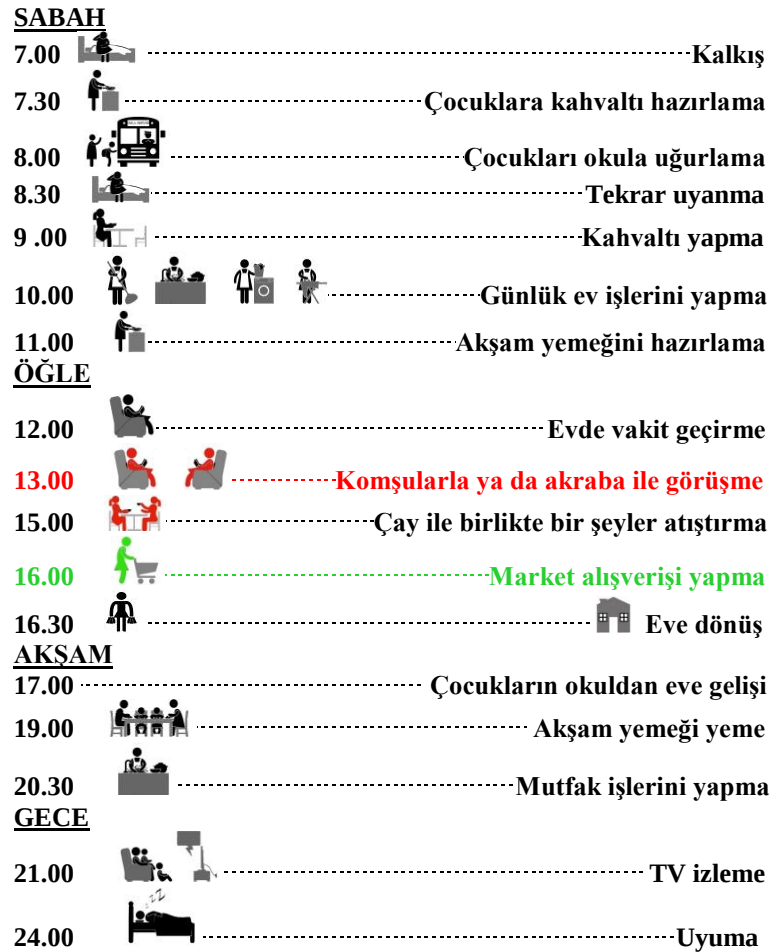

Şekil 4.22 : Ayten Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’ da kalkıyorum. Genellikle saat 7.30’ta eşimle kahvaltı yapıyoruz. Bazen çocuklarla hep birlikte yapıyoruz. Mutfak küçük geldiği için mutfaktakibalkonu içeriye kattık, güzel bir masa koyduk, orada oldukça çok vaktim geçiyor. Kızlar üniversiteye gidiyorlar. Kahvaltıdan sonra evin günlük temizlik işleri ile ilgileniyorum. Salonda gün içerisinde genelde TV izliyorum. Gün aşırı alışverişe çıkıyorum. Pazara yiyecek alışverişi için gitmiyorum. Genelde gidersem giysi alıyorum. Genellikle akşam yemeğini sabahdan hazırlıyorum. Ama bir yere gideceksem akşamüzeri yemek yapıyorum. Salı ya da Perşembe günleri arkadaşlarımla Halkalı’da belediye tesisinde yemek yemeğe gidiyorum. Komşularımla hafta da bir ya da iki kez görüşüyoruz. Hava güzel olduğunda bahçeye

iniyoruz. Küçük çocuğum olmadığı için büyük parka pek gitmiyorum. Apartmanda Cuma sohbetleri olduğunda öğlenden sonra oraya gidiyorum. Genellikle öğlen yemeklerini geçiştiriyorum. Evdeyken zamanımın çoğu salonda geçiyor. Bir oda da kızlar kalıyor. Diğer oturma odası kimin işi varsa o zaman kullanılıyor. Namaz kılmak, ders çalışmak ya da balkonda sigara içmek ya da çamaşır asmak gibi işler bu odada gerçekleşiyor. Mutfaktaki balkonu içeri kattığımız için tek balkon orası. Evde genel anlamda dolap yerleri ve mekanların büyüklükleri yetersiz. Salon daha büyük olsa ve rahatça yemek masası sığsa güzel olurdu. Özellikle de banyonun yeri çok kötü. Çünkü salondan görünüyor. Akşam yemeği için özel bir saatimiz yok, değişiklik gösteriyor. Acıkan yiyor. Genellikle 18.30 - 20.00 arası oluyor. Akşam yemeği sonrası artık mutfakta da TV olduğu için ben genelde mutfakta izliyorum. Eşim ise salonda TV izliyor. Akşamları 22.00 ya da 23.00 gibi yatıyoruz. Kızlar biraz daha geç yattıyorlar”.

19. Ferzan Hanım,

Şekil 4.23 : Ferzan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 7.00’de kalkıyorum, çocuklara kahvaltı hazırlıyorum. Okulları Halkalı’da olduğu için servisleri ile okula gidiyorlar. Daha sonra ben 8.00 ya da 8.30 gibi kalkıyorum ve mutfakta güzel bir kahvaltı yapıyorum. Kahvaltı sonrası evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeği hazırlıklarını genelde öğleden sonraya bırakıyorum. Öğleden önce temizlik, çamaşır işleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeğimi hazırlıyorum. Komşularla kahve keyfi yapıyoruz. Aynı apartmanda elim var. Onunla görüşüyoruz genelde. Yakın çevrede akrabalarım da var. Öğleden sonra günlük ekmek yoğurt gibi ihtiyaçlarımızı alıyorum. Bazen çocuklar alıyor. Ama asıl market alışverişini haftalık ve aylık Pazar günleri yapıyorum. Çocukların okulu akşama kadar olduğu için 17.00 gibi geliyorlar. Eşimin eve geliş saatine göre akşam yemeğini 18.00 ya da 19.00 gibi mutfakta yiyoruz. Yemek sonrası TV izliyoruz. En geç 24.00’da yatıyoruz. Komşularımınla hafta içi beraber oluyoruz. Cuma sohbetleri yapıyoruz. Ya da günlerimiz oluyor. Ya da günlük kısa görüşmeler oluyor. Ev oturması haricinde yazın bahçede sabah kahvaltı yapıyoruz ya da akşam çayı yapıyoruz. Yazın hemen hemen her gün yürüyüş yapıyoruz. Ev de vakit geçirdiğim zamanlarda en çok mutfak ve salonda vaktim geçiyor. Dolayısıyla biraz daha büyük olsa iyi olurdu. İki çocuğum olduğu için onlar bir odada kalıyor. Ayrıca bir oturma alanımız olmuyor. Hep salonda oturmak zorunda kalıyoruz. Cumartesi günleri eşim ve çocuklarımla gezmeye gidiyoruz. Yaz aylarında sahil kenarına gidiyoruz. Kışın ise AVM’ye gitmeyi tercih ediyoruz”.

20. Sevda Hanım,

Şekil 4.24 : Sevda Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahları namaza kalkıyorum. Daha sonra eşime kahvaltı hazırlıyorum. 7.00 gibi işe gidiyor. Benim ufak kızım olduğu için tüm gün onunla ilgileniyorum. O da uyuyorsa biraz daha yatıyorum. Sonra saat 9.00 gibi ya kendim kahvaltı yapıyorum. Ya da aynı binada eltim var ona gidiyorum. Bazı zamanlar yakında oturan kayınvalideme gidiyorum. Kahvaltı sonrası genellikle bebeğimle ilgileniyorum. O öğlenleyin uyuduğu zaman da ev işlerini yapıyorum, akşam yemeği hazırlığımı sabahdan yapıyorum. Onun dışında çok fazla komşularıyla görüşmüyorum. Genelde akrabalarımıyla ya da evdeyim. Zaten köyden gelin geldiğim için burada arkadaşım da yok. Başakşehir dışında pek gezmiyorum. Evde olduğum zamanlarda en çok vaktim salonda geçiyor. Daha sonra mutfakta da çok vakit geçiriyorum. Evin market alışverişi ile eşim ilgileniyor. Haftalık hafta sonları alıyor. Hava güzel olduğunda hafta sonu bazen dışarı çıkıyoruz. Buradan memnunum. Akşam yemeği için gerekli bir şey var mı diye eşim arıyor. Gelirken getiriyor. 19.00’de yemek yiyoruz. Sonra çay, TV izleme derken vakit geçiyor. Ufak çocuğum olduğu için onu erken yatırıyorum. Biz eşimle biraz oturuyoruz. En geç 23.00’de yatıyorum”.

21. Gül Hanım,

Şekil 4.25 : Gül Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“6.15’te kalkıyorum, kahvaltı hazırlıyorum. Eşim işe giderken çocukları okula bırakıyor. Ben onlarla kahvaltı yapmıyorum. Onları uğurlayıp tekrar yatıyorum, 9.00’da kalkıyorum ve tek başıma kahvaltı yapıyorum. Sabahtan evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Daha sonra akşam yemeğini hazırlıyorum. Öğlene kadar evle ilgili işleri bitirmeye çalışıyorum. 12.30’ ta çocukları okuldan alıyorum. Hava güzelse parka uğruyoruz. Ben de komşularımla oturma yerlerinde oturuyorum, sohbet ediyorum. Yaz aylarında çocukların okulları olmadığı için komşularla açık alanda oturma fırsatı daha çok buluyoruz. Çay içiyoruz. Yanına börek, kurabiye gibi yiyecekler yapıyoruz. Çocuklarda parkta oyun oynuyorlar. Eve geldikten sonra çocuklara öğle yemeği hazırlıyorum. Sonra evde çocukların dersleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeği için ekmek, yoğurt gibi günlük ihtiyaçları genelde öğleden sonra alıyorum. Evin aylık alışverişini eşimle birlikte Pazar günleri aylık olarak yapıyoruz. Ama haftalık ihtiyaçlar olduğunda ben de çıkıyorum. Ev küçük geliyor. Çocuklarımla özel bir odası yok. Oturma odasında çekyatta yatıyorlar.

Akşam 7.00'de eşim geliyor. Hep birlikte yemek yiyoruz. Akşam yemeğinden sonra birlikte çay içiyoruz. Çocuklar erken 22.00 gibi yatıyor. Biz de 23.00 gibi yatıyoruz”.

22. Hamiyet Hanım,

Şekil 4.26 : Hamiyet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.40’ta kalkıyorum. Kahvaltı hazırlıyorum. Çocuğum sabah erken pek bir şey yemiyor. Çocuğu okula bazen eşim bırakıyor bazen ben bırakıyorum. Daha sonra önce evi toparlıyorum. Daha sonra saat 10.00’da kahvaltı yapıyorum. Mutfakta küçük bir masam var. Ancak TV salonda olduğu için yer sofrasında kahvaltımı yapıyorum. Evin salonu çok ufak ve kullanışsız. Yemek masası sığmadığı için yer sofrasını tercih ediyoruz. Öğlen saat 12.30’da çocuğumu okuldan alıyorum. Okul site içinde olduğu için yürüyerek gidip geliyoruz. Okul çıkışı hava güzelse parka uğruyoruz. Pazartesi ve perşembeleri küçük oğlanı parkın orada bulunan Bilgi Evine götürüyorum. Ben de parkta tanıdıklarla oturuyorum. Günlük market işlerimi hallediyorum. Büyük olan okuldan toplu taşıma ile kendi geliyor. Eve geçince onlara öğle yemeği hazırlıyorum. Ben biraz geç kahvaltı yaptığım için öğle yemeğini

geçıştiriyorum. Saat 15.00' ten sonra çocukların dersleri ile ilgileniyorum. Giyim alışverişı için ayda bir ihtiyaç oldukça ya pazara ya da AVM'ye gidiyorum. Ya da dışarıdayken uygun bir şeyler varsa alıyorum. Komşularım ile çok fazla görüşmüyorum. Akrabalarım da Bağcılar'da. Biz buraya eşimin işinden dolayı geldik. Yakın olsun diye. Evde olduğum zamanlar çoğu zamanım ya mutfakta ya da salonda geçiyor. O yüzden özellikle mutfagım geniş olsun çok isterdim. 2+1 olduğ u için çocukların ikisi bir odada kalıyor onlara da yetersiz geliyor. Akşam yemeğini eşim geldiğinde saat 19.00 gibi yiyiyoruz. Ekmek ya da yoğurt gibi ihtiyaçları genelde ben alıyorum. Bazen eşime söylüyorum. Gelirken getiriyor. Akşam yemeği sonrası TV izliyoruz. Akşam en geç 24.00'de yatıyoruz”.

23. Gülcan Hanım,

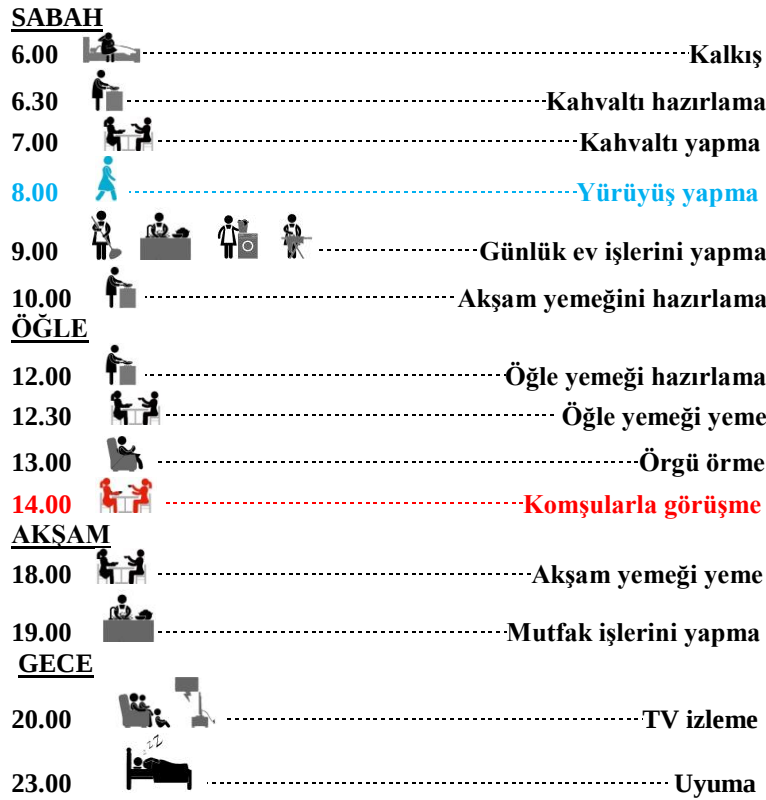

Şekil 4.27 : Gülcan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’ da kalkıyorum, çocuklara ve eşime kahvaltı hazırlıyorum. Eşim ve büyük oğlum 7.00’ de evden çıkıyor. Büyük oğlum servis ile okula gidiyor. Diğer küçük oğlumun okulu site içinde olduğundan yürüyerek gidip geliyor. Onu 8.30’ ta yolcu ediyorum. Bütün yemekleri mutfakta yiyoruz. Salonum ufak olduğ u için yemek

masası sığmadı ancak koltuk takımı sığabildi. Kahvaltı sonrası evi toparlama, temizlik, çamaşır gibi evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Öğlene kadar evin işlerini bitiriyorum. Akşam yemeğimi de hazırlıyorum. Küçük oğlum öğlenleyin saat 12.30'ta geliyor. Ona öğlen yemeği hazırlıyorum. Öğleden sonra kendime vakit ayırıyorum. Süs eşyası yapıp satıyorum. (Kahve fincanının üzerine taş işliyor). Bu işlerimi yapmak için ayrı bir yerim yok. Çocukların odasını kullanıyorum. Bu durumdan biraz şikayetçiler. Çünkü onların da ders yapmaları gerekiyor. 15.00 gibi büyük oğlum okuldan geliyor. Evde bir de kedimiz var. Çocuklar istediği için aldık. Ama geri göndermeyi düşünüyorum. Çünkü çok fazla tüylerini döküyor. Zemin katta oturmayı özellikle tercih ettim. Bahçeye, yeşile dışarıya daha yakın hissediyorum. Dışarıya pek çıkmıyorum. Evle ilgili tüm maddi işleri eşim hallediyor. Bir tek eşimle haftasonu markete gidiyorum. Yazın güzel havalarda ara sıra dışarı yürüyüşe çıkıyorum, ya da komşularımla bahçede oturuyorum. Ama kışın komşularımla pek görüşmüyorum. Kapıda karşılaştınca sadece “Merhaba, Nasılsın?” diyorum. Akşam 18.00 gibi yemek telaşı başlıyor. 19.00 gibi eşim de gelince yemek yiyoruz. Ekmek ya da yoğurt gibi ihtiyaçları eşimi akşam eve gelmeden arıyorum; o getiriyor. Yemek sonrası TV izliyoruz. Akşamleyin en geç 23.00 gibi yatıyoruz. Haftasonu bazı zamanlar ailece hava güzelse piknik yerlerine gidiyoruz. Ya da akrabalarımıza akşam yemeğine gidiyoruz”.

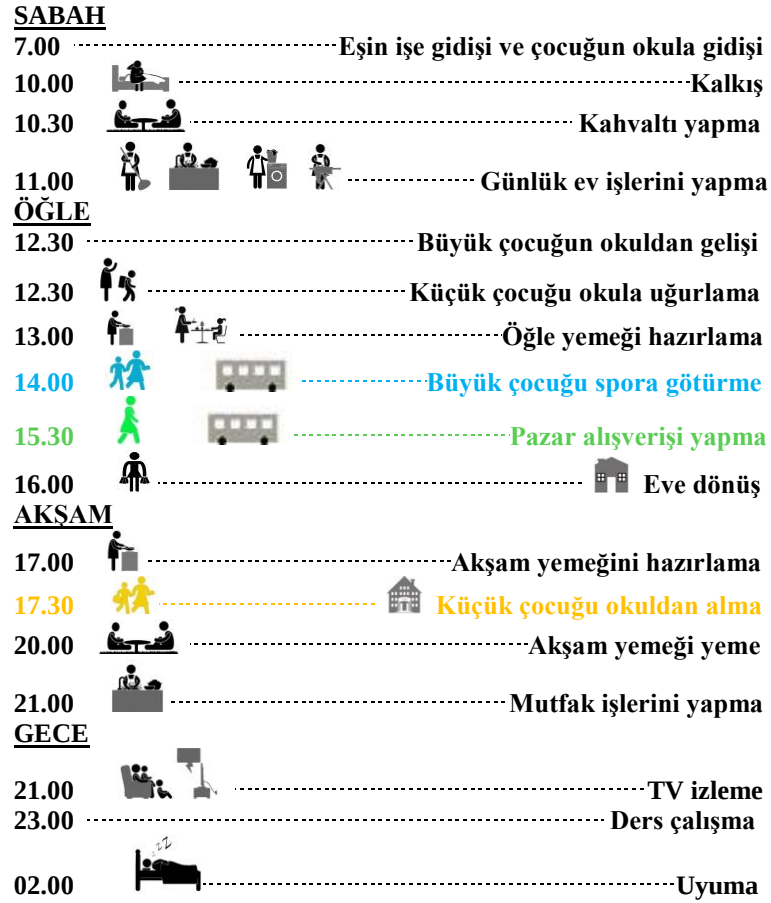
24. Nurcan Hanım,

Şekil 4.28 : Nurcan Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah namazı ile kalkıyorum, eşim ile birlikte saat 7.00’ de kahvaltı yapıyorum. Sabahtan öğleye kadar akşam yemeği hazırlığı, günlük temizlik işleri, çamaşır işlerini bitirmiş oluyorum. Namaz saatlerinde eşim camiye gidiyor. Evin yiyecek alışverişini de günlük o yapıyor. Öğlen eşimle birlikte mutlaka öğlen yemeğimizi yiyoruz. Hafta sonları kızım çocuklarını bazen bize bırakıyor. Torunlarım ile ilgileniyorum. Torunları hava güzelse hafta sonu öğlenden sonra parka çıkarıyoruz. Onun haricinde komşularımla yaz aylarında bahçede ikindi vakitlerinde çay içiyoruz. Kış aylarında ise genellikle öğle namazından sonra Cuma Kuran’larında ya da normal ev oturmasında bir araya geliyoruz. Evdeysen genellikle oturma odasında örgü yapıyorum. Bazı zamanlar sabah kahvaltı sonrası sitede eşimle yürüyüş yapıyoruz. Kızım evlendi. Oğlum da ayrı yaşıyor. Bize bu ev büyük geliyor. Ama torunlarım ve çocuklarım gelince rahat etsinler diye burada yaşamaya devam ediyoruz. Salonda genelde eşim TV izler. Ben oturma odasında izlerim. Akşam yemeğini 18.00 gibi erken saatlerde yiyoruz. Hafta sonu çocuklar gelince 19.00 ya da 20.00 gibi daha geç saatlerde yemek yiyoruz. Hafta içi akşam 22.00’da yatıyoruz”.

25. Kübra Hanım,

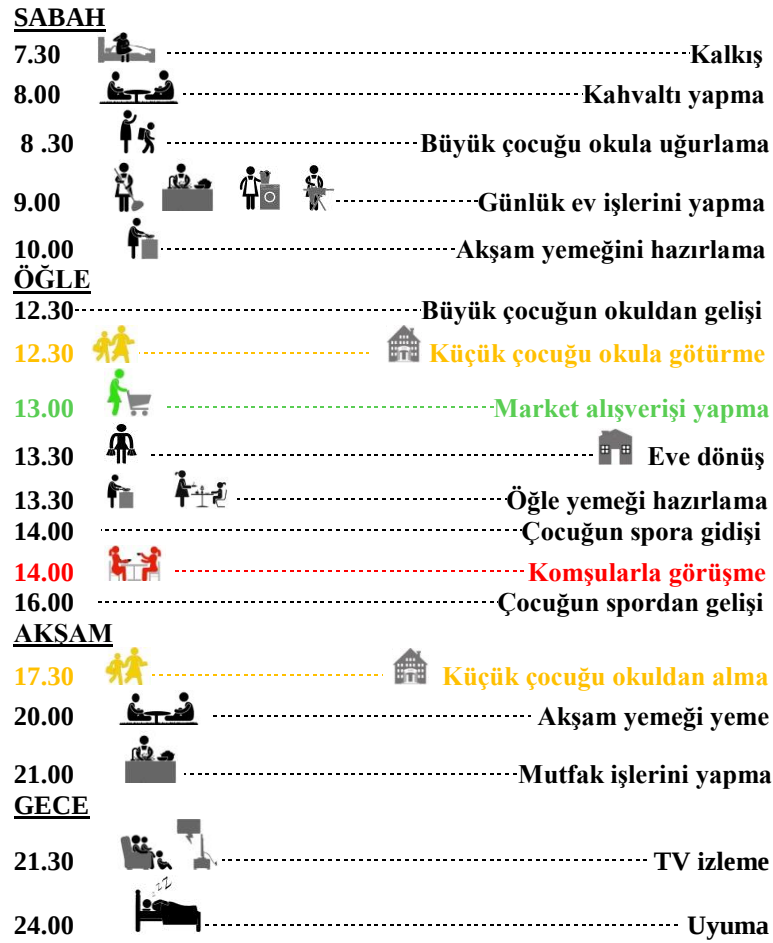

Şekil 4.29 : Kübra Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Akşamları şu sıralar açık öğretim sınavına hazırladığım için sabahleyin geç kalkıyorum. İlahiyat fakültesinde okumak istiyorum. 7.00’de eşim ve oğlum ben uyurken gidiyorlar. Ben 10.00 gibi uyanıyorum ve küçük kızım ile birlikte kahvaltı yapıyoruz. Sonra ben ev işleri ile ilgileniyorum. Öğlenleyin 12.30 gibi oğlum okuldan geliyor. Ufak kızımı ise çok samimi olduğum komşum kendi kızı ile birlikte öğlen 12.30’ta anaokuluna götürüyor. Oğluma öğlen yemeği hazırlıyorum. Öğleden sonraları saat 14.00’de haftada iki gün oğlumu Belediye’nin Spor Kompleksine yüzmeye götürüyorum. Orada onu bekliyorum ve sonra saat 16.00 gibi eve dönüyoruz. Diğer günler öğleden sonra komşularıyla görüşüyorum. Baharda havalar güzelleşmeye başladığında komşularıyla parka iniyorum. Çay yapıyoruz, yanına börek, kurabiye yapıyoruz. Bir yandan biz sohbet ediyoruz. Bir yandan da çocuklar burada oyun oynuyorlar. Burada yeşil alan ve parklar çok güzel olduğu için Bağcılar’da oturan ablam da çocuğunu buraya getiriyor. Cuma günleri öğleden sonra Kuran sohbetlerine katılıyorum. Evin market alışverişini eşimle

Pazar günleri haftalık olarak yapıyoruz. Akşam yemeği için ekmek, yoğurt gibi günlük ihtiyaçları eşim işten gelirken getiriyor. Giyim alışverişi için Perşembe ve Pazar günü kurulan semt pazarına gidiyorum. Ayrıca ev tekstili (perde, örtü vb...) ihtiyacımı da oradan karşılıyorum. Sebze ve meyveyi ise göçmen konutlarının bulunduğu yerde kurulan küçük pazardan alıyorum. Akşam yemeğimi genellikle akşam üzeri 17.00 gibi hazırlıyorum. Akşam saat 20.00 gibi eşim de geldiğinde akşam yemeğini yiyoruz. Salonum ufak olduğundan yemek masasına yer olmadığından salonda yer sofrasında yemeklerimizi yiyoruz. Akşam yemek sonrası TV izliyoruz. Ben 02.00 gibi yatıyorum. Diğer aile bireyleri daha erken vakitte uyuyorlar. Evde en çok vaktim salonda geçiyor. Ders çalışacaksam bile salonda çalışıyorum. Çok fazla yemek yapmasını sevmiyorum. Bu yüzden mutfakta da çok vaktim geçmiyor. Cumartesi günleri oğlum öğlenden sonra basketbola gidiyor. Eşim cumartesi de çalıştığı için çocuklarla yine ben ilgileniyorum. Cumartesileri hava güzelse komşularla parka iniyoruz. Biz çayla birlikte börek gibi şeyler atıştırıyoruz. Çocuklar da parkta oynuyorlar. Pazar günleri eşim evde olursa güzel havalarda Eminönü ya da Yenikapı'ya gidiyoruz. Kış aylarında ise AVM' ye gidiyoruz. Başakşehir'i seviyorum. Gelecekte de burada yaşamayı düşünüyorum. Daha büyük bir eve çıkacak olsam yine bu çevrede olurum”.

26. Nursel Hanım,

Şekil 4.30 : Nursel Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 7.30’da kalkıyorum, kahvaltı hazırlıyorum ve 8.30 gibi oğlumu okula uğurluyorum. Oğlum okula yürüyerek gidiyor. Kahvaltıdan sonra mutfak işleri, temizlik işleri, çamaşır işleri gibi evin günlük işlerini hallediyorum. Akşam yemeğini hazırlıyorum. 12.30’da kızımı yürüyerek anaokuluna götürüyorum. Günlük evin yiyecek alışverişini dönüşte hallediyorum. Ekmek alınacaksa alıyorum. Komşularıma uğruyorum. Hava güzelse bahçede oturuyoruz. Eskiden çimlerde piknik yapıyorduk. Ya da aşağıya masa indiriyorduk. Şimdi masa koydular onlarda oturuyoruz. Kışın ev oturmasını tercih ediyoruz. Ya da Cuma Kuran’ları düzenliyoruz. Yazın cumaları sohbet olmuyor. Saat 17.30’da küçük çocuğumu okuldan alıyorum. Akşam yemeğini hep birlikte saat 20.00’de yer sofrasında yiyoruz, sonrasında TV izliyoruz. Akşam 24.00 gibi yatıyoruz. Cumartesileri de eşim çalıştığı için evin market alışverişini de ben haftalık olarak yapıyorum. Pazara yiyecek için gitmiyorum. Genelde ev tekstili için ya da giyim için gidiyorum. Öğlenleyin Belediye’nin Spor Kompleksine oğlum

futbola gidiyor. Pazar günleri ise hava güzelse mutlaka ailece Başakşehir dışında bir yere gidiyoruz. Hafta içi hep Başakşehir'deyim. Evde olduğum zamanlarda en çok vaktim mutfakta ve salonda geçiyor. Yemek yapmayı seviyorum. Ancak evleri çok kullanışsız buluyorum. Salon çok küçük, yemek masası sığmıyor. Mutfaka da masa sığmıyor. Sığsa da çok sıkışık oluyor. Biz de yer sofrasında salonda yemek yemeği tercih ediyoruz. Çocuk odasındaki balkonu da çok kullanışsız buluyorum. Onun yerine mutfakta olsa daha iyi olurdu. C ve D tipi bloklar 3+1 olduğu için daha büyük ama D tipi bloklar C tipine göre daha kullanışlı planlanmış. D tipi bloklarda oturmak isterdim. Hem oda sayısı fazla hem de odaların büyüklükleri daha yeterli tasarlanmış”.

27. Gülfem Hanım,

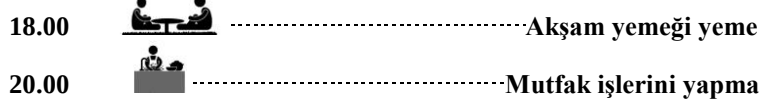
SABAH

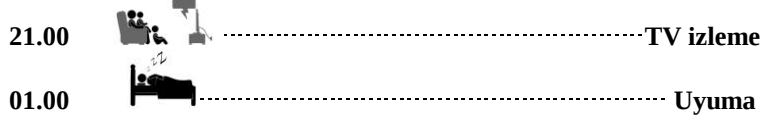
ÖĞLE

AKŞAM

GECE

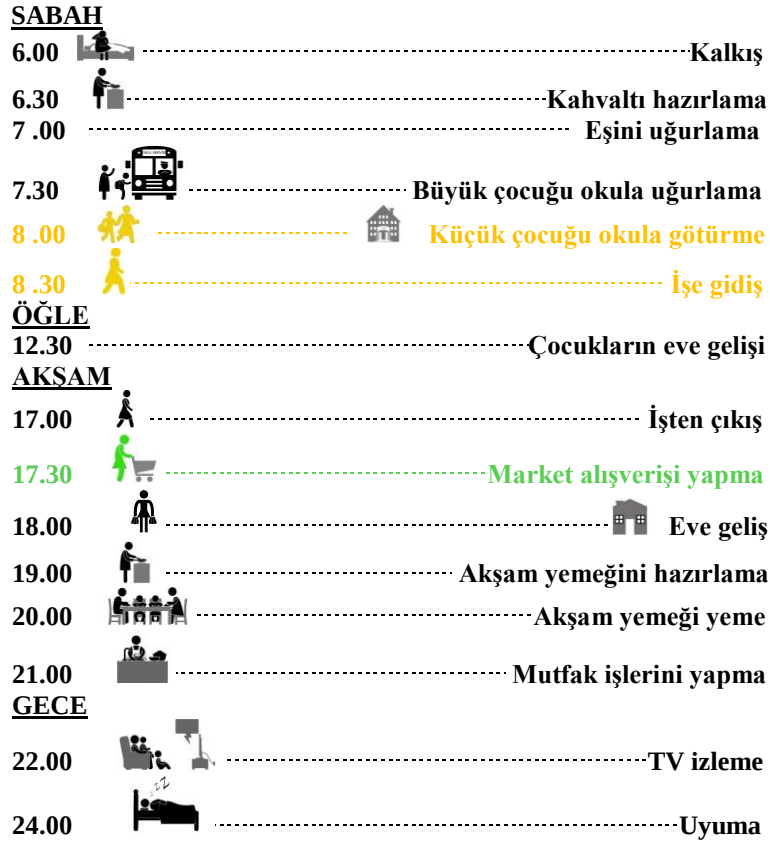

Şekil 4.31 : Gülfem Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’da kalkıyorum. Eşıme kahvaltı hazırlıyorum. 7.00’de onu uğurluyorum. O gittikten sonra biraz daha yatıyorum. Sonra 9.00’da kalkıyorum. Site içindeki yürüyüş yollarında yürüyüşümü yapıyorum. Ben yürüyüş yapmayı çok seviyorum. Ama eşim pek sevmiyor spor yapmayı. 45 dakikalık yürüyüşten sonra eve geliyorum. Kahvaltımı yapıyorum. Daha sonra ev işleri ile ilgileniyorum. Akşam

yemeğimi hazırlıyorum. Cam kenarında kahve içip dışarı seyrediyorum. Gün içinde en çok salonda vaktim geçiyor. Ya da mutfakta vaktim geçiyor. Havalar güzel olduğunda parktaki oturma alanlarında öğleden sonra komşularla çay içiyoruz. Kışın ise Cuma Kuran'larında buluşuyoruz. Akşam yemeğini eşimin geliş saatine göre yiyoruz. 17.00 ya da 18.00 'da yiyoruz. Salon ufak olduğu için ancak koltuk ve TV ünitesi sığırdı. Yemek masası olmadığı için yer sofrasında yemek yiyoruz. Akşam yemeği için ekmek ya da yoğurt gerekirse, eşim işten gelirken alıyor. Bazen ben de alıyorum. Evin genel alışverişini Pazar günleri haftalık eşim ile birlikte yapıyoruz. Eşim hafriyatçı olduğu için Pazar günleri de çalışabiliyor. O zamanlarda ben alışverişi tek yapıyorum. Akşam yemek sonrası TV izliyoruz. Ben 01.00 gibi yatıyorum. Eşim biraz daha erken yatıyor. Pazar günü eşim evdeyse ve hava güzelse ya sahil kenarına ya da Eminönü'ne gidiyoruz.. Eşimin ailesi de burada olduğu için hafta sonu bazen kayınvalidemlere gidiyoruz. Bu siteyi seviyorum. Ben daha önce 2. Etapta oturuyordum. Sonra buraya geldik. Burada sosyal yaşam çok daha güzel. Orada komşularımızla bahçeye çıkıp komşularımızla bir araya gelebileceğimiz yeşil alanlar yoktu. Burası daha hareketli. Bu yüzden 1. Etabın ayrıcalıklı olduğunu düşünüyorum. Özellikle komşularımdan dolayı buradan gitmeyi şimdilik düşünmüyorum”.

28. Hacer Hanım,

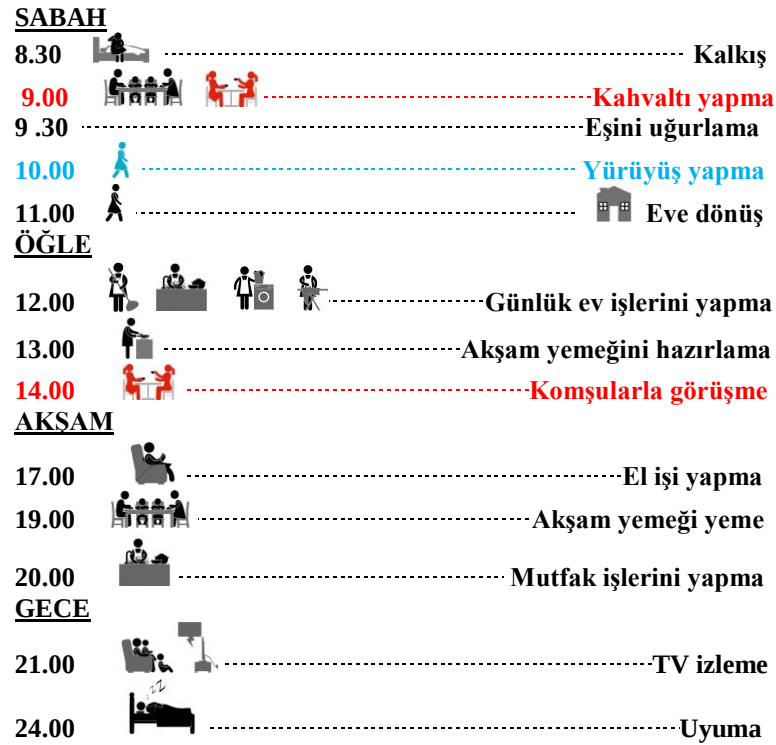

Şekil 4.32 : Hacer Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’da kalkıyorum, eşime ve çocuklara kahvaltı hazırlıyorum. 7.00’de eşim gidiyor, 7.30’ta büyük çocuğumu servis ile okula uğurluyorum. Küçük çocuğumu yürüyerek okula götürüyorum, eve geri geliyorum. 8.30 gibi işe gitmek için evden çıkıyorum. 2. etapta bir yerde aşçılık yapıyorum. Çocuklar okuldan erken çıktığı için evde ya yalnız kalıyorlar ya da komşular göz kulak oluyor. Merak ediyorum, ama sitede oturduğumuz için daha az aklım kalıyor. 17.00’te işten çıkıyorum, eve gelirken evin günlük ihtiyaçlarını markete uğrayıp alıyorum. Bazen markete uğramazsam eşimi arıyorum, gelirken ekmek, yoğurt gibi ihtiyaçları o getiriyor. Genel market alışverişini hafta sonu eşimle birlikte haftalık olarak yapıyoruz. 18.00 ya da en geç 18.20’ de evde oluyorum. Eve gelir gelmez yemek hazırlıklarına başlıyorum. Akşam yemeğini saat 20.00 ‘de salonda masada yiyoruz. Yemek sonrası mutfak işlerini hallediyorum. Daha sonra TV izliyoruz. Sonra en geç 24.00’de yatıyoruz. Çünkü mutfak çok yetersiz. Biraz daha büyük olsaydı mutfakta yemek yemeği tercih ederdim. Ancak sabah kahvaltısını mutfakta yapıyoruz. Kahvaltı süresi kısa olduğu için çok problem olmuyor. Çalıştığım için komşularımla yazın

akşamları bahçede ancak oturabiliyoruz. Çalışmadığım zamanlar daha sık görüşüyorduk. Şimdi kapıda karşılaşıncı selamlaşıyoruz. Ayda bir haftasonu arkadaşlarımla Başakşehir dışında şehir merkezinde bir yerlerde buluşuyoruz. Ben eskiden 4. Eapta oturuyordum, ulaşım çok zordu. Burada hem metro hem de otobüs olduğu için ulaşım daha rahat oluyor. Yaz aylarında fırsat buldukça site içi yürüyüş alanlarında yürüyüş yapıyorum. Ancak düzenli spor yapamıyorum. Çok nadir hafta sonları çocukları kayıinvalideme bırakıp eşimle sinemaya gidiyoruz. Bazı hafta sonlarında kayıinvalideme yemeğe gidiyoruz. Genelde Pazar günü ailece geziyoruz. Çalıştığım için evin temizlik, çamaşır gibi işleri ile ancak cumartesi ilgilenebiliyorum. Fırsatım olsa mutfağımı yenilemek çok isterim”.

29.Hülya Hanım,

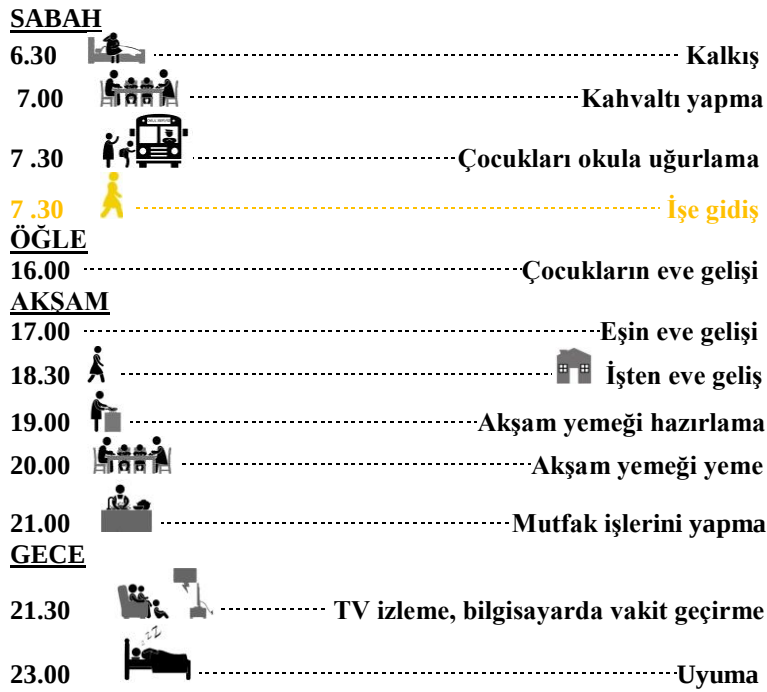

Şekil 4.33 : Hülya Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00 ‘da namaza kalkıyorum, tekrar yatıyorum. Sonra hep birlikte 8.30 , 9.00 gibi uyanıyoruz. Eşim, kızım ve ben mutfak masasında uzunca kahvaltı yapıyoruz. Kızım öğretmen ama şu an çalışmıyor. Daha sonra ben 1 saat yürüyüşe gidiyorum. Döndükten sonra ev işlerini hallediyorum, kızım ile birlikte akşam yemeğini hazırlıyorum. Kışın Cuma sohbetleri oluyor, onlara katılıyorum. Komşularım ile hemen hemen her gün görüşüyorum. Yazın ya parkta oturuyoruz ya da

kafede kahvaltı yapıyoruz. Bazense akşamüzeri çay yapıp parka iniyoruz. Eskiden oturma yeri yoktu. Şimdi yönetim masa koydu. Evde olduğum zamanlarda en çok vaktim salon ve mutfakta geçiyor. Salonda cam kenarında bir koltuğum var, orada Kuran okuyorum, el işi yapıyorum. Yaz aylarında parktaki banklarda bile el işi yaptığım oluyor. Öğlen yemeklerini genelde geçiştiriyorum. Akşam yemek saatimiz 18.00' dan 20.00' e kadar değişiklik gösteriyor. Akşam yemeğinden sonra TV izliyoruz. Sonra 24.00' de yatıyoruz. Günlük ev işleri harici pazartesileri haftalık temizlik oluyor. Hafta sonları yakın akrabalarımıza gidiyorum. Ya da onlar bize geliyor”.

30. Mehtap Hanım,

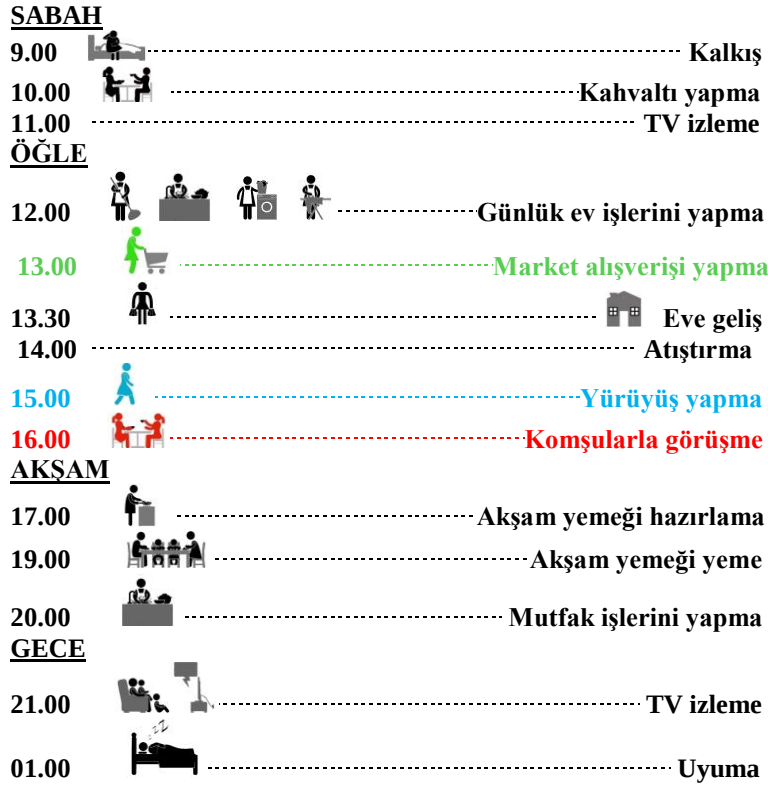

Şekil 4.34 : Mehtap Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.30'ta kalkıyorum, eşim çocuklar ve ben hep birlikte kahvaltı yapıyoruz. Kızım okula servisle, oğlum ise otobüsle gidiyor. 7. 30' ta evden çıkıyoruz. Benim işim sanayide, eve yakın olduğu için yürüyerek gidiyorum. Tüm günüm iş yerinde geçiyor. Oranın açık alanı var. Orayı öğlenleri kullanıyoruz. Ben 7.00'den önce evde olamıyorum. 16.00 gibi çocuklar evde oluyorlar. Eşim Başakşehir karakolunda polis memuru olduğu için eve 17.00'te benden erken geliyor. O yüzden yemek işlerinde bana yardımcı oluyor. Ben 18.30 gibi evde oluyorum. Bazı zamanlar dışarıda siteye yakın kafelere de yemeğe gidiyoruz. Evin

günlük yiyecek ihtiyacını eklemek, yoğurt gibi genelde çocuklar alıyor. Ya da eşim eve gelirken alıyor. Genel alışverişi aylık hafta sonu eşimle birlikte yapıyoruz. Bir de haftalık ihtiyaçlarımızı alıyoruz. Akşam yemeğini evdeyse 20.00'den önce yiyemiyoruz. Akşam yemeğinden sonra herkes kendi köşesine çekiliyor. Ben salonda TV izliyorum, oğlum bilgisayar başına, kızım tablet başına, eşimse telefon başına geçiyor. Sonra en geç 23.00' de yatıyoruz. Evin işlerini ailece yapıyoruz. Herkes kendi işini yapmaya gayret ediyor. Cumartesi yarım gün temizlik yapıyoruz. Kızım gitar kursuna gidiyor. Pazar günleri ailece piknik alanlarına, sahil kenarına ya da turistik yerlere gidiyoruz. Yaz aylarında akşamları komşularla bahçede oturuyoruz. Bazen akşamları Kuran oluyor, onlara gidiyorum. Bazı akşamlar ailece sinemaya gidiyoruz. Evde olduğum zamanlarda salonda cama yakın köşemde kitap okuyorum. Yazın yürüyüş yapıyorum. Evde en çok vaktim salonda ve mutfakta geçiyor. Özellikle Pazar günleri mutfakta çok vakit geçiriyorum. Çünkü çalıştığımndan dolayı mutfak temizliği, yemek gibi işlere ancak Pazar günleri vakit bulabiliyorum. Onun dışında tuvaleti 95 m2' lik evde gereksiz buluyorum. O yüzden depo olarak kullanıyorum. Onun yerine ebeveyn banyosu olsaydı daha iyi olurdu. Bir de kadının vaktinin çoğunun mutfakta geçtiğini düşünecek olursak lavabonun cam kenarında olmasını isterdim. Böylece iş yaparken etrafı seyredebilirdim”.

31. Melike Hanım,

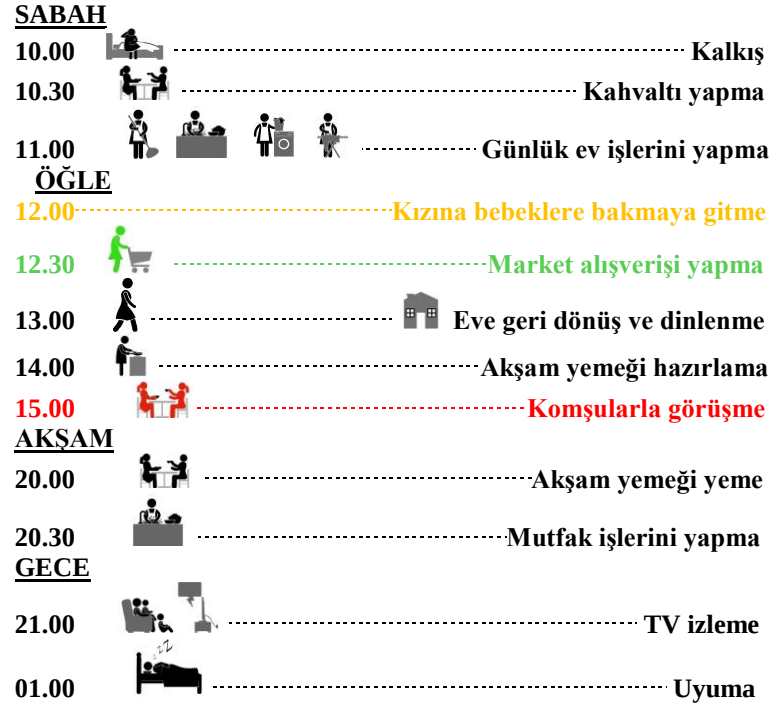

Şekil 4.35 : Melike Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“9.00 ya da 10.00 ‘da kalkıyorum. Eşimle birlikte mutfakta kahvaltımızı yapıyoruz. Kızım sabah saat 8.00’ de işe gidiyor. Gün içinde çoğu zamanım ya salonda ya da mutfakta geçiyor. Kahvaltı sonrası biraz TV izliyorum. Daha sonra evin işleri ile ilgileniyorum. Temizlik, evi toparlama , yemek hazırlama, varsa çamaşır yıkama, asma vb... Evin günlük market alışverişini yapıyorum. Haftalık alışverişi hafta sonu yapıyorum. Geç kahvaltı yaptığımız için öğlen yemeğini 14.00 ya da 15.00’ te çay ve bisküvi ile geçiştiriyoruz. Pazar ve perşembeleri bazen başak pazarına gidiyorum. İç çamaşırı, çorap gibi giysiler alıyorum. Yiyecek alışverişimi marketten yapıyorum. Her gün öğleden sonra 40 dakika site içinde yürüyüş yapıyorum. Yaz aylarında komşularla apartmanın bahçesine çıkıyoruz. Eskiden İsmek kurslarına katılıyordum, çok aktiftim. Ama eşim hastalandığından beri kendime hiç vakit ayıramıyorum. Gün içinde apartman yöneticisi olduğum için kapıma gelen çok oluyor, ya da sürekli telefonum çalıyor. Akşam kızımın geliş saati belli olmadığı için onu yemeğe beklemiyoruz. Biz eşimle 18.00 ya da 19.00 gibi yiyoruz. Cuma günleri apartmanda Kuran toplantıları oluyor, onlara katılıyorum. Evde salonda çiçeklerim var, onlara bakmayı çok seviyorum. Çalışan kızım 1000 TL maaş alıyor. Yakında evlenecek. Bir

odam daha olsaydı onları yanıma alırdım. Çünkü evleneceği çocuğun da durumu pek yok. Pazar günleri torunlarla birlikte evli kızım geliyor. Hepimiz bir arada oluyoruz. Pazar günleri balık günümüz oluyor. Akrabalarımızın hepsi memlekette yaşıyor. Geceleyin genelde 01.00'den önce yatmıyorum”.

32. Muazzez Hanım,

Şekil 4.36 : Muazzez Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahları saat 10.00 ya da 11.00 gibi uyanıyorum. O günkü işlerime göre kendimi ayarlıyorum. Keyfime çok düşkünüm. Eğer evde yalnızsam odamda TV karşısında çok güzel bir kahvaltı ve uzunca çay keyfi yapıyorum. Genelde ev işlerimi temizlik, çamaşır vb... sabahtan hallediyorum. Temizlik çok yapan biriyim. 4 çocuğum var. 3'ü evli 2 si burada yaşıyor. Bir kızım Fatih'te yaşıyor. Evde kızım ile birlikteyse mutfakta kahvaltı yapıyoruz. Diğer evli kızımın ikizleri var. Onlara yardım ediyorum. Genelde hep öğlenleri orada oluyorum, kızımın bebeklerini öğlen uyuttuktan sonra eve geliyorum. Eve gelirken market alışverişimi ihtiyacım varsa yapıyorum. 13.00'e kadar dinleniyorum. Akşam için yemek yapacaksam yapıyorum. Sonra tekrar ikizlere gidiyorum. Bazen onları hava güzelse parka çıkarıyorum. İkizlerin gece uyku sorunu olduğu için kızıma yardım için geceleri de orada kaldığım oluyor. Bazı zamanlar gelinime de yardıma gidiyorum. Bir de orada torunum var. Kısaca bir orada bir buradayım. Kendi evimde çok vaktim geçemiyorum. Cuma günleri Kuran günleri

oluyor. Bazen işi varsa ev sahibinin Perşembe günleri de toplanıyoruz. Bu hafta benim evimde toplanacağız. Yaz aylarında bahçeye iniyoruz. Bazen kahvaltı bazense akşam üzeri çay keyfi yapıyoruz. Evde olduğum zamanlarda en çok mutfaktayım. Banyomu ve koltuklarımı değiştirmek çok istiyorum. Bir de keşke misafir için kullanılmayan, temiz duran bir salonum olsa iyi olurdu. Bir oda kızımın bir oda benim bir oda da oturuyoruz. Misafire özel bir odam yok. Cumartesi günleri Fatih'teki kızıma gidiyorum. Orada torunlarımla vakit geçiriyorum. Gitmişken Fatih'te çarşıda geziyoruz. Güzel ve uygun bir şeyler olursa alıyorum. Pazar günleri bütün çocuklarım bize geliyor. Hep birlikte oluyoruz. Onlara çok güzel akşam yemeği hazırlıyorum. Bazı zamanlar çocuklar torunları bana bırakıyorlar. Torunlar ben de olduğunda onları parka çıkarıyorum. Hafta içi ikizleri de temiz havaya çıkarıyorum. Akşamları çoğu zaman 01.00'den önce yatmıyorum. Akşam yemeğini 20.00 gibi yiyoruz. Ben kızımdaysam orada yiyiyorum. Her günüm farklı geçiyor”.

33. Sevgi Hanım,

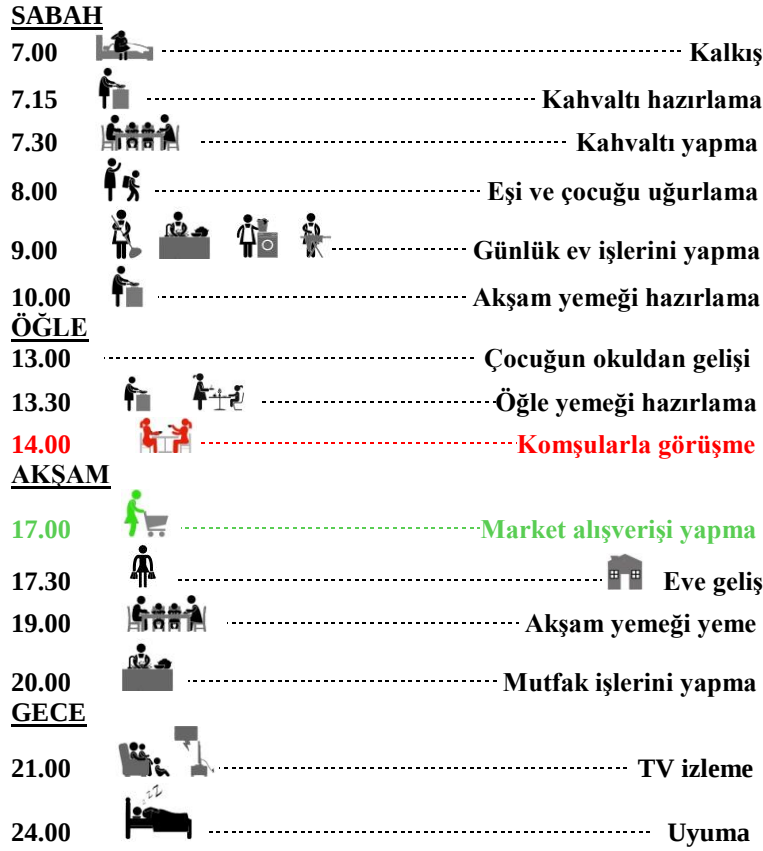

Şekil 4.37 : Sevgi Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 7.00’de kalkıyorum, eşime ve çocuğuma kahvaltı hazırlıyorum. Sonra hep birlikte saat 8.00’de evden çıkıyoruz. Ben çocuğu yürüyerek okula bırakıyorum.

İşim site yönetiminde olduğu için yakın ve dolayısıyla ben de yürüyerek işime gidiyorum. Daha sonra tüm gün işteyim. Öğlenleyin arkadaşım ile yemeğe çıkıyoruz. Site dışında birkaç yer var oraya gidiyoruz. Çok yeterli gelmiyor. Her gün aynı yemekleri yiyoruz. Bazen yemek yemek için eve de gidiyorum. Yakın olduğu için sorun olmuyor. Öğlenleyin oğlum okuldan eve dönmüş oluyor. Ananesi de bu sitede oturduğu için o ilgileniyor. Daha sonra ben 17.00 'te işten çıkıyorum. Eve giderken yemek için bir şeyler alıyorum. Eve gider gitmez yemek hazırlıyorum. Eşim de 19.00'de eve geldiğinde akşam yemeğimizi mutakta hep birlikte yiyoruz. Akşam TV izliyoruz ya da telefon ve bilgisayar başında vakit geçiriyoruz. En geç 24.00' de yatıyoruz. Çocuk daha erken yatıyor. Gün içinde işte olduğum için evin temizlik ve çamaşır işleri ile cumartesi sabahından ilgileniyorum. Eşimle oğlum hava güzelse dışarı çıkıyorlar. Ben de evdeki işlerimi daha kolay hallediyorum. Pazar günleri evin genel market alışverişini eşim hallediyor. Bazen hep birlikte bir yerlere gidiyoruz. Kışın AVM'ye yazın açık alanlara gidiyoruz. Bazen annemlerde toplanıyoruz. Ailece akşam yemeği yiyoruz. A bloklar diğerlerine göre biraz küçük, ama şimdilik yetiyor. Ama daha sonra ne olur bilmiyorum. Taşınısam bile yine de Başakşehir 'de yaşarım diye düşünüyorum. Bütçemize burası uyduğu için bu daireyi aldık. Daha borcunu ödüyoruz”.

34. Sevtap Hanım,

Şekil 4.38 : Sevtap Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 7.00’de kalkıyorum, kahvaltı hazırlıyorum ve hep birlikte mutfakta kahvaltı yapıyoruz. Daha sonra eşim işine gidiyor. Oğlum yürüyerek okuluna gidiyor. Ben de onları yolcu ettikten sonra evi toparlıyorum, mutfak işlerini hallediyorum, akşam yemeğimi hazırlıyorum. Öğlene kadar evin işlerini bitirmiş oluyorum. 13.00 gibi oğlum okuldan geliyor. Ona öğle yemeği hazırlıyorum. Hava güzelse parka oyun oynamaya çıkıyor. Eskiden bu parkın olduğu yerde çay bahçesi vardı. Şimdi çocuk parkı oldu. Bir de oturma yerleri koydular. Bizim için de iyi oldu. Komşularla güzel havalarda aşağıda piknik yapıyoruz. Eskiden çay bahçesini pek kullanmayı sevmiyorduk. Böyle olunca kendimiz çayımızı yiyeceğimizi indiriyoruz.. Bazen kahvaltı bile yapıyoruz. Ramazan aylarında akşam bile iniyoruz. Öğleden sonra evin market ihtiyacı varsa onları hallediyorum. Oğlumun dersi varsa onları yapıyor. Ben de evdeysem salonda oturuyorum. Ya da mutfakta oluyorum. Misafir olmadığında mutfakta masa var orada yemek yiyoruz. Salonda fazla eşya var masayı kenara itmek zorunda kaldığımdan masayı her gün çekmek zor oluyor. Akrabalar geldiğinde kalabalık olduğumuzda mutfaka sığmıyoruz ve salonda yemek

yiyyoruz, TV izliyorum, el işi yapıyorum. Önceden İsmek kursuna gittim. Dekoratif el işi ile ilgili bir kursa katıldım. Ama şimdi gitmiyorum. Akşam eşim gelmeden ekmek ya da yoğurt alınmamışsa ona söylüyorum, gelirken getiriyor. Ya da gün içinde ben de ihtiyaç olduğunda alıyorum. Saat 19.00 gibi akşam yemeğimizi yiyyoruz. Sonra sofrayı toplama, bulaşık işleri oluyor. Onları hallediyorum. Çay koyuyorum. Çay içiyoruz, TV izliyoruz. En geç 24.00 gibi yatıyoruz. Hafta sonu akrabalarımıza gidiyoruz”.

35. Neriman Hanım,

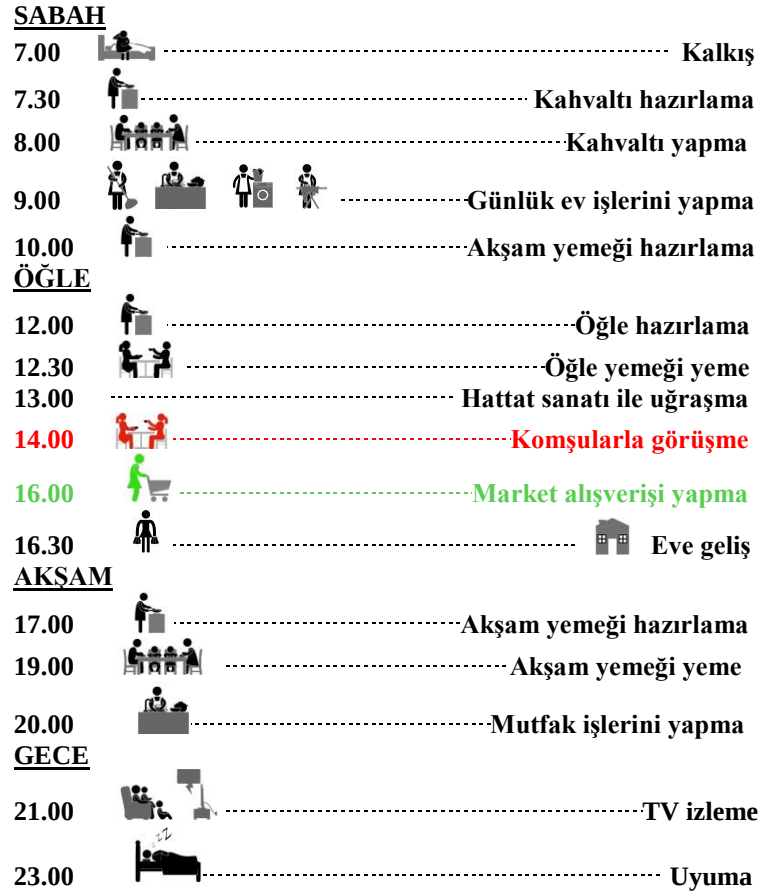

Şekil 4.39 : Neriman Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah ezanı ile kalkıyorum, eşime ve çocuklara kahvaltı hazırlıyorum. Büyük kızım saat 7.30 ‘da evden çıkıyor ve toplu taşıma ile liseye gidiyor. Diğer kızım saat 8.00’da kendi yürüyerek okula gidiyor. Oğlum üniversite de okuduğu için onun saatleri dersine göre değişebiliyor. Eşim pazarcı olduğu için arabası ile gidiyor. Herkesi yolcu ettikten sonra ben evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Öğlenleyn ufak kızım geliyor. Ona öğle yemeği hazırlıyorum. Diğer kızım 16.00 gibi geliyor. Eşim

pazarcı olduğu için evden en erken o çıkıyor. Salı ve cumartesileri pazara gitmiyor. Ben evde fason iş yapıyorum. Eşim de pazarda satıyor. Ben de hafta içi bazı günler işlerim yoksa ona yardıma gidiyorum. Eşim pazarcı olduğu için evin sebze meyve ihtiyacını oradan karşılıyor. Ama diğer ihtiyaçlar için hafta sonu haftalık ben alışveriş yapıyorum. Fırsat buldukça komşularıyla görüşüyorum. Ama kısa zamanlı oluyor. Pek fırsat bulamıyorum. Kışın Cuma Kuran'ları oluyor, onlara katılıyorum. Yaz aylarında ise genellikle komşularla parkta buluşuyoruz. Oturma dinlenme alanları iyi oluyor. Onun haricinde evde olduğum zamanlarda öğlene kadar evin işlerini bitiriyorum. Öğleden sonraları fason işleri yapıyorum. Evde özel bir köşem olmadığı için salonda yapıyorum. Ev ilk zamanlar yetiyordu. Ama çocuklar fazlalaşınca ve büyüyünce yetmemeye başladı. Evde bir oda oğlanın odası. Kızlar onunla kalamayacağı için salonda koltuklarda yatıyorlar. Yani 2+1 ev yetmiyor. Salonda masam yok. Yer sofrasında yemek yiyoruz. Kalabalık olduğumuz için mutfığa sığmıyoruz. Salonda da masa koyacak yer yok zaten. Hem yer sofrası pratik oluyor. Akşam yemeğimi akşamüzeri hazırlıyorum. Akşam eşim pazarcı olduğu için geç geliyor. 20.00' dan önce yemek yiyemiyoruz. Yemek sonrası sofrayı toplama, bulaşık işlerini hallediyorum. Sonra çay koyuyorum. Salonda biraz oturup Tv izliyoruz. Oğlan genelde odasında oluyor. Biz de en geç 23.00' da yatıyoruz”.

36. Nevin Hanım,

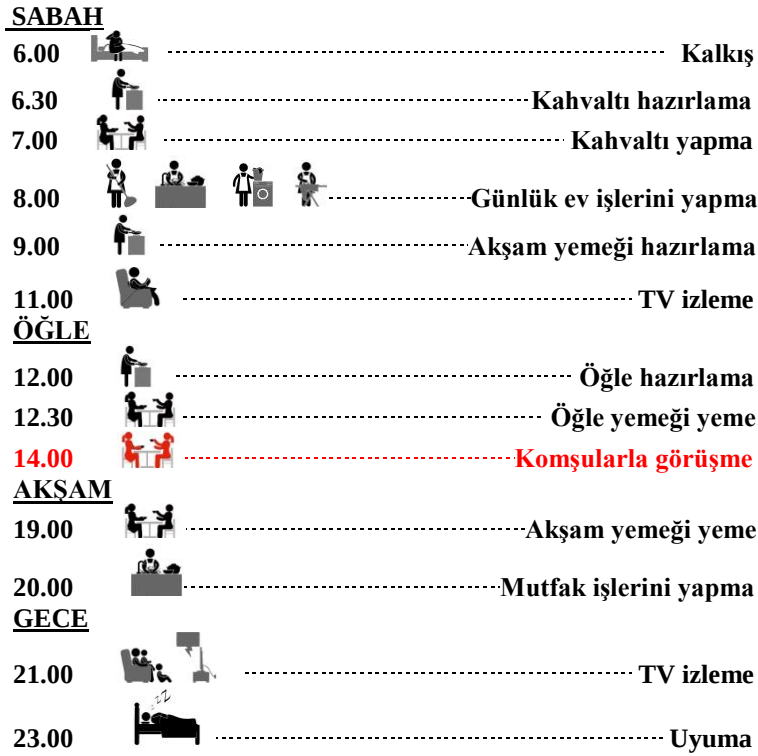

Şekil 4.40 : Nevin Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahları saat 7.00 ‘de kalkıyorum, eşime kahvaltı hazırlıyorum. Birlikte kahvaltı yapıyoruz. İki oğlum da üniversitede okuyor. Onların saatleri değişiyor. Ama genelde erken gidiyorlar. Herkes gittikten sonra ben evin işleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeğimi hazırlıyorum. Ben hattat sanatçısıyım. Eskiden kurs veriyordum. Ama artık evde hobi olarak yapıyorum. Evde özel bir yerim olmadığı için genellikle salonda masada yapıyorum. Ama bir çalışma odam olsun isterdim. Diğer zamanlar mutfak işleri ile ilgileniyorum. Kış aylarında evde Cuma günleri Kuran sohbetleri oluyor. Öğleden sonraları bazen onlara katılıyorum. Bu çevrede akrabalarım yok. Önceden Ataköy’de yaşıyorduk. Bir arkadaşşıma oturmaya geldiğimizde beğendik. Sonra çocuklar için güzel bir ortam diye düşündük ve buraya taşındık. Eski arkadaşlarımla şehir merkezinde bir kafede, sahil kenarında ya da Eminönü’nde ayda bir buluşmaya çalışıyoruz. Buradaki komşularımla genelde yaz aylarında dışarıda bahçede oturuyoruz. Günlük market ihtiyacı oldukça günlük ben alıyorum. Cumartesileri haftalık market alışverişini eşim ile yapıyoruz. Çocukların geliş saatleri üniversiteye

gittikleri için değişiyor. O yüzden ben eşimle akşam yemeğini yiyorum. Eşim 19.00 gibi evde oluyor. Çocuklar bazen önce bazen sonra bazen ise bizimle birlikte akşam yemeğini yiyorlar. Akşamları yemekten sonra çocuklar odalarına çekiliyorlar. Biz ise salonda eşimle oturuyoruz. En geç 23.00 ya da 23.30 gibi yatıyoruz. Hafta sonu fırsat bulursak pazarları eşimle gezmeye, bazense akrabalarımıza gidiyoruz. Ama çocuklar ayrı plan yapıyorlar. Hep birlikte de bazen yemeğe gittiğimiz oluyor. Ev yeterli sayılır. Planlaması da güzel. Ama balkon büyük olsa iyi olurdu. Çamaşır biraz problem oluyor. Evde ya da çamaşır kurutma makinasında kurutmak zorunda kalıyorum. Bir de balkona astığımda yukarıdan bir şeyler silkeliyorlar. O yüzden kullanasım gelmiyor”.

37. Nuray Hanım,

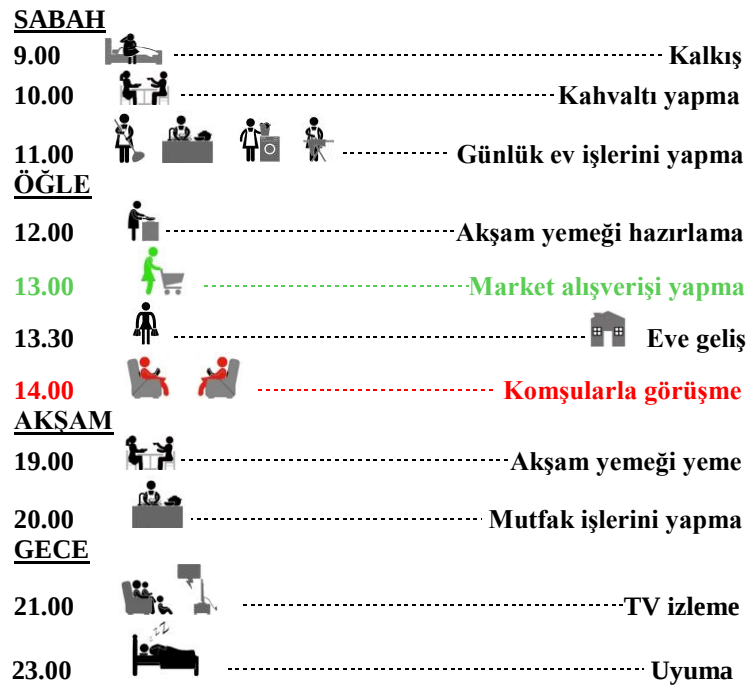

Şekil 4.41 : Nuray Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah namazı ile kalkıyorum, eşime saat 7.00’de kahvaltı hazırlıyorum. Sonra eşim işe gidiyor. Ben de temizlik, çamaşır, mutfak işleri vb... evin günlük işleri ile ilgileniyorum. Öğlene kadar akşam yemeğim dahil ev işimi bitiriyorum. Akşam yemeğini hazırlıyorum. TV izliyorum. Eşim serbest meslekle uğraştığı için sabahları bazen geç gidiyor. Çocuklarım evlendi. Evde sadece eşim ve ben yaşadığımız için ev büyük geliyor. Ama hafta sonu çocuklarım geldiklerinde rahat etmeleri için evimizi

değiştirmiyoruz. Eskiden Güngören’de tüm akrabalarımınla iç içeydim. Doğru düzgün bir evimiz yoktu. Şimdi kocaman çok güzel bir evim oldu. Kadınlar için özel dışarıda alanlar yok. Ama bazen yazın komşularla parka iniyoruz. Ama çoğu zaman tercih etmiyorum. Gürültü oluyor. Genellikle evde komşularımınla görüşüyoruz. Kış aylarında Cuma günleri Kuran okuyoruz. Öğleden sonra oraya gidiyorum. Cuma günleri oraya gidince evde öğle yemeği yemiyorum. Akşam eşim 19.00 gibi geliyor. Mutfakta yemek yiyoruz. O gelirken ekmek getiriyor. Genelde tüm market alışverişlerini o yapıyor. Ben günlük gerekirse alıyorum. Perşembe ya da Pazar günleri bazen pazara gidiyorum. Akşam en geç 23.00’de yatıyoruz. Hafta sonu çocuklar geliyor. Torunlarım çocuklarım birlikte vakit geçiriyoruz. Bazı zamanlar biz akraba gezmesine gidiyoruz”.

38. Saadet Hanım,

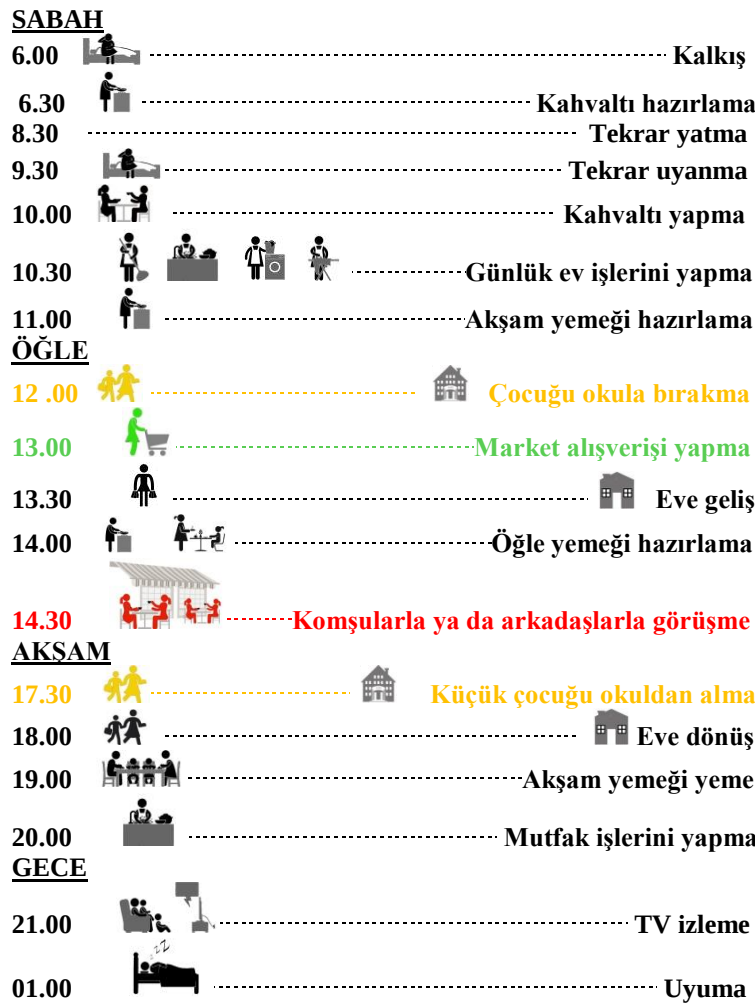

Şekil 4.42 : Saadet Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahları saat 8.00’de ya da 9.00’da kalkıyorum, annem ve kız kardeşime kahvaltı hazırlıyorum. Hepbirlikte mutfakta kahvaltı yapıyoruz. Daha sonra evin gündelik işleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeğini genellikle akşama doğru hazırlıyorum. Bazı zamanlar arkadaşlarımla buluşuyorum. Kış aylarında Cuma sohbetleri oluyor, onlara bazen katılıyorum. Yaz aylarında bazen bahçeye iniyoruz. Ama çoğunlukla evdeyim. Çünkü annem yaşlı ve kızkardeşim engelli olduğu için onları dışarı

çıkarmak zor oluyor. Burada apartman girişindeki merdivenlerden dolayı bile sorun yaşıyoruz. Ama genel anlamda burayı seviyorum. Başakşehir dışında bir yere kolaylıkla gidebiliyorum. Ulaşım çok kolay. Öğlenleri yemeği geçiştiriyoruz. Genelde ikinci vakitlerinde çay ile bir şeyler atıştırıyoruz. Evin tüm işleri ile ben ilgileniyorum. Market alışverişini ihtiyaca göre günlük öğleden sonra yapıyorum. Ama bazı şeyleri haftalık ya da aylık alıyorum. Balkon pek kullanamıyorum. Yukarıdan bir şeyler silkeliyor. O yüzden sinir oluyorum. Onun dışında ev bize yetiyor. Benim odam var annemle kızkardeşim diğer oda da kalıyor. Bir de salon var. Salon küçük olduğu için yemek masası yok. Biz yemekleri mutfakta yiyoruz. Akşam yemeğimizi 19.00 gibi yiyoruz. Akşam yemeğinden sonra TV izliyoruz. 24.00 gibi yatıyoruz”.

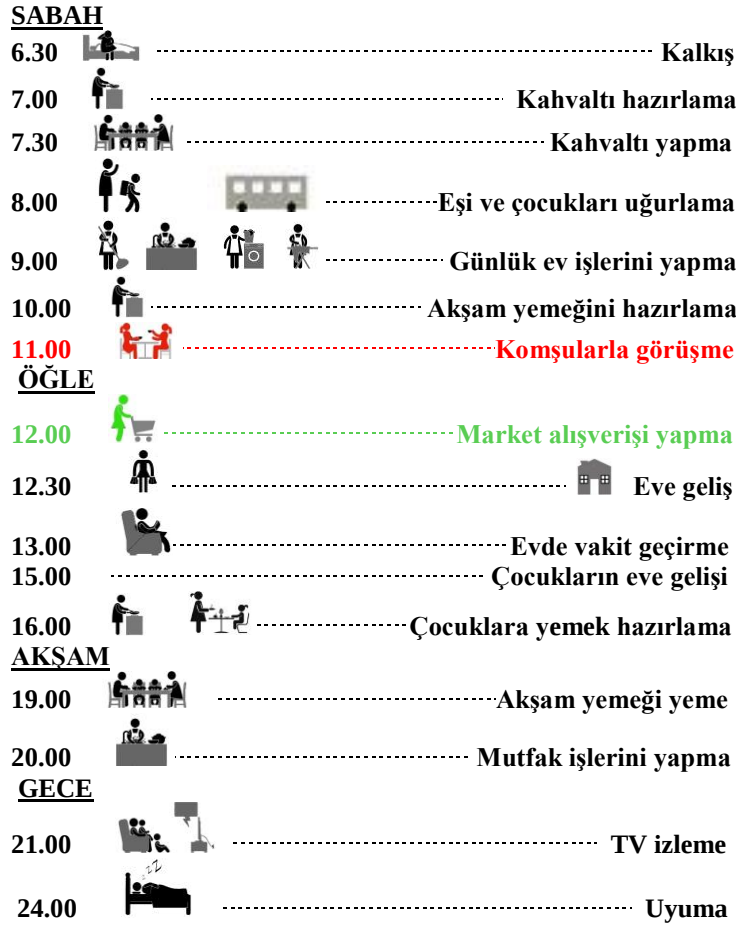
39. Sabahat Hanım,

Şekil 4.43 : Sabahat Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabah saat 6.00’ da kalkıyorum. Eşime ve çocuğuma kahvaltı hazırlıyorum. Daha sonra saat 8.00’de büyük oğlumu uğurluyorum. Büyük oğlumun okulu yakın yürüyerek gidiyor. Eşim ve oğlum gittikten sonra ben biraz daha yatıyorum. Daha sonra 9.30 gibi kalkıyorum. Ufak oğlumla kahvaltı yapıyoruz. Daha sonra ev işleri ile ilgileniyorum. Akşam yemeğini hazırlıyorum. Öğlenleyin küçük oğlumu anaokuluna yürüyerek bırakıyorum. Ufak oğlumu okula bıraktıktan sonra markete uğrayıp ihtiyaçlarımı alıyorum. O sırada büyük oğlum okuldan gelmiş oluyor. Ona öğlen yemeği hazırlıyorum. Bense akşamüzeri komşularla birlikte çay, börek gibi yiyeceklerle öğle yemeğini geçiştiriyorum. Yaz aylarında komşularımla daha çok vakit geçiriyorum. Bahçede oturuyoruz. Bazı zamanlar arkadaşlarımla görüşüyorum. Başakşehir’de yakın arkadaşlarım var. Bazen buralara yakın bir kafeye, bazense sahil kenarı Florya ‘ya gidiyoruz. Akşamüzeri ufaklığı okuldan alıyorum. Dönüşte ekmek, yoğurt gibi günlük ihtiyaçları alıyorum. Eşim geldiğinde akşam saat 19.00’ de ya da 19.30’ ta yemeğimizi yiyoruz. Evin salonu ufak olduğu için yemek masası sığmadığı için mutfakta yemeklerimizi yiyoruz. Hafta sonu eşimle evin genel market alışverişini yapıyoruz. Büyük oğlum cumartesiileri basketbola gidiyor. Pazar günleri ailece akraba gezmesine ya da hava güzelse dışarıda bir yerlere gidiyoruz. Çocuklardan dolayı eskisi gibi sinemaya gidemiyoruz”.

40. Semra Hanım,

Şekil 4.44 : Semra Hanımın günlük zaman-eylem çizelgesi.

“Sabahleyin 6.30’ta kalkıyorum, eşime ve çocuklara kahvaltı hazırlıyorum. Daha sonra kızım toplu taşıma ile liseye, oğlum ise üniversiteye gidiyor. Eşim tekstil işi ile uğraşıyor. Kendi otomobili ile gidiyor. Herkes gittikten sonra ben de ev işleri ile ilgileniyorm. Akşam yemeğimi hazırlıyorum. Günlük yiyecek bir şey lazımsa öğlenleyin onları gidip alıyorum. Bazen komşuma kahve içmeye geçiyorum ya da o bana geliyor. Akşamüzeri saat 15.00 gibi çocuklar eve geliyor. Onların karnı aç ise bir şeyler hazırlıyorum. Yaz aylarında komşularımla bahçeye iniyorum. Evde en çok vaktim mutfakta geçiyor. Evde yemekleri genelde salonda yiyoruz. Mutfakta bir tek hafta içi kahvaltı yapıyoruz. Açılıp kapanan portatif bir masa var. Salon da küçük olduğundan masam köşeye itilmiş bir şekilde duruyor. Koltuk takımı sığmadığı için köşe koltuk aldım. Ama onu da pek sevmiyorum. Yemek bölümü yeterli gelmiyor. Akşam eşim eve geldiğinde sofraya hazır oluyor. Birlikte saat 19.00 gibi yiyoruz. Çocukların biri kız biri erkek olduğu için ayrı odaları var. Onlar odalarına çekiliyor.

Biz de eşimle TV izliyoruz. Daha sonra en geç 24.00'da yatıyoruz. Hafta sonları bazen hep birlikte bir yerlere gidiyoruz. Ama çoğu zaman oğlum arkadaşları ile bir yerlere gidiyor. Kızım dershaneye gidiyor. Yakın çevrede akrabalarım yok. O yüzden bazı hafta sonları onlara gidiyoruz. Ya da akrabalarımız bize geliyor”.

4.3 Değerlendirme

Alanda yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler iki ana başlık altında değerlendirilbilir: kadınların konut ve çevresine ilişkin tercihleri ve düşünceleri, evlerinde ve dışarıda günlük yaşamlarını gerçekleştirirken yaptıkları aktiviteler. Başakşehir’de gündelik yaşamı anlamaya yönelik yapılan bu değerlendirmeler bize konut yerleşmesindeki kadınların gündelik yaşam ritüelleri tercihleri ve gün içinde zamanlarını nasıl değerlendirdikleri hakkında bilgi vermektedir. *ürünleri”* olarak tanımlar.

Yerleşmede yaşayan görüşme yapılan kadınların büyük bir çoğunluğu orta yaşta, eğitilmiş, evli, tek ve iki çocuk sahibi kadınlardır. Görüşmeye katılan kadınların büyük bir bölümünün bir mesleğinin olmadığı, meslek sahibi olanların da çalışmadığı ya da emekli olduğu saptanmıştır. Genellikle ev hanımı olarak evlerinde oturmakta, ailenin gündelik rutin işlerini yapmaktadırlar. Sosyal yaşamları oldukça hareketli olan kadınlar, birbirlerinde veya kafe ve restoranlarda buluşmakta, birbirleriyle sohbet ederek vakit geçirmektedirler. Çocuklu kadınların günlük yaşamlarında çocuk bakımı, çocuğu okula götürme, çocukların dersleri ile ilgilenme gibi konular önemli bir yere sahiptir. Görüşülen kadınların eşleri çoğunlukla tekstil ve küçük sanayi ile uğraşan serbest meslek sahibi ya da emekli kişilerdir.

Kadınların yerleşmeye ilişkin tercih ve düşünceleri

Başakşehir konut yerleşmesinin ilk kurulduğu zamandan beri burada oturan kadınlar o dönemdeki ekonomik durumlarından dolayı Başakşehir’i tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. İlk olarak 1995 yılında sosyal amaçlarla inşaa edilen Başakşehir yerleşmesine 2000 öncesi yıllarda gelenler kura ile konutlarını edindikleri için dairelerini seçme şanslarının olmadığını belirtmişlerdir. Seçme şansı olsa bile kadınların yaşadıkları konutlarını, evlenmeden önce eşleri ya da eşlerinin aileleri aldığı için yine onların hangi evde yaşayacakları hakkında söz sahibi olmadığı görülmektedir. Oturdıkları evi tercih şansı olanlar ise yeşil alana ve dışarıdaki hayata

daha yakın irtibat içerisinde olmak adına, dairenin alçak katta ya da zemin katta olmasını özellikle istediklerini dile getirmişlerdir.

Başakşehir’de yaşayanlar çoğunluklu olarak İstanbul’un merkez ve merkeze yakın semtlerdeki ya da İstanbul’un eski çeper semtlerindeki gecekondular alanlarından gelmektedir. Dolayısıyla daha önceki yaşamlarındaki olumsuz çevre koşulları nedeniyle, Başakşehir yerleşmesinde yaşadıkları için statü ve yaşam biçimi anlamında sınıf atladıklarını düşünmektedirler.

2000 yıllarından sonra Başakşehir’e gelenlerin büyük bir çoğunluğunun yakın akrabaları (kayınvalide, anne, abla, abi, kardeş) burada yaşamaktadır, bu nedenle Başakşehir’e taşınmayı tercih etmişlerdir. Bu durum yerleşmedeki ailelerin yarısından fazlası çekirdek aile olsa da akrabalarına yakın olmayı tercih ederek bağımlı bir aile yapısı sergilemektedir (Kağıtçıbaşı, 2000).

Başakşehir’e, kurulduğu ilk yıllarda yerleşenler, çoğunluklu olarak belediye, TV ya da gazete gibi modern dünyanın iletişim araçları sayesinde Başakşehir’den haberdar olduklarını anlatmışlardır. 2000 sonrası yıllarda gelenlerde ise Başakşehir’in bilinirliği arkadaş, akraba ve komşuluk ilişkileri sayesinde olmuştur ve genellikle ev ziyaretlerinde yerleşme ilk defa görülmüştür. Bu noktada bir yeri değerli ve anlamlı kılan şeylerin sosyal ilişkiler ve tanıdıklarla birlikte yaşam olduğu söylenebilir.

Görüşmeye katılan kadınlar Başakşehir’de yaşamayı tercih etme sebepleri arasında (çevre sanayilerinde çalışan) eşlerinin işine yakın olduğunu söyleyenler genellikle şehrin trafik ve ulaşım sorunları nedeni ile Başakşehir ilçesini tercih ettiklerini, böylece eşlerin işlerine yaya olarak gidebildiklerini ya da özel arabaları ile gidip gelmelerinin kolaylaştığını, yolda geçen zamandan kazanarak boş zaman faaliyetlerine daha fazla zaman ayırabildiklerini ifade etmişlerdir. Elde ettikleri zamanda bireysel yaşamlarına ve ailelerine daha çok vakit ayırabildiklerini aileleri ile akşam yemeklerini birlikte yiyebildiklerini söylemişlerdir.

Evlerde ve dışarıda gerçekleşen günlük eylemler

Yerleşmedeki kadınların ev içinde ve dışında gerçekleştirdikleri ana eylemleri,

- Kişisel eylemler,
- Günlük ev işleri, ev bakımı, yönetimi,
- Sosyalleşme, komşularla, akrabalarla ve arkadaşlarla görüşme,
- Çocuklarla ilgilenme, bakım ve
- Alışveriş yapma gibi başlıklar altında toplamak mümkün görünmektedir.

Kişisel eylemler

Bireyin evde geçirdiği gündelik yaşamında önemli bir yer tutan uyuma, yemek yeme, banyo yapma, dinlenme, boş zaman değerlendirme (TV izleme, bilgisayar ile internette dolaşma, örgü örme, kitap okuma, el işi yapma, eş ile oturma, sohbet etme) gibi eylemler olmaktadır. Bu eylemlerin bir kısmını tek başına, bir kısmını istediği kişilerle gerçekleştiren bireyin yaşamında mahremiyet ihtiyacının önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Boş zaman değerlendirme

Kadınlar evlerinde boş zamanlarını çoğunlukla komşularıyla sohbet ederek geçirmekte ya da eşleri emekli ise eş ile TV izleme, sohbet etme şeklinde değerlendirmektedirler. Çoğunlukla lise mezunu ve üniversite mezunu kadınlar boş zamanlarında internete girme ya da gazete, kitap okuma, TV izleme gibi boş zaman faaliyetlerini yaparken ilkökul mezunu olan kadınlar ise örgü örme, el işi yapma gibi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Örgü, el işi gibi geleneksel hobilerle genellikle 40 yaş üzeri kadınlar ve genç ilkökul mezunu olan kadınların ilgilendiği görülmektedir. Lise ya da üniversite mezunu kadınlar aile bütçesine katkı sağlamak için modern yaşamın teknolojik ilerlemelerinden faydalanarak (internet) bir takım işler (kına süsü, takı ya da kullanılmış eşyalarını satma) yapmakta, böylece iletişim ve üretim faaliyetine dahil olmaktadır. Diğer taraftan ilkökul mezunu kadınlar ise evde fason iş yaparak hem kendilerine boş zamanlarını değerlendirebilecekleri hobi alanı yaratmakta, hem de aile bütçesine katkı sağlamaktadırlar (Şekil 4.45). 50 ve üzeri yaşta olan kadınlar ise boş zamanlarını örgü ve el işi haricinde aralarında Kuran okuyarak geçirmektedirler. Bazıları içinse yemek yapma pratiği bir boş zaman eğlencesi ve zevki olarak gerçekleştirilmektedir.

Şekil 4.45 : Kahve fincanı süsleme işi.

Boş zamanlarını değerlendirenlerin bir kısmı İSMEK el işi, nakış, Osmanlıca, İngilizce öğrenmeye giden ya da gitmek isteyenlerden oluşmakta; bazıları ise yakın çevredeki vakıfta yemek yapıp kermeste satmaktadırlar. Osmanlıca ve İngilizce öğrenmek isteyenlerin bir aradılığı gelenekselle modernin çelişkili dünyasını yansıtmaktadır. Bazıları ise boş zamanlarında komşu, arkadaş ve akrabaları ile görüştiklerini söylemişlerdir. 30-40 yaş aralığındaki eğitimli kadınlar için zaman zaman alışveriş yapma etkinliği boş zaman eğlencesi olabilmektedir. Kadınlar sosyal anlamda kendileri için yeterli faaliyet alanının olmayışından da yakınmaktadırlar. Kadınların boş zamanlarını sinema, tiyatro gibi kültürel faaliyetlerle pek fazla değerlendirmedikleri görülmektedir. Eğitimli kadınların bir bölümü, haftasonu eşleri ya da çocukları ile arasıra alışveriş merkezinde sinemaya gittiklerini belirtmişlerdir. Bazıları ise haftasonu eşleri ile Yenikapı ya da Eminönü'ne gezmeye gittiklerini dile getirmişlerdir.

Günlük ev işleri

Günlük ev işleri birkaç başlık altında toplanmaktadır:

- Ev toparlama, düzenleme, süpürme, temizleme,
- Mutfak işlerini yapma, yemek yapma, sofra hazırlama, toplama, temizlik, bulaşık yıkama,
- Çamaşır yıkama, asma, ütü yapma,
- Bakım, onarım,
- Çocuk bakımı (çocuklara yemek hazırlama, yemek yedirme, oyun oynama, çocuğun dersleri ile ilgilenme).

Günlük ev işleri

Kadınlar evi toparlama, mutfak işleri, yemek yapma, toz alma, çamaşır işleri ile ilgilenme, sofraya ve yemek hazırlama gibi günlük rutin ev işlerinin zamanlarını o günkü programlarına göre ayarlamaktadır. Bu durum onların günün saatlerini esnek olarak kullandıklarını göstermektedir. Görüşmeye katılan kadınlardan sadece bir tanesi ayda bir kez evine temizlikçi alırken diğer tüm kadınlar temizliklerini kendileri yapmaktadırlar. Çalışan kadınlar temizlik işlerini haftasonu yaparken ev kadınları haftaiçi temizlik işlerini halletmektedirler.

Yemek hazırlama

Başakşehir’li kadınların büyük bir kısmı sabah ezanı ile uyanan, dinin gereklerini yerine getiren kişilerdir. Genellikle ilköğretim ya da lise çağında çocuğu olan kadınlar erken saatlerde kalkmakta; çocuklarına ve eşlerine kahvaltı hazırlamakta ve onları yolcu etmektedir. Aileler çoğunlukla bir arada sabah kahvaltılarını yapmalarına rağmen bazı kadınların eşine ve çocuğuna kahvaltı hazırladıktan sonra yatıp geç saatte kalkarak bireysel ya da komşusu ile kahvaltı yaptıkları tespit edilmiştir. Bu durum kadınların modern dünyada özgür bir birey olsa da ailede geleneksel bir yapıya sahip olduklarını göstermektedir. Öğle yemeklerini genellikle geçiştiren kadınların çoğunlukta olmasına rağmen çocukları için öğle yemeği hazırlayan kadınlar da vardır ve bu kadınların günlük yaşamlarında yemek konusunun daha düzenli olduğu söylenebilir. Yerleşmede görüşülen evlerde akşam yemeği için genellikle aile reisi beklenmekte ve hep birlikte akşam yemeği yenmesine özen gösterilmektedir. Bazı evlerde aile reisi geleneksel yaşamda olduğu gibi akşam yemeği için gelirken ekmek ve yoğurt getirmektedir. Ancak çoğu evde kadınlar gündüzleri alışveriş yaparak aile reisine bu işleri bırakmamaktadır. Evlerde kadınlar alışveriş işini üstlenerek ev dışına çıkmaktadır. Ailedeki çocuklar üniversite öğrencisi ise ya da çalışıyorsa daha bireysel yaşamakta; eve geliş saatlerine göre herkes farklı saatlerde yemek yiyebilmektedir. Yemek yerken hala yer sofrasını kullananların görüşmelere katılanların %20 lik kısmını oluşturması ev içi yaşamda geleneksel alışkanlıkların hala devam ettiğini göstermektedir.. Salonda yerde yemek yemenin daha rahat olduğunu söyleyen kadınların bazıları mutfakta ve salonda masa koymak için yeterli yer olmadığını bu sebepten dolayı yer sofrasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Çocuk bakımı

Küçük çocukları olanlar ev içinde tüm gün çocuklarının bakımı (yemek yedirme, uyutma, oyun oynama vb.) ile ilgilenmekte ve ev dışına pek fazla çıkamamaktadırlar. Dolayısıyla kendilerine ve ev işlerine çocuklarını uyuttuklarında zaman ayırabilmekte, programlarını çocuklarına göre yapmaktadırlar. İlkokul çağında çocuğu olanlar ise çocuklarının ödevleri ile ilgilenmektedirler. Görüşülen 50 yaş üzeri kadınlar çocukları çalışıyorsa torunlarına bakmakta, böylece genç aileye hem maddi, hem manevi açıdan destek olmaktadır. Bu durum genç çekirdek ailelerin tam bağımsız olamadıklarını göstermektedir. Kısaca konut yerleşmesinde ne tam geleneksel ne de tam modern aile yaşantısının varlığından söz edilemeyeceği ortaya çıkmaktadır.

Ev içi kullanım ve düzen

Kadınlar ev yaşamında en çok vakit geçirdikleri mekanları mutfak ve salon olarak tanımlamışlardır. Gün içinde, evde oldukları zamanlarda en çok mutfakta vakit geçirdiklerini ve salonda da misafirlerini ağırladıklarını, komşularıyla sohbet ettiklerini, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan kadınların bazıları ise hobilerini gündüzleri çocukları okula gittiğinde çocuklarının odasında gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Sonuçta; kadınların evlerinde boş zamanlarını değerlendirebilecekleri kendilerine ait bir yerin olmadığı, kendi ihtiyaçları için genellikle salonu kullandıkları görülmüştür. Kadınların bazıları evin her yerinin kendilerine ait olduğunu belirtmişlerdir. Ev içinde yer alan eşyalar, objeler, resimlerin hepsi kadınların kimliğini yansıtmakta, ev içi düzenden genellikle kadınlar sorumlu görülmektedir. Evde yer alan eşyaların düzeninde geleneksel ve modern yaşantıların izleri gözlenebilmektedir (Şekil 4.46).

Şekil 4.46 : Geleneksel ev, Modern ev (Kuru, 2014).

Sosyal Etkileşim

Evde aile bireylerinin sosyal etkileşim alanı olarak mutfak ve salon mekanını kullandıkları, etkileşim sırasında yemek hazırlama, yeme, sohbet etme ve TV izleme eylemleri gerçekleştirdikleri görülmektedir. Aile bireyleri akşam yemeğinde ya da yemek sonrası televizyon izlerken bir araya gelmektedir. Çocukları lise ya da üniversite öğrencisi olan ya da çalışan ailelerde telefon, bilgisayar, televizyon gibi iletişim araçları ile zaman geçirenler artmakta; bireysel hareket edenler çoğalmaktadır. Özellikle çocukların kendilerine ait bir odasının olması bu durumu güçlendirmekte; birbirinden ayrı, yalnız ve bireysel zaman geçiren aile bireyleri aynı evde birbirlerinden habersiz yaşamaktadır. Kadınlar görüşmelerde yemek sonrası herkesin odasına ya da köşesine çekildiğini ve tek başına zaman geçirdiğini belirtmişlerdir. Aile bireylerinin etkileşime girdikleri ve paylaşımda bulundukları faaliyetler yemek, üretim ve tüketimdir. Çok fazla olmamakla birlikte bazı aileler kayınvalide, kayınpeder gibi yaşlı aile bireyleri birlikte yaşamakta ve aile büyüklerinin emekli maaşları sayesinde eve giren aylık gelir artmaktadır. Evde çalışan büyük çocukların aile bütçesine katkıda bulunduğu görülmektedir. Tüm bunlardan dolayı, Başakşehir’de maddi ve manevi bağımlılığın olduğu, aynı çatı altında üretim ve tüketimin birlikte yapıldığı eski geleneksel aileye doğru bir yöneliş olduğu söylenebilir.

Komşularla görüşme genellikle 40 yaş altı gruptaki kadınlarda, kısa sohbetler (kahve içme) ya da uzun sohbetler (çay içme birşeylerle ya da sabah kahvaltı yapma) şeklinde gündüz ya da akşam gerçekleşirken, 40 yaş üstü kadınlar genellikle Cuma günleri evlerde yapılan Kuran ya da dua okuma toplantılarında ya da aylık günlerde bir araya gelmektedirler. Kadınların bir bölümü akşamları eşleri ile birlikte komşularına oturmaya giderken, bir grup ise kadın ve erkeğin ayrı odalarda toplandığı misafirlikleri gerçekleştirmektedir.

İlkokul çağında çocuğu olan kadınlar çocuklarını okuldan aldıktan sonra parka uğramakta, çocukları oyun oynarken ya da bilgi evinde ödevlerini yaparken onlar da komşuları ile oturma mekanlarında bir araya gelmekte ve sohbet etmektedirler (Şekil 4.47).

Şekil 4.47 : İlkokul, Bilgi evi, Park alanı.

Kadınların ortaklaşa en çok kullandıkları etkileşim mekanı blokların bahçelerinde yer alan çardaklardır. Kadınlar ikindi çayında ya da sabah kahvaltısında bu alanları kullanmakta, bir araya gelerek sohbet ederek vakit geçirmektedirler. Çardakların yakın zamanda yapıldığını anlatan kadınlar, önceleri çimlerde oturarak zaman geçirdiklerini söylemişlerdir. Bu durum kadınların ev dışında sosyal etkileşime girdiğini arkadaşlarla, akrabalarla ya da komşularla ev çevresindeki ya da site içindeki açık alanları, park ve kafeleri kullandıklarını göstermektedir. Bu durum evlerinin bahçelerini kullanan geleneksel ailelerin davranış kalıplarına benzemektedir, sadece bahçenin çevresi duvarla örtülü olmadığı için kadınlar bu alanı kullandıklarında çevreden görülmektedir., Kadınların kullandıkları bir diğer etkileşim alanı da sabah kahvaltı için kullandıkları yakın çevredeki kafelerdir, genç ev hanımı kadınların dışa açıldıklarını ve ev dışında zaman geçirmeyi sevdiklerini, bunu yapmak için gerektiğinde para da harcadıklarını göstermektedir.

Ev dışı aktiviteler

Çocuğu okula götürme

Görüşmeye katılanlar arasında kadınlar arasında ilkökul çağındaki çocuğu olanların çocuklarını okula götürdüklerini ve akşam da gidip aldıklarını; okul yürüme mesafesinde olduğu için okula yürüyerek gittiklerini söylemişlerdir. Bu da gündelik hayatın ev dışındaki aktivitelerinin bir bölümünün yaya olarak deneyimlendiğinin göstergesidir. Çocuğu okula götürme ev hanımı olan kadının günlük rutin işleri arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Alışveriş yapma

Görüşülen kadınların hemen hemen hepsi günlük alışveriş ihtiyaçlarını kendileri hallettiklerini, evin haftalık ya da aylık ihtiyaçlarını genellikle eş ile birlikte haftasonu markete giderek gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir. Bazı kadınların market alışverişini geleneksel ailelerde olduğu gibi sadece eşleri yapmaktadır Diğer

tarafından az sayıda kadın ev ile ilgili tüm işlerden (alışveriş yapma, faturaları yatırma vb...) sorumlu olduklarını belirtmişlerdir. Haftalık açık pazara ya da çarşıya giden kadınların az olduğu, bu durumda tüm alışverişlerin marketten yapıldığı görülmektedir. Ancak kadınların bir bölümü marketi tercih etmelerinin sebebi olarak açık pazarın pahalı ve uzak olmasını göstermişlerdir. Pazara giden kadınların bir kısmı eve ilişkin ihtiyaçları (tül, perde, havlu, çarşaf vb...) ya da giyim ihtiyaçlarını karşılamak için gittiklerini belirtmişlerdir. Özellikle giysilerin ucuz olması nedeniyle pazarı kullandıklarını anlatan kadınların yiyecekleri daha ucuz olduğu için marketten aldıkları, pazarı kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Spora gitme

Görüşmeye katılan kadınların bir kısmı kapalı spor salonunda düzenli spora gitmekte, bir kısmı fırsat buldukça sitedeki açık alanlarda yürüyüş yapmaktadırlar. Kapalı spor salonuna gidenler 50 yaş altındaki kadınlar iken yürüyüş yapanlar 50 yaş üzeri kadınlardır. Bazı kadınların çocuklarının spor yaptığı belirlenmiştir, bu durum gelecekte yerleşmede gündelik yaşamın değişeceğini göstermektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada, İstanbul'da toplu konut alanlarında gündelik yaşam üzerinden mekanları değerlendirilmiş ve yaşam biçimlerini irdelenmiştir. Kentlerde ve bireylerin gündelik yaşamında meydana gelen değişimler anlatılmış; sonrasında İstanbul metropolündeki sosyal ve mekansal değişimler ve çoklu yaşam biçimleri incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde kamu eliyle konut üretimi gelişmiş ülkelerde "sosyal kiralık konut" ve gelişmekte olan ülkelerde "mülk konut" olgularıyla iki ana başlık altında ele alınmış; Türkiye'de ve İstanbul'da konut üretimi merkezi yönetim (TOKİ) ve yerel yönetim (KİPTAŞ) olarak incelenmiştir. Son olarak, KİPTAŞ tarafından İstanbul'da aşamalı gerçekleştirilen Başakşehir yerleşmesi incelenmiş ve I.Etap konutlarında yürütülen alan çalışması ile gündelik yaşam, mekan üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Endüstrileşme ile özellikle büyük kentlere göçün başlaması kentlerde nüfus artışı meydana getirmiş, endüstrileşen kalabalıklaşmış kentlerde gündelik yaşam değişmeye başlamış, yeni yaşam biçimleri ile yeni konut mekanları ortaya çıkmıştır. Kentlerde modernleşme süreci geleneksel aile yapısını ve ailenin günlük yaşamının önemli bir bölümünü geçirdiği konut mekanını etkilerken, kent yaşamı heterojen, katmanlı ve çok kültürlü bir hal almıştır. Kentlerde hızlı ve ekonomik bir üretim biçimi olan apartman yapımı artmış, apartman bloklarından oluşan toplu konut yerleşmeleri kentte konut ihtiyacı olan kentliler için bir çözüm yolu olmuştur. Konut üretiminde iki temel arz sistemi vardır; devlet ve özel sektör eliyle konut yapımı. Devlet eliyle konut üretimi günümüzde iki şekilde gerçekleşmektedir; birincisi TOKİ tarafından doğrudan ya da dolaylı üretilen konutlar, yerel yönetimler aracılığıyla üretilen konutlar.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 1995 yılında kurduğu İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş. (KİPTAŞ) firması kurulduğundan bu yana çok sayıda konut üretmiştir, ancak bu konutların büyük bir bölümü, orta ve üst orta gelir grupları tarafından satın alınmıştır. KİPTAŞ'ın başlattığı kamu-özel sektör ortaklığı modeli sonraları TOKİ tarafından da benimsenmiştir.

Başakşehir projesi ilk etapta belediye eliyle ‘‘sosyal konut’’olarak inşa edilmiş olsa da sonraki yıllarda ‘‘lüks konut’’ projesine dönüşmüştür. Başakşehir yerleşmesi I., II., IV. ve V. etap olmak üzere oluşmaktadır. Yerleşmede toplam 18 170 apartman dairesi ve 590 villa yer almaktadır; bu konut birimlerinin 3004 tanesi I. etapta, 2304 tanesi II. etapta, 8456 tanesi IV. etapta ve 4996 tanesi V. etapta bulunmaktadır.

Bu çalışmada Başakşehir yerleşmesindeki I. Aşama konut alanında kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapılarak gündelik yaşam üzerinden mekanlar değerlendirilmiş ve yerleşmede yaşayan ailelerin ve sosyal grupların yaşam biçimleri irdelenmiştir. Gündelik yaşamda gerçekleşen eylemler ve faaliyetler yaşam biçimleri ile bütünleşik konut mekanı üzerinden ele alınırken gündelik yaşamın değişimi saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçları şöyle sıralanabilir:

- Başakşehir yerleşmesinde yaşayan kadınlar, önceki yaşamlarında İstanbul’un merkez ya da merkeze yakın eski gecekondular yerleşmelerinde yaşadıkları için yaşam biçimi ve statü anlamında sınıf atladığını düşünmektedirler.
- Başakşehir’de görüşülen kadınları yaşam biçimleri açısından dört gruba ayırmak mümkün görünmektedir. Bunlar;
 - İlkokul çağında çocuğu olanlar,
 - Lise ya da üniversite öğrencisi çocuğu olan kadınlar,
 - Bekar kadınlar,
 - 50 ve üzeri yaş emekliler.
- İlkokul çağında çocuğu olan kadınların gündelik yaşamları; çocuklarına bağımlı ve onlara göre programlı, ev dışı mekanların kullanımının fazla olduğu hızlı ve yoğun geçmektedir.
- Lise ya da üniversite çağında çocukları olan kadınlar ise bireysel yaşantılarını daha bağımsız yaşayan komşularla ya da akrabalarla ev oturmalarını daha fazla gerçekleştiren bir grup oluşturmaktadırlar.
- Bekar kadınlar anne ve kardeşleri ile birlikte yaşayan ve evin tüm sorumluluğu üzerinde olan, kadınlardır, özgürce bireysel yaşamlarını belli ölçüde gerçekleştirebilmektedirler.

- Emekli ve eşleri ile olan kadınlar ise genellikle çocukları çalışmaktadır ve bir kısmının çocukları evlidir. Bu gruptaki kadınların genellikle ev içi yaşantılarında daha aktif olduğu tespit edilmiştir. Bazıları ise çocuklarına yardımcı olmak üzere torunlarına bakmakta ve günlerini onlara göre programlamaktadırlar.
- Görüşmeye katılan kadınlar genellikle günlük yaşantıları sabah uyanma, kahvaltı hazırlama, yapma, eşi ve çocukları uğurlama, evi toparlama, çocuğu okula götürme, alışveriş yapma, akşam yemeğini hazırlama, bir hobi ile uğraşma, spora gitme, çocuğu okuldan alma, sofraya kurma, kaldırma, bulaşık yıkama, TV izleme, uyuma gibi hergün tekrarlanan bir dizi eylemi gerçekleştirmektedir. Gündelik yaşamda gerçekleşen bu eylemlerin hangilerinin, hangi saatlerde, nerede ve kiminle gerçekleştiğinin kişiden kişiye ve günden güne farklılık göstermektedir, ancak eşi, çocuklara adanmış bir yaşam söz konusudur. İlkokul çağında çocuğu olanların gündelik yaşamlarında çocuk önemli bir yere sahipken, çocukları büyük olan kadınlar için bireysel yaşam daha öncelikli bir konumdadır. Görüşülen genç kadınların günlük yaşamları genellikle hareketli, ev ve ev dışı mekanlarda- kafede, pastanede, parkta oturma alanlarında, alışveriş merkezinde, markette, pazarda- geçmekteyken, daha yaşlı bir grup kadın ise daha çok ev içi bir yaşam sürmekte evde oturma, TV izleme, komşu ile görüşme, el işi yapma vb... işlerle gününü geçirmektedir.
- Kadınların genel sosyal yaşantısı değerlendirildiğinde, geleneksel kültürden gelen bazı alışkanlıkların ev içi ve ev dışı yaşamda sürdüğü, ama modern ev içi ve ev dışı yaşama, tüketim faaliyetlerine dahil olan bir grup kadının da olduğu görülmüştür. Evin eşyaları, objeleri, düzeni, yemek yeme biçimlerinde geleneksel gündelik yaşam örüntülerini hala sürdürdükleri, market ve AVM gibi mekanları kullanıyor olmaları, spor, boş zaman değerlendirme gibi kavramları hayatlarına dahil etmiş olmaları modern yeni dünyaya katılma çabalarının olduğunu göstermektedir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olanlar ya da görece daha genç olanların modern yaşamı ev içi düzenlerine de yansıttıkları görülmüştür.
- Başakşehir’de görüşülen ailelerin bir bölümünün anne, kayınvalide, kardeş, abla gibi yakın akrabalarının aynı yerleşmede ya da yakın çevre de yaşadığı

görülmüştür. Bazılarının yaşadıkları evler aile büyüklerinden birine aittir ve kira ödememekte, dolayısıyla maddi açıdan ailelerine bağımlı bir görünüş sergilemektedirler. Bazı aileler kayınvalide, kayınbirader, kayınpeder gibi akrabalarıyla aynı çatı altında yaşamaktadır ve böylece yaşlı kesimin emekli maaşı sayesinde evin ekonomisine katkı sağlanmaktadır.

- Başakşehir I. Etap toplu konut yerleşmesindeki her grup kadının gündelik yaşamlarını sosyal ilişki ağlarıyla deneyimledikleri görülmüştür. Yerleşmede uzun süreli oturmanın komşuluk ilişkilerini güçlendirdiği saptanmıştır. Komşularla hem ev içinde hem ev dışında görüşülmekte, sohbet edilmektedir.
- Görüşme yapılan kadınlar arasında boş zaman faaliyetlerinin pek fazla çeşitlenmediği görülmektedir. Bazıları için boş zaman eğlencesi spor yapma, bazıları için komşularla ya da akrabalarla görüşme, bazıları için yemek yapma, el işi yapma, TV izleme gibi faaliyetler olurken, bazıları için internet, telefon gibi teknolojik faaliyetler olmuştur. Kadınların boş zamanlarını en fazla komşularla toplanma, buluşma şeklinde gerçekleştirdikleri, bu toplantıların bir bölümünün dini amaçlarla yapıldığı, kuran ve dua okuma ritüellerine dönüştüğü tespit edilmiştir. Kadınların gündelik yaşamlarında sinema, tiyatro gibi kültürel faaliyetlerin fazla yer almadığı gözlemlenmiştir.

Başakşehir I. Etap toplu konutlarında, sonradan satın almalarla ve kiralamalarla sosyal yapısında değişimler yaşansa da çalışmayan kadınların yoğunlukta olduğu homojen bir sosyal yapı görülmektedir., Başakşehir’de yaşayan kadınların yerleşme dışındaki mekanları pek kullanmadıkları, daha çok yerleşme sınırları içinde kaldıkları gözlenmiştir. Yerleşmeye dışarıdan yabancıların pek fazla gelmediği görülmüştür, bu açıdan adeta dışa kapalı bir konut yerleşmesi gibidir. Yerleşmede sosyal gündelik yaşantı ve ilişkiler düşünüldüğünde olumlu bir resim oluşmaktadır. I. Etap konutlarında özellikle açık alan mekanlarının bulunduğu bölgelerde insan ilişkilerinin yoğunlaştığı gözlenmiştir. Diğer etaplarda gözlemlenen yalnızlık hissinin aksine, insanın kendini yaşama daha ait hissedebildiği deneyimlenmiştir. Özellikle konut alanında gündelik yaşamın yaya olarak deneyimlenmesi mahalle kültürüne yakın bir yaşantının izlerini bize göstermektedir. Başakşehir’de gerçekleştirilen alan çalışmasında izlenen gündelik yaşam kentte yaşanan farklı yaşam biçimlerinden birine ait izler taşımaktadır. Yeni yapılmış bir yerleşmede kentin eski kesimlerindeki

yaşama benzer bir gündelik yaşamın görülmesi ilginçtir, bunun yerleşmenin en eski olan etabında alan çalışması yapılmış olmasına bağlamak mümkündür.

Başakşehir yerleşmesi ilk kurulduğunda, aile ve cemaat odaklı, yerel ve geleneksel değerlere bağlı, çevreci bir orta sınıf yaşam biçimine sahip yeni kentli sınıftan oluşan, kar amaçlı olmayan ve özel sektör teşebbüsünden uzak bir uydu kent modeli olarak yapılmıştır. Günümüz İstanbul’unda Başakşehir, kadınlar ve çocuklar açısından, bahçeli, mahremiyeti güçlü, güvenli bir kent yaşamını içinde barındırmaktadır. 1998 yılından itibaren IV. Etap konutlarına villa tipi konutların eklenmesi ile fiziksel bir dönüşüm gerçekleşmeye başlarken sosyal anlamda da dönüşümler gerçekleşmiştir, Başakşehir yerleşmesinin yaşam biçimine lüks yaşam olgusu dahil olmuştur. Böylece KİPTAŞ’ın ‘sosyal belediye projesi’ olarak gerçekleştirmek istediği Başakşehir yerleşmesi TOKİ’nin dahil olmasıyla yön değiştirmiştir (Perouse, 2010). Lüks yaşam biçiminin bir simgesi olarak yerleşmede alışveriş merkezlerinin ve pahalı konutların sayısı artmış ve gündelik yaşamlarını tüketim kültürüyle şekillendiren aile yaşantıları yerleşmenin günlük hayatına dahil olmuş ve yaşamlar bireyselleşmiş, parçalanmış, yerleşme organik dokusunu kaybetmiştir. Yerleşmenin pahalılaşması ve üst gelir gruplarının yerleşmeye gelmeleri ile birlikte bölgede dar gelirli ailelerin yaşaması güçleşmekte, aile yaşantıları değişmektedir..

KAYNAKLAR

- Alexander, C.** (1974). "An Early Summary of "The Timeless Way of Building," 1970", Lang, J., Burnette, C., Moleski, W., Vachon, D. (Ed.), Designing for Human Behavior: Architecture and Behavioral Sciences, Pennsylvania.
- Alexander, C., S. Ishikawa, M. Siversten** (1977). A Pattern Language, Oxford University Press New York.
- Alexander, C.** (2002). The Process of Creating Life: The Nature of Order Book 1, Center for Environmental Structure, Brekeley, Calif.
- Alkışer, Y. ve Yürekli, H.** (2004). Türkiye’de "Devlet Konutu"nın Dünyü, Bugünü, Yarını İtüdergisi/a, Cilt:3, Sayı: 1, 63-74, Mart 2004.
- Altman, I.** (1975). The Environment and Social Behavior. Brooks/Cole Publishing Company, Monterey-California.
- Altman, I., Rapoport, A. and Wohlwill, J.** (1980). Human Behavior and Environment, Plenum Press, New York and London.
- Arslan Avar, A.** (2009). "Lefebvre’nin Üçlü-Algılanan, Tasarlanan, Yaşanan Mekan-Diyalektiği" Mimarlık ve Mekan Algısı, Dosya 17, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Ayata, S.** (2002). "Yeni Orta Sınıf ve Uydu Kent Yaşamı", Kültür Fragmanları: Türkiye’de Gündelik Hayat, Der: Kandiyoti, D. ve Saktanber, A., Metis Yayınları, İstanbul.
- Bali Rifat, N.** (2013). Tarz-I Hayat’tan Life Style’a: Yeni Seçkinler, Yeni Mekanlar, Yeni Yaşamlar, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Batur, A.** (1984). Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisinden Ayrı Basım, İstanbul.
- BGB Weston** (2011). Brazilian Social Housing Fund, BGB Weston, London.
- Bilgin, İ.** (1992). Türkiye’de Son On Yılda Toplu Konut Uygulamaları Sempozyumu, YÜMFED Yayınları, İstanbul.
- Bilgin, İ.** (1996). Toplu Konut ve Türkiye’deki Gelişimi, Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşim, Ed: Yıldız Sey, Tarih Vakfı, İstanbul.
- Bingöl, Ö.** (2011). "Sosyal Konut Tasarlanabilir mi?" Konulu Pane, Arkitera Mimarlık Merkezi, ARKIPARC’11.
- Blanchot, M.** (1987). Everyday Speech, No:73, Çev: Hanson, S., Yale French Studies.
- Boelhouwer, P.** (2002). Trends in Dutch Housing Policy and The Shifting Position of The Social Rented Sector, Urban Studies, 39/2, 219-235.

- Boelhouwer, P. J., van Der Heijden, H.M.H.** (1992). Housing System in Europe, Part I, A Comparative Study of Housing Policy, Delft University Press.
- Bourdieu, P.** (1995). Pratik Nedenler, Kesit Yayıncılık, İstanbul.
- Cooper, C.** (1974). "The House as Symbol of Self", Lang, J., Burnette, C., Moleski, W., Vachon, D. (Ed.), Designing for Human Behavior: Architecture and Behavioral Sciences, Pennsylvania.
- Chaney, D.** (1999). Yaşam Tarzları, Çev: İ.Kutluk, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Cerrtau, de M., Giard, L., Mayol, P.** (2009). Gündelik Hayatın Keşfi-II: Konut, Mutfak İşleri, Çev: Eroğlu, Ç., Ataçay, E., Dost Kitabevi, Ankara.
- Dieleman, F. M., Van Kempen, R.** (1994). The Mismatch of Housing Costs and Income in Dutchhousing, Netherlands Journal of Hoousing and The Built Environment, 9/2, 159-172.
- Dşrek, Z.** (2003). Dünyanın Teni, Metis Yayınları, İstanbul.
- Duben, A.** (2009). "20. Yüzyılda İstanbul: Haneler, Aileler ve Demografik Gerçekler", Eski İstanbullular, Yeni İstanbullular, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstnabul.
- Dülgeroğlu-Yüksel, Y. ve Pulat-Gökmen, G.** (2009). "Changing of Mass Housing Production By The Government In Turkey", ENHR Conference, Changing Housing Markets; Integration, Segmentation, Prauge.
- ECE, (2005).** Housing Finance Systems for Countries in Transition-Principles and Examples, United Nations, New York-Genova.
- Erkut, G.** (1990). "İstanbul'da Aile Yapısı ve Komşuluk İlişkileri", I. Aile Şuarası Bildirileri, Başbakanlık Aile Araştırma Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Francescato, G., Weidmann, S., Anderson, J.** (1989). Evaluating The Built Environment From The User's Point of view: AAttitudial Model of Residential Stisfaction. In W. Preiser (Eds.), Building Evaulation, Plennum Press, New York.
- Francescato, G.** (1993). "Meaning and Use: AConceptual Basis", Arias, E.G. (Ed.), The Meaning and Use of Housing, Great Britain.
- Fleski, R.** (2000). "The Invention of Everyday Life" A Journal of Culture/Theory/Politics, No: 39, Mart 2000, sf. 15-31.
- Fuhr, E.** (2007). "Mimarlığın Mevcudiyeti", Çev: Orman, E., Zaman ve Mekan, Der: Şentürer, A., Sönmez Uz, F., Yem Kitabevi, İstanbul.
- Gidden, A.** (2014). Modernliğin Sonuçları, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Grosz, E.** (1998). "Bodies-Cities", Nast, H.J., Pile, S. (Ed.), Place Through the Body, Routledge, London.
- Güvenç, M.** (2009). Eski İstanbullular, Yeni İstanbullular, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Heynen, H.** (2011).Mimarlık ve Modernite: Bir Eleştiri, Çev: Bahçekapılı, N., Ögdül, R., Versus Kitap, İstanbul.

- Kağıtçıbaşı, Ç.** (2000). *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*, Evrim Yayınları, İstanbul.
- Keleş, R.** (1996). *Kentleşme Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kellekçi, Ö.M.** (2005). *Kullanıcıların Konut ve Çevresel Kalite Memnuniyetinin Belirleyicileri: İstanbul Metropolitan Alan Örneği*, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kıray, M.** (1998). *Değişen Toplum Yapısı*, Bağlam Yayuncılık, Ankara.
- King, P.** (2005). *The Common Place*, Ashgate Publishing Limited, Cornwall.
- Kirk Stephen J., Spreckelmeyer, Kent F.** (1998). *Creative Design Decisions*, Van Nostrand Reinhold Company Inc., New York.
- Kongar, E.** (1990). “Türkiye’de Aile Yapısı, Evrimi, Bürokratik Örgütlerle İlişkiler” *Aile Yazıları II: Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Bilim Serisi 5/2, Ankara.
- Kuban, D.** (1998). *İstanbul Yazıları Yem Kitabevi*, İstanbul.
- Kurtuluş, H.** (2005). “İstanbul’da Kapalı Yerleşmeler, Beykoz Konakları Örnekleri”, in H.Kurtuluş (Eds.) *İstanbul’da Kentsel Ayrışma*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Lawrence, R.J.** (1993). “The Meaning and Use of Home: It’s Interior”, Arias, E.Gç (Ed.), *The Meaning and Use of Housing*, Great Britain.
- Le Blanc, D.** (2005). *Economic Evaluation of Housing Subsidy Systems: A Methodology with Application to Morocco*, World Bank Policy research Working Paper, Washington.
- Lefebvre, H.** (1987). *The Everyday and Everydayness*, Yale French Studies, No: 73, (Çev: Levich, C.).
- Lefebvre, H.** (1991). *The Production of Soace*, Çev: N. Smith, Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, H.** (1998). *Modern Dünyada Gündelik Hayat* (Çev: I. Gürbüz), Metis Yayıncılık, İstanbul.
- Levine, R.** (2013). *Zamanın Coğrafyası: Kültürlerin Zaman Algısı Üzerine*, Çev: Hoşafçı, Ö.U., Maya Kitap, İstanbul.
- Marans, R.W., Spreckelmeyer, K.F.** (1981). *Evaluating Built Environment: A Behavioral Approach*, Ann Arbor, University of Michigan.
- Meng, F. W., Hui, F. E., Feng, C.** (2004). “Economical Housing Provision in China: 1998-2002 A Case Study in Beijing”, *International Journal of Strategic Property Management*, Vilnius, 8/2, 87-105.
- Michelson, W.** (1976). *Man and His Urban Environment-A Sociological Approach*, Addison-Wesley Publishing Company.
- Mirafteb, F.** (2003). “The Perils of Participatory Discourse: Housing Policy in Postapartheid South Africa”, *Journal of Planning Education and Research*, 226-239.
- Nettleton, S., Watson, J.** (1998). *The Body in Everyday Life*, Routledge, London.
- NHA** (2012). *Report on Trend and Progress of Housing in India 2011*, NHA, 2012.

- Norberg-Shultz, C.** (1971). *Existence, Space and Architecture*, Studio Vista, London.
- Oxley, M., Smith, J.** (1996). *Housing Policy and Rented Housing Europe*, E&F Spon An Imprint of Chapman and Hall, London.
- Öncel, Derin, A.** (2010). *Apartman: Galata’da Yeni Bir Konut Tipi*, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Özbay, F.** (2009). “İstanbul’da 1950 Sonrası Nüfus Dinamikleri”, Eski İstanbullular, Yeni İstanbullular, Osmanlı Bnkası Arşiv ve Raştırma Merkezi, İstanbul.
- Özer, İ.** (2004). *İstanbul’da Sosyal Değişim (1921-1930)*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Özsoy, A.** (2011). “Toplu Konut Uygulamalarını Gelişimi-Bir Değerlendirme”, *Eko Yapı Dergisi*, No: 2, sf.42-46
- Özsoy, A.** (1994). “Konutu Anlamak”, *Kuram Dizisi*, No:6, sf. 5-9.
- Perouse, L., F.** (2010). “İstanbul Çeperlerinde Yeni Bir “Kentsel Kimlik” Yaratma Çabası: Yerel Adil Düzen’den Globalleşen Piyasa Arayışlarına Bahçeşehir Hikayesi (1995-2007)”, Der: H.T., Yıldız, A., Eyüce, Kent, Kültür ve Konut, IAPS-CSBE Network Kültür ve Mekan Toplantıları Birinci Ulusal Sempozyum, Uğur Yayıncılık, İstanbul.
- Perouse, L., F.** (2011). *İstanbul’la Yüzleşme Denemeleri: Çeperler, Hareketlilik ve Kentsel Bellek*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Preisner, W.F.E.** (2002). *The Evaluation of Post-Occupancy Evaluation: Toward Building Performance and Universal Design Evaluation. Learning From Our Buildings: Practice Summary of Post-Occupancy Evaluation*, USA. National Academy of Science.
- Priemus, H. ve Dieleman, F.** (1999). *Social Housing Finance in The European Union: Developments and Prospects* 7, *Urban Studies*, Vol.36, No: 4.
- Pulat, G.** (1991). *Dar Gelirli Kentlilerin Konut Sorunu ve Soruna Sosyal İçerikli Mekansal Çözüm Arayışları*, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rapoport, A.** (1969). *Hause Form and Culture*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Rapoport, A.** (1977). *Human Aspects of Urban Form*, Pergamon, New York.
- Rapoport, A.** (2004). *Kültür Mimarlık Tasarım*, Çev: S. Batur, Yapı Yayın, İstanbul.
- Reinprecht, C., Wassenberg, F.** (2008). “Learning from histories changes and path dependency in the social housing sector in Austria, France and Netherlands” *Social Housing in Europe II: A review of policies and outcomes*, Weidhead, C. ve Scalon, K. (Ed.), London school of Economics and Political Science Houghton Street, LSE, London.
- Schmid, C.** (2008). “Henri Lefebvre’s theory of the production of space: towards a three-dimensional dialectic”, K. Goonewardena ve diğerleri (Ed.), *Space, Difference, Everyday Life: Reading Henri Lefebvre*, Routledge, Londra.
- Seamon, D.** (1979). *A Geography of the Lifeworld*, St. Martin’s, New York.

- Serim, S.** (2006). Yapılı Çevre Üzerinden Mimarlık Bilgisinin Üretilmesi: Eleştirel Bir Değerlendirme, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Soja, E.** (1996). Thirdspace: Joourney to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places Malden, Blackwell Pub., USA.
- Stone, Michael E.** (2003). Social Housing in the UK and US:Evoulation, Issues and Prospects, Atlantic Fellow in Public Policy, London.
- Sey, Y.** (1992). Türkiye’de Son On yılda Toplu Konut Uygulamaları Sempozyumu, YÜMFED Yayınları, İstanbul.
- Şahin, Ö., Balta, E.** (2001). Gündelik yaşamı dönüştürmek ve Marksist düşünce, Praxis, 4:185-127.
- Tanyeli, U.** (2004). İstanbul 1900-2000 Konutu ve Modernleşmeyi Metropolden Okumak, Akın Nalça, İstanbul.
- Tapan, M.** (1996). “Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme”, Toplu Konut ve Türkiye’deki Gelişimi, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- TDK Türkçe Sözlük** (1998). Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.
- Tekeli, İ.** (1996). Türkiye’de Yaşamda ve Yazında Konut Sorununun Gelişimi, Konut Araştırmaları Dizisi-2, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, ODTÜ Basım İşliği, Ankara.
- Tekeli, İ.** (2009). Konut Sorununu Konut Sunum Biçimiyle Düşünmek, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ.** (2010). Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Thorns, D.C.** (2002). The Transformation of Cities: Urban Theory and Urban Cities, Palgrave Macmillan, USA.
- Tuncer, E.** (2010). “Mekanın “Yer”leştiği; Samatya Sokaklarında Aidiyetliği Aramak, Der:H., T., Yıldız, A. Eyüce, Kent, Kültür ve Konut, IAPSCSBE Network Kültür ve Mekan Toplantıları Birinci Ulusal Sempozyum, Uğur Yayıncılık, İstanbul.
- Tuncer-Gürkaş,E. ve Barkul, Ö.** (2012). Yer Üzerine Kavramsal Bir Okuma Denemesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar, Araştırma makalesi, sigma 4, 1-11, İstanbul.
- UN,** (2008). World Urbanization Prospects, UN, New York.
- UN Human Settlement Programme,** (2008). Housing Finance Mechanisms In India, UN, Nairobi.
- Urry, J.** (2015). Mekanları Tüketmek, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Weidemann, S. and Anderson, J.** (1985). A conceptual Framework for Residential Satisfaction. In Altman, I. and Wemer, C. (Eds), Home Environments, Plenum Press New York.
- Weidhead, C. ve Scalon, K.** (2008). “Social Housing in Europe” Social Housing in Europe II A review of policies and outcomes, Weidhead, C. ve

Scalon, K. (ed.), London school of Economics and Political Science
Houghton Street, LSE, London.

Zeisel, j. (1981). Inquiry By Design: Tools for Environmental Research, Cambridge
University Press, Cambridge.

Url-1<[http://www.anima.web.org/uploads/bases/document/>
Inv_FiliereMed_Urb_Social_HousingPPP_EN.pdf](http://www.anima.web.org/uploads/bases/document/>Inv_FiliereMed_Urb_Social_HousingPPP_EN.pdf), alındığı
tarih:15.04.2015

Url-2< <http://www.basaksehir.gov.tr>>, alındığı tarih:10.12.2014

Url-3<<http://www.dergi.mo.org.tr/dergiler/4/350/5063.pdf>>, alındığı tarih:10.12.2014

Url-4<<http://www.ibb.gov.tr/tr-tr/kurumsal/birimler/Kiptas/Pages/AnaSayfa>>,
alındığı tarih: 10.12.2014

Url-5< <http://www.ibb.gov.tr/ttr/kurumsal/birimler/kiptas/documents/hakkinda.pdf>>,
alındığı tarih: 10.12.2014

Url-6< <http://www.kiptas.com.tr>>, alındığı tarih: 05.08.2014

EKLER

EK A: Görüşülen kadınlarla yürütülen derinlemesine görüşme soruları

EK B: Görüşülen kadınlara ilişkin bilgiler

EK A

Mevcut Konuta İlişkin Özellikler

Blok tipi Dairenin Daire Konuttaki
Bulunduğu No Statü
Kat

1.Sahibi
2.Kiracı

Ortalama Aylık Gelir:-----

Demografik Özellikler

Kişi sıralaması	Aile reisine yakınlık	Cinsiyet	Doğum Tarihi	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Doğum Yeri	Eve geliş Tarihi	İş Durumu	Meslek
1.Kişi									
2.Kişi									
3.Kişi									
4.Kişi									
5.Kişi									
6.Kişi									
7.Kişi									
8.Kişi									
9.Kişi									
10.Kişi									

1. Bu siteye (Başakşehir'e) taşınmadan önce hangi semtte oturuyordunuz?

Belirtiniz ----- İstanbul'da oturmuyordum ()

2. Yaşadığınız eve taşınmadan önce nasıl bir evde yaşıyordunuz?

Gecekondu () Müstakil bahçeli ev () Sosyal konut ()

Apartman dairesi() Toplu konut sitesinde apartman dairesi () Sıra ev ()

3.Neden bu siteyi tercih ettiniz?

a.Ekonomik nedenler ()

b.Konut çevresine ilişkin nedenler ()

1. Ulaşımın kolay olması ()
2. Sakin ve huzurlu bir yer olması ()
3. Çevrenin düzenli ve ferah olması ()
4. Çevrenin temiz ve bakımlı oluşu ()

5. Modern / seçkin olması ()
6. İşe yakın olması ()
7. Çocuğun okuluna yakın olması ()
8. Çocuklar için uygun bir ortam olması ()
9. Yeşil ve açık alanların (planlı) olması ()
9. Kendi yaşam tarzıma uygun kişilere yakın olması ()
10. Aileye yakın olması ()
11. Arkadaşlara yakın olması ()
12. Manzaralı olması ()

4. Evinizi seçerken sizin için neler önemliydi?

5. Ne kadar zamandan beri bu konutta oturuyorsunuz?

6. Konut size mi ait?

Evet ()

Hayır () Kime ait?

7. Bu evden başka İstanbul'da sahip olduğunuz başka ev var mı?

Evet ()

Hayır ()

8. (Evet ise) Kaç tane?

9. Başakşehir'i kimlik anlamında diğerlerinden farklı buluyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

10. Böyle bir sitede ev sahibi olmak konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ayrıcalıklı bir durum olduğunu düşünüyorum (sosyal statü, yaşam tarzı) ()

Sıradan bir durum olduğunu düşünüyorum ()

Farketmiyor ()

11. Burada ev almadan önce ismini duymuş muydunuz ya da gazetelerden okumuş muydunuz?

Evet ()

Hayır ()

12. Başakşehir'den ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

13. Gündelik yaşam ile ilgili sorular

Genel

Hafta içi bir gününüzü nasıl geçirirsiniz?

Hafta sonu bir gününüzü nasıl geçirirsiniz?

Farklılaşan bir gününüz var mı? Tam olarak mesela pazartesi gününüz böyle mi geçiyor?

(Ne?, Nasıl?, Nerede?, Ne zaman?, Ne sıklıkla?, Kiminle?)

Sabah İşleri

Kalkış

Kahvaltı

Kahvaltı sonrası işleri

Çalışma hayatı (Kişi çalışıyorsa sorulacak)

Gidiş

Dönüş

Öğlen işleri

Çocuk ve okul

Gidiş

Dönüş

Alışveriş

Evin yiyecek alışverişi

Giyim alışverişi

Boş zaman değerlendirme

Sinema, Tiyatro

Özel bir hobi

Evinizde size ait bir köşe var mı?

Spor yapma

Açık alan kullanımı

Yeşil alan ve park

Oturma, dinlenme alanları

Komşularla görüşme

Aksam işleri

Yemek sonrası

Yatış

Ev kullanımı

Gün içinde evin hangi bölümünde en çok vakit geçiriyorsunuz?

Mekanlar gün içi kullanımlarınıza uygun mu? Yeterli mi?

Evinizde bir şeyleri değiştirme şansınız olsa nereyi değiştirirdiniz?

Evinizde olmasını istediğiniz şeyler var mı? (Mekan, donatı vb...)

Gelecekte de burada yaşamayı planlıyor musunuz? Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?

EK B**Çizelge B.1 : Demografik yapı, konut ve çevresine ilişkin bilgiler.**

KİŞİ	YAŞ	DOĞUM YERİ	MEDENİ DURUM	ÇOCUK SAYISI	EVE GELİŞ TARİHİ	BAŞAKŞEHİR'E GELİŞ TARİHİ
1	48	Bolu	Evli	2	2007	2007
2	45	İstanbul	Evli	1	1998	1998
3	48	Isparta	Evli	3	1997	1993
4	39	İstanbul	Evli	2	2003	2003
5	38	Sivas	Evli	3	1997	1997
6	47	Malatya	Evli	2	1997	1995
7	50	Elazığ	Evli	2	2000	2000
8	38	Çorum	Evli	1	2001	2001
9	38	İzmir	Evli	2	2005	2005
10	49	İstanbul	Evli	-----	1998	1998
11	59	Rize	Bekar	-----	1998	1998
12	40	Almanya	Evli	2	2008	2008
13	55	Rize	Bekar	1	1999	1999
14	43	Gaziantep	Evli	3	2001	1996
15	37	Çorum	Evli	4	1994	1994
16	40	İstanbul	Evli	2	1998	1998
17	47	Kastamonu	Evli	2	1997	1997
18	52	Şanlıurfa	Evli	2	1997	1997
19	32	Konya	Evli	2	2010	2010
20	22	Konya	Evli	1	2012	2012
21	33	Çorum	Evli	2	2008	2008
22	43	Kırşehir	Evli	2	2010	2010
23	35	Kütahya	Evli	2	2009	2009
24	59	Konya	Evli	2	1998	1998
25	28	Adana	Evli	2	2007	2007
26	29	Malatya	Evli	2	2003	2003
27	25	Malatya	Evli	-----	2012	2010
28	39	İstanbul	Evli	2	2003	2003
29	54	Diyarbakır	Evli	1	2001	2001
30	39	Bulgaristan	Evli	2	2007	2007
31	41	Eskişehir	Evli	1	2000	2000
32	33	İstanbul	Bekar	3	2011	2008
33	30	İstanbul	Evli	1	2008	2008
34	34	Giresun	Evli	1	2008	2008
35	44	Ankara	Evli	3	2001	2001
36	44	Çorum	Evli	2	2001	2001
37	59	Trabzon	Evli	3	1998	1998
38	49	Afyon	Bekar	-----	1998	1998
39	31	Karaman	Evli	2	2013	2005
40	44	Tokat	Evli	2	1997	1997

Çizelge B.2 : Demografik yapı, konut ve çevresine ilişkin bilgiler.

KİŞİ	EĞİTİM DÜZEYİ	İŞ DURUMU	MESLEK	AİLE REİSİNİN MESLEĞİ	BAŞAKŞEHİR'E TAŞINMADAN ÖNCEKİ SEMT
1	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	Beşiktaş/Ortaköy
2	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	Beşiktaş/Levent
3	Üni.	Ev kadını	Öğretmen	Muhasebe	Bağcılar
4	İlkokul	Ev kadını	-----	İşçi	Fatih
5	Üni.	Ev kadını	Muhasebe	M.Müşavir	Bahçelievler/Şirinevler
6	İlkokul	Ev kadını	-----	Emekli	Bağcılar
7	İlkokul	Ev kadını	-----	Üretim Müd.	Kartal
8	İlkokul	Ev kadını	-----	Kuaför	Çorum
9	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	İzmir
10	Lise	Ev kadını	-----	Emekli	Fatih Çapa
11	Yük.öğ.	Ev kadını	-----	Emekli	Şişli
12	Üni.	Ev kadını	Muhasebe	Tasarımcı	Bakırköy
13	İlkokul	Ev kadını	Kira geliri	-----	Fatih
14	İlkokul	Ev kadını	-----	Emekli	Tokat
15	İlkokul	Ev kadını	-----	Serbest	Esenyurt
16	Üni.	Ev kadını	Stilist	Emekli	Bahçelievler
17	İlkokul	Ev kadını	-----	Emekli	Bahçelievler/Yenibosna
18	Lise	Ev kadını	-----	Emekli	Bahçelievler
19	Ortaokul	Ev kadını	-----	Serbest	Fatih
20	İlkokul	Ev kadını	-----	Serbest	Konya
21	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	Bağcılar
22	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	Bağcılar
23	İlkokul	Ev kadını	-----	Serbest	Beşiktaş/4. Levent
24	İlkokul	Ev kadını	-----	Emekli	Küçükçekmece/Halkalı
25	Lise	Ev kadını	-----	İşçi	Bağcılar
26	İlkokul	Ev kadını	-----	İşçi	Küçükçekmece/Bayramtepe
27	Lise	Ev kadını	-----	İşçi	Malatya
28	Lise	Çalışıyor	Aşçı	Muhasebe	Fatih
29	İlkokul	Ev kadını	-----	Memur	Diyarbakır
30	Lise	Çalışıyor	İşçi	Polis	Küçükçekmece/Halkalı
31	Ortaokul	Ev kadını	-----	Emekli	Taksim
32	İlkokul	Ev kadını	-----	-----	Fatih
33	Lise	Çalışıyor	Muhasebe	Serbest	Fatih
34	İlkokul	Ev kadını	-----	Serbest	Fatih
35	Ortaokul	Ev kadını	-----	Pazarcı	Bağcılar/Güneşli
36	Üni.	Sanatçı	Hattat	Memur	Ataköy
37	İlkokul	Ev kadını	-----	Serbest	Güngören
38	Üni.	Ev kadını	Emekli	-----	Bahçelievler/Yenibosna
39	Lise	Ev kadını	-----	Serbest	Şişli/Okmeydanı
40	Ortaokul	Ev kadını	-----	Serbest	Güngören

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Rüya Kuru
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul, 1988
E-Posta : ruya.mn@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2011, Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

